

KATALOG

ÖFVER

KONGL. BIBLIOTEKETS

FORNISLÄNDSKA OCH FORNNORSKA

HANDSKRIFTER

UTARBETAD

AF

VILHELM GÖDEL

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET, P. A. NORSTEDT & SÖNER

1897—1900

KONGL. BIBLIOTEKETS SAMLINGAR

KATALOG

ÖFVER

KONGL. BIBLIOTEKETS FORNISLÄNDSKA OCH FORNNORSKA HANDSKRIFTER

UTARBETAD

AF

VILHELM GÖDEL

I

AS. ID. 111

STOCKHOLM 1897

KUNGL. BOKTRYCKERIET, P. A. NORSTEDT & SÖNER

Pergamenthandskrifter.

Folianter.

1. *Perg. fol. nr 1. »BERGSBÓK».*

31,8 × 23,8 cm. 209 blad. Fraktur. Senare hälften af 1300-talet. Skrifven af 2:ne händer A och B. Två-spaltig (a. b.). Målade initialer och öfverskrifter. Bunden i mörkbrunt pressadt läderband med beslag och spännen.

Innehåll:

1. Bl. 1^r. Handskriftens främre smutsblad.

Óláfs vísur hins helga.

16 till antalet. Upptecknade af en annan och något senare hand än den som verkställt självva handskriftens nedskriftning. Nedanför å samma blad följer en liten fiskräkning, nedskrifven af ännu en annan hand.

2. Bl. 1^v—111^v a rad. 15.

Óláfs saga Tryggvasonar. — »Her by:iar sógo olafs konungs tryggua sonar er berg: aboti snaradi».

Bergr Sokkasons bearbetning. Skrifven af hand A. I en af initialerna å bl. 111 är konung Olaf afbildad i helfigur, sittande i hela sin kungliga prydnad med krona, spira och äpple. Här och där å marginalerna anmärkningar och anteckningar rörande kapitlens

innehåll, särskilt beträffande det, som angår Island och dess förhållanden. Slutar med följande leoninska vers: »Explicit iste liber sit scriptor crimine liber».

3. Bl. 111^v a rad. 16—112^v a rad. 14.

Rekstefja. — »Rekstefja er halla steinar o:ti vm
olaſ konung tryggua son».

Skrifven af hand A.

4. Bl. 112^v a rad. 15—113^r.

Ólaſ drápa Tryggvasonar. — »Olaſ d:apa tryggua
sonar er halfred: o:ti vand:aeda skalld».

Skrifven af hand A. Fragmentarisk. Efter bl. 112 har ett blad förkommit. Bl. 112 slutar med 16de strofen. Bl. 113 börjar midt uti den 12te, från slutet räknadt, med orden: »tafnni. ax reid». Drapan slutar å bl. 113^r b rad. 9, hvarefter skrifvaren tillagt: »Gvd fyrir lati mer at ek klo:adi sva illa 7 rangt 7 sva sira gvtho:mr». Följer så en versifierad böñ, och resten af bladet är blankt.

5. Bl. 113^v—116.

Lilja.

Fragmentarisk. Den sista strofens 6 sista verser fela. Slutar med: »Almatighur allrar stettar yfir bi-danndinn eingla 7 þioda» å bl. 116^v b rad. 25. Resten af spalten blank. Skrifven af hand B. Öfverskrift och begynnelsebokstaf saknas.

6. Bl. 117—118.

Geisli eða Ólaſ drápa hins helga.

Skrifven af hand B. Öfverskrift och begynnelsebokstaf saknas. Slutar å bl. 118^v a. Å den följande spalten har skrifvaren upptecknat en versifierad böñ.

7. Bl. 119—209.

Ólaſ saga hins helga. — »Her by:iar prologus
fyrir sogo olaſ konungs hins helga haralldz sonar».

Den större eller historiska kallad. Självfa sagan börjar med bl. 119^v. Nederst å bl. 119^r a läses denna titel i rödt: »Her by:iar vpp lfs sogo dy:ligz vinar drottens vo:s jhu xri hins agæta olaſ konungs haralldz sonar postula no:d: landa 7 pislar votz pessins sama lausnara vo:s».

Skrifven af hand A. Lakuner förekomma på fyra ställen: efter bl. 176, 187, 192 och 197, dock ej någonstädes större än på 1 blad. Bl. 176 slutar: »þo:ir vard sein bvin o: hofnini» (jfr *Fornmanna sögur* 4, 329¹⁴). Bl. 177 börjar: »nv vpp 7 vard fast. þei: leitvdv þa til vpp at para lyppti þo:odd: farvnat sinvm» (jfr anf. arb. 4, 335¹⁵). Bl. 187 slutar: »knvtr konung: gaſ einarri sto:[ar] giofir 7 batt hann i kierleika vid sik. het at einarr skyldi vera mestr otig» (jfr anf. arb. 5, 5¹⁶). Bl. 188 börjar: »beiddv ecki grida feck 7 engi þott beiddi» (jfr anf. arb. 5, 12¹⁷). Bl. 192 slutar: »ef þei: skyldi beriazt vid olaf konung enn» (jfr anf. arb. 5, 43¹⁸). Bl. 193 börjar: »sva lengi sem sv syn haſdi verit fyrir argum mer» (jfr anf. arb. 5, 49¹⁹). Bl. 197 slutar: »sighvatr seger sva. Olmr er» (jfr anf. arb. 5, 76²⁰). Bl. 198 börjar: »smid: hio til olafs konungs m̄ð öxi a rotin in vinstra vid kneit fyrir ofann» (jfr anf. arb. 5, 83²¹).

Historia: Handskriften, som tydligen blifvit nedskrifven på Island, möjligen för eller under uppsikt af den å bl. 113 efter slutet af Ólaſ drápa Tryggvasonar omnämnde séra Guttormr, har redan tidigt, som det synes, kommit öfver till Norge, hvarest den sedan vid 1500-talets början blifvit uppmärksammad och använd under de studier och forskningar, som vid denna tid började ägnas den gamla litteraturen och dess minnesmärken. Såsom Storm uppvisat, är det denna handskrift, som är åberopad och citerad af Kristian Pedersen i »Tilläggen» till hans översättning af Saxos *Historia Danica*; det är den »Biscop Issleffs, Ares och Biscop Biörns gamle norske krönike», hvarur en

intresserad norsk vän och lärd lemnat den danske historikern de excerpter, som denne sedan gjort bruk af för sitt arbete. Möjligens är det också denna handskrift, som Laurens Hansson vid sin omkring 1550 utförda översättning af »Kongebogenn» använt som »annen» codex bredvid det original, »Codex Frisianus», som han eljest i hufvudsak vid sitt arbete följt. Se härom Storm, *Har Haandskrifter af »Heimskringla» angivet Snorre Sturlason som Kongesagaernes Forfatter?* i *Arkiv for nord. filologi* 1 (1882/83), s. 47 ff. och *Biskop Isleifs Kronike* i *Arkiv for nord. filologi* 2 (1883/84), s. 319 ff. samt *De bevarede brudstykker af skindbøgerne Kringla og Jöfraskinna*, udg. for Samfund til udg. af gammel nord. litt. ved Finnur Jónsson, Köpenhamn 1895, s. vi a, och Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige* 1, 57 ff. i *Antiquarisk tidskrift för Sverige* 16: 4, Stockholm 1897. Under 1500- och 1600-talen fans sedermera handskriften kvar i Norge och hade icke i likhet med uppteckningarna af Heimskringla och flera andra bland de gamla historiska verken vandrat ned till Köpenhamn. Den hade i stället gått omkring bland de norske lärde och litterärt intresserade, såsom en »Peder Hanssen», hvars namn man finner impressadt å självfa frampermen, eller en »Baarderus Nicolai», hvarefter den omsider synes hafva stannat hos någon bokvän på östlandet i eller omkring staden Skien, hvarest den förvärvades af svensken J. G. Sparwenfelt under hans vistelse här som dansk krigsfänge åren 1677—78. Överförd till Sverige blef den genast föremål för studier och undersökningar af Antikvitetskollegiets män, bland andra translatorn Guðmundur Ólafsson, som å en vid frampermen inlagd lapp sökt lemma en forteckning öfver volymens innehåll. År 1705 öfverlemnades den sedermera med den Sparwenfeltska donationen till Antikvitetsarkivet, och med dess samlingar inkom den 1780 till Kongl. biblioteket. Såsom minne från den tid, då handskriften tillhörde Sparwenfelts samlingar, bevarar den å bl. 1 hans egenhändiga namnteckning med därunder i rödt lack påtryckt sigill samt åtskilliga anteckningar å permarna af hans hand.

Användning och beskrifning:

Fornmanna sögur 4, 5, Kaupmannahöfn 1829, 30 (*Ólafs saga hins helga*). *Fornmanna sögur* 5, 349 ff. (*Geisli*). *Ólafs*

Drápa Tryggvasonar, utg. af Sveinbjörn Egilsson i Program för skolan i Bessastaðir, Videyar Klaustri 1832. *Diplomaticum islandicum* 1, Kaupmannahöfn 1857—76, s. 205 f. Egilsson, *Lexicon poeticum antiquae linguae septentrionalis*, Hafniæ 1860, s. xxiii. *Geisli eða Ólafsdrápa ens helga*, utg. af G. Cederschiöld i Lunds universitets årsskrift 1873. *Ólafs drápa Tryggvasonar*, fragment ur »Bergsboken», utg. af H. Gullberg, Lund 1875. *Jómsvíkinga saga samt Jómsvíkinga drápa*, utg. af C. af Petersens, Lund 1879. *Monumenta Historica Norvegiae*, udg. ved G. Storm, Kristiania 1880, s. liii. *Edda Snorra Sturlusonar*, sumpt. leg. Arnam., 3, Hafniæ 1880—87, s. 358 ff. *Corpus poeticum boreale* by G. Vigfússon & F. York Powell, 2, Oxford 1883, s. 283 ff. och 294 ff. *Carmina norræna*, ed. Th. Wisén, 1, Lund 1886, s. 46 ff. och 87 ff. *Niala*, utg. af Det kongel. nord. oldskrift-selskab, 2, Köpenhamn 1889, s. 61 ff.

2. Perg. fol. nr 2.

30 × 23,5 cm. 86 blad. Fraktur. Senare hälften af 1300-talet. Skrifven af 2:ne händer: Bl. 1—34 af hand A; fortsättningen, från och med Augustinus saga, af hand B. Tvåspaltig. Målade initialer och överskrifter. Ganska illa åtgången af sot och rök. Flera af bladen sönderflängda i kanterna. Fragmentarisk; har ursprungligen omfattat minst 14 lägg med 8 bl. i kvart, af hvilka följande nu saknas: Lägg 1: 1, 3—6, 8; lägg 6: lägg 11: 3, 6; lägg 13: 1, 2, 7, 8; lägg 14: 1—3, 6—8. Defekter förefinnas sålunda i handskriften början, 1 bl., och i dess slut, 3 bl., samt efter bl. 1, 2, 34, 68, 70, 80, 84 å resp. 4, 1, 8, 1, 1, 2, 5 blad. Bandet utgöres af tväne, med remmar i ryggen hopbundna träskifvor. Förvaras i justfodral med ryggtitel: »LEGENDER. THOMAS AF CANTERBURY, MÄRTEN BISKOP, NICOLAUS HELGE m. fl.».

Innehåll:

1. Bl. 1—2^r a rad. 29.

Thomas saga erkibiskups.

Fragmentarisk. Början saknas, och inuti texten förekommer en lakun på 4 blad. Se *Heilagra Manna Sögur*, udg. af C. R. Unger, 2, Christiania 1877, s. 315—320.

2. Bl. 2^r a rad. 29—9^v a.

Martinus saga biskups. — »Ma:tini Biskupz Saga», en påteckning från senare tid öfver den gamla, i rödt skrifna titeln. Fragmentarisk. Inuti texten en lakun på 1 blad. Se Unger, anf. arb. 1, 607—642.

3. Bl. 9^v b—13^v b rad. 30.

Nikolaus saga erkibiskups.

Den röda numera oläsliga titeln är nedskrifven å sista raden af sp. a. Se Unger, anf. arb. 2, 21—41.

4. Bl. 13^v b rad. 30—18.

Ambrosius saga biskups.

Den röda titeln öfverklottrad af en senare hand. Se Unger, anf. arb. 1, 28—51.

5. Bl. 19—20^v b rad. 37.

Dionysius saga. — »Her byriar upp sogv Dionisj byskups». Se Unger, anf. arb. 1, 312—322.

6. Bl. 20^v b rad. 37—29^v b rad. 22.

Silvesters saga. — »Her byriar siluestrj sôgv».

Se Unger, anf. arb. 2, 245—280.

7. Bl. 29^v b rad. 22—34.

Gregorius saga.

Fragmentarisk. Slutet fattas. Titeln oläslig. Se Unger, anf. arb. 1, 377—395.

8. Bl. 35—40^v a.

Augustinus saga.

Slutar med 40^v a rad. 33. Den öfriga delen af spalten blank.

Se Unger, anf. arb. 1, 122—149.

9. Bl. 40^v b—43^r.

Blasius saga.

Titeln, till större delen oläslig, är skrifven längst ned å sp. a.

Slutar med 43^r b rad. 33. Resten af spalten blank.

Se Unger, anf. arb. 1, 256—269.

10. Bl. 43^v—49^r a.

Stephanus saga.

Titeln är här liksom flerstädes i handskriften numera oläslig på grund af uppforskning och kemisk behandling.

Se Unger, anf. arb. 2, 287—309.

11. Bl. 49^r b—51^v a.

Laurentius saga.

Se Unger, anf. arb. 1, 422—432.

12. Bl. 51^v b—52.

Vincencius saga.

Spår af titeln finnas längst ned å sp. a. Se Unger, anf. arb. 2, 321—326.

13. Bl. 53—57^r.

Benedictus saga.

Titeln, skrifven längst ned å bl. 52^v, är till största delen oläslig. Se Unger, anf. arb. 1, 158—179.

14. Bl. 57^v—59.

Páls saga eremita.

Titeln är skrifven längst ned å bl. 57^r. Se Unger, anf. arb. 2, 183—192.

15. Bl. 60—63.

Maurus saga. — »Her hefr vpp sogv mavri abbatis». Se Unger, anf. arb. 1, 659—675.

16. Bl. 64—66.

Maríu saga egipzku.

Spår af titeln finnas å bl. 63^v b längst ned.

Se Unger, anf. arb. 1, 482—495.

17. Bl. 67—74^r b rad. 6.

Marthe saga ok Marie Magdalene.

Titeln alldelens oläslig. På tvänne ställen inuti texten förekomma lakuner. Se Unger, anf. arb. 1, 513—553.

18. Bl. 74^r b rad. 6—78^r b rad. 34.

Katerine saga. — »Her hefr vpp sôgv heilagrar Katerine meyar».

Se Unger, anf. arb. 1, 400—421.

19. Bl. 78^r b rad. 35—79^r.

Barbare saga.

Titeln numera oläslig. Se Unger, anf. arb. 1, 153—157.

20. Bl. 79^v—80^r b rad. 14.

Lucie saga. — »Saga lucia meyar», senare tillskrift i svart.

Se Unger, anf. arb. 1, 433—436.

21. Bl. 80^r b rad. 15—82^v a.

Ceciliu saga. — »Her hefr vpp sogv heilagrar Cecilie meyar».

Se Unger, anf. arb. 1, 276—297.

22. Bl. 82^v b—84^r a rad. 6.

Agathu saga meyar.

Titeln numera oläslig. Se Unger, anf. arb. 1, 1—6.

23. Bl. 84^r a rad. 7—84.

Agnesar saga meyar. Titeln numera oläslig. Fragmentarisk. Slutet fattas.

Se Unger, anf. arb. 1, 15—19¹⁸.

24. Bl. 85—85^v b rad. 36.

Fides Spes Caritas.

Fragmentarisk. Början fattas. Se Unger, anf. arb. 1, 372²³—376.

25. Bl. 85^v b rad. 36—86^v a.

Flagellatio crucis.

Se Unger, anf. arb. 1, 308—311.

26. Bl. 86^v b.

Mauritius saga.

Spår af titeln finnas längst ned å sp. a. Fragmentarisk. Slutet fattas. Se Unger, anf. arb. 1, 644²²—645²¹.

Historia: Handskriften förvärvades af Jón Eggertsson under hans insamlingsresa på Island för Antikvitetskollegiets räkning åren 1682—83. Se härom Klemming, *Ur en antecknareas samlingar*, Upsala 1880—82, s. 33 ff., och Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige* 1, Stockholm 1897, s. 191 ff.

Användn. och beskrfn.: *Heilagra Manna Sögur*, udg. af C. R. Unger, 1, 2, Christiania 1877.

3. **Perg. fol. nr 3.**

30,5 × 23 cm. 168 blad + 4 försätsblad, 3 vid fram-, 1 vid bakpermen. Fraktur. Början af 1500-talet. Initialer och öfverskrifter saknas. Tvåspaltig. Synes helt igenom vara skrifven af en och samma hand. Ombunden på 1600-talet i helpergament, hvarvid en del felaktigheter med afseende på bladens ursprungliga ordning uppstått. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »HELGONA SAGOR.»

Innehåll:

1. Bl. 1—7^v a rad. 19.

Saga um hina heilögú þrjá konunga.

Fragmentarisk. Början fattas, och bl. 1^v, som varit fastlimmadt vid det ursprungliga bandets framperm, är oläsligt.

2. Bl. 7^v a rad. 20—14^r b rad. 33.

Hinriks saga keisara ok frú Kunegundis.

3. Bl. 14^r b rad. 34—19^r a rad. 33.

Ösvalds saga konungs hins helga.

4. Bl. 19^r a rad. 34—25^v a rad. 37.

Barlaams saga ok Josaphats.

Se *Barlaams ok Josaphats saga*, udg. af R. Keyser & C. R. Unger, Christiania 1851, s. XIV f.

5. Bl. 25^v a rad. 38—29^r a.

Rochus saga hins helga.

6. Bl. 29^r b—30 och bl. 87^r—87^v a.

Sebastianus saga.

7. Bl. 87^v b—92^r a rad. 18.

Lazarus saga.

8. Bl. 92^r a rad. 19—94 och bl. 55.

Septem dormientes.

9. Bl. 56—62^r a rad. 19.

Stephanus saga protomartyris.

10. Bl. 62^r a rad. 20—66^v b rad. 11.

Decius saga keisara, Sixtus páfa, Laurentius, Concordia ok Hippolytus.

11. Bl. 66^v b rad. 12—70^v b rad. 38.

Christoforus saga.

12. Bl. 70^v b rad. 39—78 och bl. 47—54^r b rad. 5.

Georgius saga.

13. Bl. 54^r b rad. 6—54^v och bl. 79—84^r a rad. 41.

Sylvesters saga ok Constantinus.

14. Bl. 84^r a rad. 42—86 och bl. 31—33^v a.

Gregorius saga biskups.

15. Bl. 33^v b—38^v a.

Gregorius saga páfa.

16. Bl. 38^v b—45^v b rad. 29.

Ambrosius saga.

17. Bl. 45^v b rad. 30—46 och bl. 95—100^v a.

Augustinus saga.

18. Bl. 100^v b—104^r.

Erasmus saga.

19. Bl. 104^v—107.

Nikolaus saga.

20. Bl. 108—112.

Johannes saga gullmunns.

21. Bl. 113—116^v a rad. 21.

Servasius saga.

22. Bl. 116^v a rad. 22—124^v b rad. 42.

Hieronymus saga.

23. Bl. 124^v b rad. 43—131^r a.

Antonius saga.

24. Bl. 131^r b—135^r.

Dominicus saga.

Å bl. 135^r är skriften fullständigt utraderad.

25. Bl. 135^v—168.

Emirentiu saga, Qnnu ok Maríu.

Fragmentarisk. Slutet fattas, och efter bl. 163 och 167 äro lakuner på hvardera ett blad. Bl. 168^v, som varit fastlimmard vid det ursprungliga bandets bakperm, är delvis oläsligt.

Historia: Om handskriften öden känner man föga. Den är af allt att döma nedskrifven på Island och torde här hafva ägts af en å marginalen af bl. 58^r omnämnd »Olafur Jonson». Till Sverige öfverfördes den under senare hälften af 1600-talet, som det synes med Jörgen Seefeldts samlingar. Se härom Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige* 1, Stockholm 1897, s. 112. Å ett af försätsbladen har Verelius förtecknat volymens innehåll.

Användn. och beskrifn.: *Annaler for nord. Oldkyndighed og Historie* 14 (1854), s. 3—91. I samma tidskrift 12 (1852) lemnas som Tab. 2 ett faksimile af handskriften. *Barlaams ok Josaphats saga*, udg. af R. Keyser & C. R. Unger, Christiania 1851, s. xiv f. *Heilagra Manna Sögur*, udg. af C. R. Unger, 1, Christiania 1877, s. II not. *Analecta norræna*, herausg. von Th. Möbius, Leipzig 1877, s. xxv och 272.

4. Perg. fol. nr 4.

28 × 20 cm. 129 blad + 2 försätsblad, fastklistrade vid permarna. Fraktur. Senare hälften af 1200-talet. Skrifven af 5 händer. Målade initialer och öfverskrifter. Ortografiens norska. Bunden i läder (ekskifvor, öfverdragna med skinn) och försedd med spännen. Förvaras i juftfodral med ryggtitle: »VILKINA SAGA.»

Þiðreks saga.

Handskriften har i sitt nuvarande skick åtskilliga lakuner. Den synes ursprungligen hafva omfattat 20 lägg, alla om 8 blad med undantag af det 9:de (handskriftens nuvarande 7:de), som på grund af en större interpolation fått ett särskilt tillägg på 10 blad. Handskriftens hela bladantal har sålunda uppgått till 170. Af dessa saknas nu: Lägg 1: 2—8; 2; 3: 2, 7; 8: 3, 6; 12: 1, 8; 14: 2, 7; 18: 1, 8; 19; 20: 2—6. Därvid är dock att märka, att hvad som återstår af lägg 1, är endast det blanka smutsbladet, hvilket vid handskriftens inbindning blifvit fastklistradt vid permens och därigenom kommit att bevaras. På samma sätt förhåller det sig med handskriftens slutblad, med hvilket dock äfven dess motblad i lägget, 20: 1, blifvit räddadt. Handskriften är sålunda defekt både i början och slutet, och lakuner förekomma efter dess nuvarande 1:a, 5:e, 40:e, 42:a, 78:e, 84:e, 93:e, 97:e, 122:a, 128:e blad. Hvad beträffar defekten i handskriftens början, så har Unger vid sin granskning af manuskriptet uppskattat densamma till endast 1 lägg. »At der ikke mangler mere», säger han i *Saga Ðiðriks Konungs af Bern*, Christiania 1853, s. XIII, »kan skjönnes deraf, at de første Læg i Bogen nederst paa sidste Side have været numererede med Rødt af Haandskriftets anden Haand; disse Nummere ere

rigtignok paa de 2 förste nu tiloversblevne Læg ved Bogens Indbinding blevne bortskaarne, men paa det nuværende tredie Lægs sidste Side findes Tallet .iiii. d. e. 4, tilligemed en under samme skreven Underretning for Bogbinderen, nemlig Ordene *þer broðir*, hvilke Ord begynde det fölgende Læg. Dette fölgende, nu fjerde, Læg har nederst paa sidste Side Tallet .v. d. e. 5 og som Custos for Bogbinderen *hendr sinar*, hvilke Ord ere de förste paa 6te Læg.» Detta kan ju vid första påseendet synas ganska riktigt, men därvid är dock att märka, att de omnämnda siffrorna äro nedskrifna icke å läggets första blad, såsom man under dylika förhållanden skulle kunna vänta sig, utan å dess sista. De synas därfor vara att betrakta som custoder, och den ifrågavarande numreringen har alltså börjat med handskriftens nuvarande 1:a lägg. Ty detta och det följande 2:a lägget, hvilka levererats af en särskild afskrifvare, hafva tydlichen vid öfverlemnandet till redaktören varit betecknade som I och II, hvarefter sedermera denna nummering blifvit ett par lägg framåt fortsatt utan hänsyn till den signatur, som de vid en inordning i volymen möjligen skulle komma att få. En sådan särskild signering af en eller annan del inom ett större, af flera skrifvare utfört arbete, möter man ej sällan. Ett exempel härpå kan hämtas t. o. m. från den här ifrågavarande handskriften: man bläddrar några lägg framåt, och man skall finna, huru med det 12:te lägget, hvarest en ny hand börjar, en ny nummerföld för detta och de kommande läggen också begynner. För öfrigt skulle den nu felande texten, om den varit af den ungefärliga omfattning, som andra uppteckningar af sagan gifva vid handen, ej kunnat inrymmas på inalles 7 blad. Vid den sannolikhetsberäkning, som Treutler (i *Germania* 20, 153 f.) på grundvalen af Ungers text anställt öfver denna sak, har

denne också kommit till det resultat, att skrifvaren behöft vid pass 15 blad, och att sålunda 2:ne lägg äro förförkomna.

Med afseende på volymens nedskrifning fördelar sig arbetet sålunda: Hand *A* har skrifvit bl. 1—14 utom öfverskrifter och helt säkert äfven initialer; hand *B*: bl. 15—49, 60—62^r rad. 31, öfverskrifter och initialer till den af *A* skrifna texten samt troligen också de nu felande 2:ne första läggen. Hand *C* har skrifvit bl. 50—59, 62^r rad. 31—92, 129 och helt säkert det nu förförkomna 19:e lägget; hand *D*: bl. 93—113^v rad. 22, 125^v rad 11—128; hand *E*: bl. 113^v rad. 22—125^v rad 11. Vid en närmare granskning af denna vid första påseendet, som man kan tycka, något egendomliga fördelning af arbetet, finner man, att man här har att göra med tvänne skilda redaktioner, den ena representerad af *A* och *B* med den senare som redaktör, den andra af de trenne återstående händerna, af hvilka *C* varit den, som här haft ledningen. Förlloppet vid handskriftens tillkomst synes därfor hafva varit följande. *B* har åtagit sig att utföra en afskrift af sagan, och med tillhjälp af *A* har han också nedskrifvit nära 9 lägg, då han af en eller annan anledning helt plötsligt lägger ned sin penna och stannar midt på sista raden af 9:e läggets näst sista sida (bl. 62^r) med orden »Nv tekr han». Här tar *C* vid. Men det original, som denne haft till sitt förfogande, har varit ett annat än det som hans föregångare begagnat. Det var vidlyftigare, innehöll åtskilliga episoder, som det andra saknade, och som därfor den genom *B* utförda afskriften gått miste om. Dessa ansåg sig emellertid *C* böra tillfoga, och på detta sätt gjordes den interpolation på 10 blad, som nu förefins i handskriftens 7:e (urspr. 9:e) lägg. Därefter kunde fortsättningen följa, som utfördes dels af *C* egenhändigt, dels med tillhjälp

af tvänne, honom biträdande skrifvare. Dessa tvänne måste hafva varit islänningar, ty endast därigenom kan man förklara den isländska brytning, som utmärker språket och ortografien i de af dem skrifna läggen, och som endast förekommer i dessa, ty ortografien är eljest helt igenom norsk.

Historia: Handskriften har af allt att döma blifvit skrifven i Bergen eller dess omnejd. Å dess första permblad läser man titeln: »Píðrekss sagha a Bernn», skrifven med en kursivhand från slutet af 1200-talet. Denna titel med den språkliga egenheten »a Bern», går igen i en förteckning af de böcker, som en gång i tiden tillhörde den under åren 1302—14 i Bergen residerande biskop Árni Sigurðsson, i hvilken man sålunda har en af handskriftens tidigare, kanske förste ägare. Af dennes böcker synas flera hafva hamnat i birgittinerklostret Munkalif i Bergen, hvarifrån åtskilliga vid pass 1440 vandrat öfver till moderanstalten i Vadstena. På denna väg skulle vi sålunda hafva bekommit den här ifrågavarande membranen. Se härom Storm, *Den Bergenske Biskop Arnes Bibliothek i Historisk tidsskrift*, udg. af den Norske hist. forening, 2 R., 2, Kristiania 1880, s. 185 ff., samt Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige* 1, Stockholm 1897, s. 15 ff.

I Vadstena bibliotek torde handskriften sedan hafva haft sitt förvar, tills den under nyare tider drogs fram och genomforskades af våra antikvarier, språkmän och historici, hvarom bland annat flitiga anteckningar å permblad och marginaler bärা vittne. Bland dem som särskilt ägnat den gamla handskriften sin lifliga uppmärksamhet, var Johannes Thomae Agricollensis Bureus. Han har afskrifvit och översatt vissa delar ur densamma, hade den långliga tider i sitt förvar och synes t. o. m. hafva betraktat den som sin privata tillhörighet, ty i den donation af handskrifter, »collectanea» och äldre tryckta arbeten, som han 1651 öfverlemnade till staten, hade han också tagit med »Wilcina Saghu om 5 Suerighes Konungar in fol. på Pergament». Sedan dess har den haft åtskilliga öden under sina vandringar mellan våra forskare och lärde, tills den omsider stannade i Antikvitetsarkivets samlingar för att med dessa år 1780 öfverlemnas till Kongl. biblioteket.

Användn. och beskrifn.: Stiernhielm, *Gambla Swea- och Götha-Måles Fatebur*, Stockholm 1643. Wilkina Saga, *Eller Historien om Konung Thiderich af Bern Och hans Kämpar Samt Niſtunga Sagan*, utg. af J. Peringskiöld, Stockholm 1715. *Saga Þiðriks konungs af Bern*, udg. af C. R. Unger, Christiania 1853. Storm, *Sagnkredsene om Karl den store og Didrik af Bern*, Kristiania 1874, s. 100 ff., och *Nye Studier over Thidreks Saga i Aarbøger for nord. Oldkyndighed og Historie* 1877, s. 299 ff. Treutler, *Zur Thiðrekssaga i Germania* 20 (1875), s. 151 ff. Klockhoff, *Studier öfver Þiðreks saga af Bern i Upsala universitets årsskrift* 1880. Boer, *Über die handschriften und redactionen der Þiðreks saga i Arkiv för nord. filologi* 7 (1890/91), s. 205 ff.

5. Perg. fol. nr 5.

27,5 × 22 cm. 71 blad + 4 försätsblad af papper, 1 vid främre, 3 vid bakre perm. Fraktur. Senare hälften af 1300-talet (c. 1360). Skrifven af tvänne händer, den senare begynner med bl. 48^v. Målade initialer och öfverskrifter. Bunden på 1600-talet i helpergament. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »BISKOPS SAGOR. GUÐMUND, JÓN, ÞORLÁK, JÁTVARÐR.»

Innehåll:

1. Bl. 1—46^v b rad. 25.

Guðmundar saga biskups, eptir Arngrím ábóta.

Texten begynner med bl. 1^v. Bl. 1^r är upptaget af en teckning: tvänne biskopar i full ornat, tydlig föreställande Guðmundur och Jón.

2. Bl. 46^v b rad. 26—48^a rad. 5.

Guðmundar drápa biskups. — »Kuæði Guðmundar biskups.»

3. Bl. 48^r a rad. 6—58^v b rad. 18.

Jóns saga biskups, eptir Gunnlaug munk.

4. Bl. 58^v b rad. 19—60^v a rad. 9.

a) Bl. 58^v b rad. 19—59^r a rad. 32.

Biskupatal á Íslandi.

Se *Diplomatarium islandicum* 3, 148 ff.

b) Bl. 59^r a rad. 33—b rad. 26.

Ábótatal á Íslandi.

Se *Diplomatarium islandicum* 3, 150 ff.

c) Bl. 59^r b rad. 27—59^v a rad. 22.

Biskupatal rörande Trondhjem, Oslo, Selja, Bergen, Stavanger, Färöarna, Orknöarna och Grönland.

Se *Diplomatarium islandicum* 3, 24 ff.

d) Bl. 59^v a rad. 23—60^r a rad. 6.

Om apostlarna.

e) Bl. 60^r a rad. 7—60^v a rad. 9.

Om kyrkans ämbetsmän: Hostiarius, lector, exorcist, akolut, subdiakon, prest, biskop, patriarch och påfve.

5. Bl. 60^v a rad. 10—68^v b rad. 31.

Þorláks saga biskups, hin elzta.

6. Bl. 68^v b rad. 32—71.

Játvarðar saga konungs hins helga.

Slutar å bl. 71^r a rad. 28. Resten af bladet blankt.

Historia: Å sista bladets verso-sida läser man: »gudmundu: jons-son. med eigen hende. gudmundu: ionsson hefu: skrifad oε hefu: hana læ:t.» Bland senare ägare märkes biskop Brynjólfur Sveinsson, hvilken i juli 1656 öfverlemnade den vackra volymen jämte 3:ne andra gamla handskrifter till Jörgen Seefeldt. I biskopens egenhändiga bref, som medföljde sänd-

ningen, är den upptagen under titeln: »Gudmundi Araei boni, Episcopi Holani; item Jonæ Augmundi, itidem Holani; item Thorlaci Thorhalli sancti, Scalholtni, qvondam Episcoporum acta, nunc membraneo codice compræhensa». Se härom *Njála*, udg. af Det kongel. nord. oldskrift-selskab, 2, Köbenhavn 1889, s. 699 ff. Med Seefeldts samlingar kom den sedermera till Sverige. Se Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige* 1, Stockholm 1897, s. 108 ff.

Användn. och beskrifn.: *Annaler for nord. Oldkyndighed og Historie* 1852, s. 7 f. och 10—43. Som Bihang, Tab. I, meddelas ett faksimile af handskriften. *Diplomatarium islandicum* 1, 366—69, 507—11; 3, 24—27, 148—154. *Biskupa sögur* 1, XXIX ff., 87—124, 213—254; 2, 1—201, Kaupmannahöfn 1858—78. *Kvæði Guðmundar byskups*, utg. af Arvid Isberg, Lund 1877.

6. Perg. fol. nr 6.

26,7 × 22 cm. 102 blad + 5 försätsblad af papper, 2 vid främre, 3 vid bakre permen. Fraktur. Från omkring midten af 1200-talet. Ortografiens norska. Skrifven helt igenom af en och samma hand. Tvåspaltig. Målade initialer. Bunden på 1600-talet i helpergament. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »BARLAAMS OCH JOSAPHATS SAGA.»

Barlaams saga ok Josaphats.

I sitt nuvarande skick har handskriften åtskilliga defekter. Ursprungligen synes den hafta omfattat 15 lägg med 8 blad i hvart. Af dessa fattas dock nu: Lägg 1; 2: 1, 8; 7: 2; 11: 4; 13: 1, 6; 15: 1, 2, 7, 8, inalles 18 blad. Sålunda saknas både början och slutet, och inuti texten förekomma lakuner efter bl. 6, 39, 72, 84, 88, 98. Om den felande texten kan man se *Barlaams ok Josaphats saga*, udg. af R. Keyser og C. R. Unger, Christiania 1851, s. 1—10 rad. 24, 21 rad. 6—

22 rad. 21, 81 rad. 15—82 rad. 37, 143 rad. 34—145 rad. 30, 170 rad. 5—172 rad. 5, 179 rad. 24—181 rad. 14, 200 rad. 19—204 rad. 16, 212 rad. 17—29. Vid om-bindningen hafva dessutom bladen i handskriften nu varande 5:te lägg blifvit felaktigt ordnade, så att dess 1:sta och därmed sammanhängande 8:e blad nu utgöra dess 3:e och 6:te, hvadan alltså ordningen efter bl. 30 är denna: 32, 33, 31, 34, 35, 38, 36, 37. För öfright har skrifvaren vid bl. 98^v b rad. 4 gjort en öfverhopning på en half spalt, motsvarande Kristiania-editionens s. 199²⁷—200⁴.

Historia: Handskriften, som är skrifven i Norge, möjligen i Bergenstrakten, har vid tiden omkring 1300 ägts af en »Stigr från Liavik». Å bl. 99^v å öfversta spalten har funnits en anteckning, visserligen numera alldelers utplånad, men som ännu på 1600-talet fans kvar, och hvilken Johannes Thomæ Bureus afläst och i sin *Sumlen*, bl. 132, afskrifvit sålunda: »Stigr de Liavik me possidet. qui me furatur ad tartara crine trahatur». Som bidrag till handskriften historia må också anföras ett gäfvobref, som stått att läsa å bl. 50^v å nedersta spalten, äfven detta utraderadt, men som enligt Bureus, anf. ställe, haft denna lydelse: »Allum mannum þeim sem þetta bref sia eder heyla sendr þd erriks sun q. guds oc sinó. kunit gerandó ad ek hever geuet eiriki a bole sua mykit gocz sem mer var epti hakun a bó bada iardar oc lausa gozc m̄ ollum lunandum sem til haua lagat at forno oc nyo til sanynd sello m̄ uor insigle firir þettó bref er gort ner dager oc arr byr.» Ett par liknande bref å bl. 56^v och 70^v, hvilka dock ännu till största delen kunna läsas, äro återgifna af Unger i hans edition af sagan s. xvii. De äro nedskrifna med en norsk 1300-tals kursivhand. Under hela nämnda århundrade torde handskriften hafva stannat kvar i Norge, men redan under 1400-talets förra hälft fans den i Wadstena, dit den torde hafva kommit på samma väg och vid samma tid som den ofvannämnda perg. fol. nr 5. Sedan under 1600-talet har den flitigt begagnats af våra forskare, af Johannes Thomæ Bureus, Stiernhielm, Verelius och Axehielm, hvarom bland annat en hel del anteck-

ningar och randanmärkningar å handskriften permars och blad bärta vittne. Bureus, som ägnade sin lifligaste omsorg åt de gamla pergamenten och hade flera af dem i sitt förvar, hade också tagit hand om »Damasceni Historia, de Barlaamo Eremitâ», och man finner den därfor också bland de »collectanea», som han i sin donation år 1651 öfverlemnade till Riksarkivet. Härifrån länades den sedermera ut till de lärde och vandrade omkring bland dessa, tills den omsider stannade i Antikvitetsarkivets samlingar för att sedan år 1780 med dessa ingå till Kongl. biblioteket. Se närmare härom Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige I*, Stockholm 1897, s. 16, 23 f., 132.

Användn. och beskrfn.: Stiernhielm, *Gambla Swea- och Götha-Måles Fætebur*, Stockholm 1643. *Barlaams ok Josaphats saga*, udg. af R. Keyser & C. R. Unger, Christiania 1851. Här meddelas också som bihang ett faksimile af handskriften (bl. 87^r).

7. Perg. fol. nr 7.

29,5 × 22,5 cm. 68 blad. Fraktur. Senare hälften af 1400-talet. Tvåspaltig. Initialer och överskrifter saknas på de flesta ställen. Flera lakuner finns. Ytterbladen i länggen hafva flerstädes förkommit. Bandet utgöres af tväne, med remmar i ryggen sammahållna träskifvor, den ena af ek, nu sönderbruten, den andra af furu. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »SAGOR. REMUND, ELIS och ROSAMUNDA, SIGURD, BEVUS, m. fl.».

Innehåll:

- I. Bl. 1—16^v b rad. 25.

Remundarsaga.

Fragmentarisk. I början fattas 1 bl. och likaså 1 efter bl. 6, d. v. s. läggets 1:a och 8:e blad. Bl. 1^r delvis oläsligt.

2. Bl. 16^v b rad. 26—26^v a rad. 26.

Elis saga ok Rosamundu.

3. Bl. 26^v a rad. 27—28.

Sigurðar saga turnara.

Fragmentarisk. Efter bl. 27 är 1 bl. förkommet. Bl. 27 slutar: »hann sier at odu megin». Bl. 28 börjar: »konungs dottir sier at hann er oruggu: jat veriazt mælti hun.» Slutar med bl. 28^r b rad. 27. Resten av bladet, som skrifvaren lemnat blankt, hafva senare händer utfyllt med klotter och diverse anteckningar.

4. Bl. 29—35^r.

Bevers saga.

Fragmentarisk. Framför bl. 29 är 1 bl. förkommet och 2:ne efter bl. 34. Bl. 29 börjar: »ef þu willt minum godum þiona» (jfr *Fornögur suðrlanda*, utg. af G. Cederschiöld, Lund 1884, s. 215⁵²). Bl. 34 slutar: »[N]w skal segia fra herra Sabaod 7 josvene at sabaod batnadi þess krankleika er» (jfr anf. arb., s. 251⁵⁴). Bl. 35 börjar: »Sidan ward paþinn wt leidd: m3 aagætum giofum at kristnudum oullum ríkium Beuiss. 7 skilduzt m3 hini beztu uinattu» (jfr anf. arb., s. 264⁵⁴).

5. Bl. 35^v—40.

Konraðs saga keisarasonar.

Fragmentarisk. Slutet fattas. Efter bl. 40 har 1 bl. gått förloradt. Bl. 40 slutar: »eda hue nær konunginum sialfum haf[di]». Jfr *Fornögur suðrlanda*, utg. af G. Cederschiöld, Lund 1884, s. 83⁵³.

6. Bl. 41—48^v a rad. 24.

Hektors saga.

Fragmentarisk. Början saknas och ett större stycke inuti. Framför bl. 41 har, såsom redan är nämnt, 1 bl.

förkommit och efter bl. 43 tväne. Bl. 41 börjar: »[...]di m3 honum vm vollin longa stvnd». Bl. 43 slutar: »hann grip: þa Alanum 7 tekr hann at». Bl. 44 börjar: »bo:d-bunat 7 hinn dyrsta dyck wero menn nu gladir».

7. Bl. 48^v a rad. 25—51^v a.

Gibbons saga.

Fragmentarisk. Efter blad 49 äro 2 bl. förkomna. Bl. 49 slutar: »herja svaradi asperdnir standit vpp 7 klædizt». Bl. 50 börjar: »j turninum herra Gibbon 7 flo:ena drottning».

8. Bl. 51^v b—55^v b rad. 36.

Blaus saga ok Viktors.

9. Bl. 55^v b rad. 37—57^r b rad. 38.

Sigurðar saga fótar ok Ásmundar Húnakonungs.

10. Bl. 57^r b rad. 39—60.

Partalopa saga.

Fragmentarisk. Slutet fattas. Efter bl. 60 har 1 bl. gått förloradt. Bl. 60 slutar: »þviat eg hefi geþit honum þa bada. enn þit þarit til kastala mins» (jfr *Partalopa saga*, utg. af O. Klockhoff i *Upsala universitets årsskrift* 1877, s. 37¹³).

11. Bl. 61—68.

Adonius saga.

Fragmentarisk. Början fattas, och en del af bl. 61 är bortsuren. Slutar med bl. 68^v a rad. 42. Det öfriga af bladet är blankt.

Historia: Handskriften, som är nedskrifven på Island, kom öfver hit till Sverige med de manuskript, som Jón Eggertsson förvarfade under sin resa på Island 1682—83 för Antikvitetskollegiets räkning. Se härom närmare ofvan s. 9 och där anförda arbeten.

Användn. och beskrifn.: *Partalopa saga*, utg. af O. Klockhoff, se ofvan. *Elis saga ok Rosamundu*, herausg. von E. Kölbing, Heilbronn 1881. *Fornsögur Suðrlanda*, utg. af G. Ceder-schiöld, Lund 1884, s. 43—83 och 215—267.

8. **Perg. fol. nr 8.** F. d. perg. 4:o nr 20: 3.

28 × 22 cm. ungefär. 81 blad. Fraktur. 1300-och 1400-talen. Skriften som det synes af 4 händer. Skriften löper tvärt öfver hela bladets bredd. Målade initialer och överskrifter. Obunden. Gråpappersomslag. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »SVERRES OCH HAKON GAMLES SAGOR.»

Handskriften har en gång varit bunden, såsom man kan se af inskärningarna i läggens rygg för de s. k. »binden». Men med tiden har bandet gått förloradt, och handskriften har sedan blifvit ganska illa åtgången. Den är nedrökt och svart och därtill i hög grad defekt. Ursprungligen synes den hafva omfattat 19 lägg, hvart och ett om 8 blad med undantag af lägg 17, som endast innehållit 7 (6 dubbelblad och 1 stickblad) samt lägg 18, där antalet uppgått till 10, alltså inalles 153 blad. Häraf saknas nu: Lägg 1; 2: 2—7; 3; 6: 1, 4, 5, 8; 7: 3—6; 9; 11; 12; 13: 1—3, 6—8; 14: 2—7; 17: 6; 18: 4, 7; 19: 2, 4, 7, alltså inalles 72 blad.

Innehåll:

1. Bl. 1—32^v rad. 10.

Sverris saga.

Fragmentarisk. Början saknas, och inuti texten förekomma lakuner efter bl. 1, 2, 18, 20, 22, 24. Bl. 1 börjar: »huerium þeim manni er þeim eyrdi ęda leti [far]a fram» och slutar: »þetta rad syndiz þeim fysilit 7 kuoduz helld: uilia» (*Fornmanna sögur* 8, 65⁴—73¹⁶).

Bl. 2 börjar: »[myn]di hann rida uilia þessum hesti naud synia laust», och slutar: »Sverrir konungr stod upp þegar isolar roð 7 gekk upp abakka til olafs kirkiu» (anf. arb. 8, 124⁵—132¹⁸). Bl. 3 begynner: »sokn dölir 7 heid byggjar 7 fara til karhangs» (anf. arb. 8, 194²³). Bl. 18 slutar med överskriften till kap. 135 (anf. arb. 8, 315). Bl. 19 börjar: »7 margir að:ir d:ogu jsund: reiðann 7 seglin j þio:þunga sem annat þe» (anf. arb. 8, 321²⁰). Bl. 20 slutar: »7 etlaði at koma a uuart bøglum sem hann hafði opt komit að: honom geiddiz» (anf. arb. 8, 334²³). Bl. 21 börjar: »ok er birkibeinar sa at þeir mattu ecki sig:az» (anf. arb. 8, 346²⁰). Bl. 22 slutar: »þiðdi birkibeina var þat er j herðum hófðu verit» (anf. arb. 8, 359¹⁴). Bl. 23 börjar: »plestir sia kunna 7 sanþroðir at uo:ðnir með huersu miklu falsi Sverrir prestr hefr nu lengi» (anf. arb. 8, 366¹³). Bl. 24 slutar: »Ok j ðð:um stað uar þeim sott við setr» (anf. arb. 8, 380³). Bl. 25 börjar: »Her er nu mikit lið saman komit» (anf. arb. 8, 398¹⁶).

2. Bl. 32^v rad. 11—81.

Hákonar saga Hákonarsonar.

Fragmentarisk. Lakuner förekomma efter bl. 34, 42, 44, 45, 67, 71, 73, 77, 78, 80. Bl. 34 slutar: »Vér hófvm nv her j vo:vm valldi son» (*Fornmanna sögur* 9, 239²⁰). Bl. 35 börjar med kap. 36 (anf. arb. 9, 275). Bl. 42 slutar: »Eptir þetta sneri Jarl no:ð: aptr til tunnsbergs 7 fann þar konunginn. var þa þat rað gert at Jarl» (anf. arb. 9, 311³⁰). Bl. 43 börjar: »at hann refsaði litt» (anf. arb. 9, 394⁴). Bl. 44 slutar: »þetta spurðu þeir Haralld: af lavtvm. 7 margir Ribbungar er» (anf. arb. 9, 402¹²). Bl. 45 börjar: »halluardz kirkiu 7 bað hann þaðan fyrir sialfan geta sin» och slutar: »olafsr dualdiz iiij» (anf. arb. 9, 415¹—419¹⁵). Bl. 46 bör-

jar: »—n[a a] austratt þui at þru sigið abbatis syster hertugans» (anf. arb. 9, 453²³). Bl. 67 slutar med kap. 283 (anf. arb. 10, 61). Bl. 68 börjar: »—velldi. skiæriligr geck husum hærri» (anf. arb. 10, 67²⁰). Bl. 71 slutar: »Let hann uera vaska[n] mann» (anf. arb. 10, 88⁴). Bl. 72 börjar: »huita hirdmann sin at skynia huersu *Jarl* færi mꝫ konungs trunadi» (anf. arb. 10, 93¹⁴). Bl. 73 slutar: »konung: sendi sem pliotazst sera askatin 7 b:od: nikulas» (anf. arb. 10, 101¹⁶). Bl. 74 börjar: »fa menna at þei: haþdu aunguan trunad aa daunum» (anf. arb. 10, 105²⁰). Bl. 77 slutar: »var þat almikit lid 7 fritt morg haþdi konungrinn» (anf. arb. 10, 121²⁹). Bl. 78 börjar: »þyrir hadegi en ef þeir ero þa eigi komnir læt eg mina menn vp ganga» (anf. arb. 10, 127¹¹). Bl. 78 slutar: »hirdmann sinn er kolbeinn riddari het han fo: mꝫ» (anf. arb. 10, 133²²). Bl. 79 börjar: »[te]kit slikt af þe sem þeir mattu vid komazt» (anf. arb. 10, 138²⁹). Bl. 80 slutar: »hann geck þyrsta dag innan um herbergit en annan dag i kapellu» (anf. arb. 10, 147²⁰). Bl. 81 börjar: »var hann vid þataekia menn 7 surftuga svo at alldri var hann i svo þungu skapi» (anf. arb. 10, 152³). Texten slutar midt å bl. 81^v. Resten af bladet är utfyldt med senare tillskrifter.

Med afseende på tiden för handskriftens nedskriving och de olika handstilar man i densamma möter, synes förhållandet vara följande. Handskriften såsom volym betraktad förskrifver sig helt och hållt från 1300-talet, och från samma århundrade härrör också största delen af dess text, nämligen bl. 1—69^r rad. 3. Denna text är nedskrifven af 3:ne, som det synes, samtidta händer. Den första af dem, hand A, hvilken utfört det mesta af arbetet, har skrifvit bl. 1—45 och 52—54, d. v. s. den ursprungliga handskriftens 15 första lägg, om man undantar bl. 46—51, som härröra från hand B,

de enda blad för öfrigt, som denne skrifvit. Med bl. 55, handskriftens 16:e lägg, börjar hand C, hvilken därpå fortsätter till bl. 69^r rad. 3. Här bryter han plötsligt af midt i ett kapitel, och fortsättningen, det felande slutet af Hákonnarsaga, har tillskrifvits först vid slutet af 1400-talet, möjlichen senare.

Historia: Om handskriftens öden är så godt som intet kändt. Å bladens marginaler påträffar man visserligen namnteckningar af åtskilliga personer, alla islänningar, såsom Bjarni Oddson, Jón Ólafsson, Jón Magnússon, Jón Eggertsson, Simon Jónsson, Guðmundur Sigurðsson, Sigurður Jónsson, Einarr Jónsson, Hall-dor Jónsson, af hvilka väl en och annan haft boken i sin ägo; åtminstone har en utaf dem, Einarr Jónsson, betecknat sig som dess rättmärtige innehafvare (se bl. 46^v å nedersta marginalen). Men detta är också allt hvad man känner om dess historia.

Användn. och beskrifn.: Munch, *Det norske Folks Historie* 3, Christiania 1857.

9. *Perg. fol. nr 9.* F. d. perg. 4:o nr 20: 1, 4.

Fuftfodral med ryggtitel: »FRAGMENTER AF KRINGLA OCH JÖFRASKINNA».

I.

23,4 × 26,4 cm. 1 blad. Fraktur. Från omkring 1250. Tvåspaltig. Målade initialer och kapitelöfverskrifter. Pappomslag.

Heimskringla.

Fragment af den i Köpenhamnsbranden förkomna »Kringla». Å bladets recto-sida läser man å öfversta marginalen: »Fragm., Ólafs saga hins helga», skrifvet af P. G. Thorsen, hvarunder Klemming anmärkt »är ingalunda ur Codex Frisianus, se facsim. i Ant. Russes I», och å marginalen längre ned har någon från 1500-talet, måhända Laurens Hansson, angifvit innehålltet af ett kapitel med orden: »Aff v[lf] Jar[1]».

II.

29 × 23,5 cm. 4 blad. Fraktur. Senare hälften af 1200-talet. Tvåspaltig. Målade initialer och kapitel-öfverskrifter. Pappomslag.

Heimskringla.

Fragment af den i Köpenhamnsbranden förkomna »Jöfraskinna». Å de resp. bladens recto-sidor har Jón Sigurðsson antecknat: »Fragm. a, b, c, d; Ólafs saga ens helga», och å bl. 1 har Klemming skrifvit: »I¹/₂ blad af denna codex (Haakon Haakonssons saga) finnes i Christiania, Riksarkivet.»

Historia: När och på hvad väg dessa fragment blifvit förda hit till Sverige, är icke kändt. Kringlabladet har måhända, såsom redan på ett annat ställe (Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige 1*, Stockholm 1897, s. 191) är antydt, kommit öfver till oss samtidigt med den afskrift af originalet, som Jón Eggertsson utförde i Köpenhamn 1682 för svensk räkning, och som nu förvaras i Kongl. bibliotekets fornnorsk-isländska handskriftssamling som papp. fol. nr 18. Ty när membranen vid detta tillfälle begagnades af Eggertsson, fans bladet ännu kvar i densamma, men saknades, när Ásgeir Jónsson vid pass 20 år därrefter afskref den eljest väl bevarade volymen i nuvarande codd. AM. 35, 36, 63 fol.

Hvad bladen af Jöfraskinna beträffar, så hade dessa ännu på 1500-talet hört samman med handskriften, såsom det visar sig af Jens Niellsons 1567—68 utförda afskrift, cod. AM. 37 fol. Men när handskriften 1655 nedsändes till Köpenhamn, torde de icke längre hafva varit med, ty den gamla membranen, som redan då Jens Niellson begagnade den samma, var fördärftad och hotade att gå i sär, hade nu fått åtskilliga större defekter, och faktiskt är, att de ifrågavarande bladen saknades, då Ásgeir Jónsson utförde sin nu i cod. AM. 38 fol. förvarade afskrift af Jöfraskinna. De synas sålunda hafva kommit till Sverige på mera direkt väg än Kringlabladet.

Användn. och beskrfn.: *Heimskringla*, udg. for Samfund til udg. af gammel nord. litteratur ved Finnur Jónsson, København 1893 ff. *De bevarede brudstykker af skindbøgerne Kring-*

la og Jöfraskinna i fototypisk gengivelse, udg. for Samfund til udg. af gammel nord. litteratur ved Finnur Jónsson, København 1895. *Snorre Sturlassön. Norges Kongesagaer*, oversat af Gustav Storm, Christiania 1896 ff. Innehåller faksimile af Kringlabladet.

10. **Perg. fol. nr 10.** F. d. C: 1.

27 × 18 cm. 49 blad. Fraktur. Förra hälften af 1600-talet (1616). Målade öfverskrifter och initialer, de senare ofta utsyrda med sirlningar och teckningar. Bunden i läder, ekskifvor öfverdragna med skinn, och försedd med spännen.

Innehåll:

1. Bl. 1—3.

Kalendarium.

Bl. 1—3 bildar ett lägg för sig. Första och sista sidorna, som skrifvaren lemnat blanka, hafva sedermera användts för en större figurteckning och hvarjehanda anteckningar.

2. Bl. 4—49.

Jónsbók.

Slutar med bl. 47. De öfriga blanka eller upp-tagna af anteckningar.

Historia: Handskriften är nedskrifven på Island år 1616. Å blad 48^r läser man: »Wa: pesse bok vpp Bi:jud og endud a Eymu j selvogi af Jnd:ida Jon syne A þui ari Anno regnantis gratiae 1616 Jndridi Jonsson.» En liknande anteckning förekommer också å bl. 3^v. Af bokens öfriga ägare hafva följande »Med Eigen Hende» nedskrifvit sina namn: Oddur Árnason, Þorleifur Árnason, Dade Árnason, Halldor Hallsson och Pál Hallsson. Den sistnämnde var en tid Jörgen Seefeldts bibliotekarie, och genom honom torde handskriften hafva blifvit bragt öfver till Ringsted, med hvars samlings den sedan kommit till Sverige. Se Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige 1*, Stockholm 1897, s. 111 f.

11. *Perg. fol. nr 11.* F. d. C: 14.

27 × 19,3 cm. 143 blad: 130 af pergament, 13 af papper. Fraktur och kursiv. Från 1300—1600 talen. I texten från 1300-talet målade överskrifter och initialer. Skrifven af 5 olika händer. Ortografiens norsk. Pressadt läderband, prydt med bilder af Virgilius och Ovidius och ursprungligen försedt med spännen.

Handskriften har i sitt ursprungliga skick innehållit 122 blad, alla af pergament och skrifna: bl. 1—118^r af en frakturnhand från omkring 1350, de följande af en kursivhand från samma tid. Af dessa blad hafva dock under tidernas lopp de två sista gått förlorade, men sedermera ersatts af 6 blad på nyare pergament (bl. 121—126), skrifna af en hand från slutet af 1500-talet, hvarefter en af handskriftens ägare från 1600-talet, J. G. Sparwenfelt, gjort ett tillägg om 17 blad: bl. 127—136 och 141—143 på papper, skrifna af honom själf, och bl. 137—140 på pergament med skrift från midten af 1400-talet, hvilka blad blifvit öfverflyttade hit från cod. AM. 305 fol.

Innehåll:

1. Bl. 1—107^r.

Magnús Lagabœtirs landslag (för Borgarting) samt **Réttarbœtr** af Hákon och Magnús med därpå följande **epilog**.

Bl. 100^v, som skrifvaren lemnat blankt, har en hand från omkring 1700 utfyllt med en uppteckning i runskrift, innehållande traktat om gränsskillnaden mellan Danmark och Sverige och mellan Norge och Ryssland.

2. Bl. 107^r—118^r.

Farmannalög.

3. Bl. 118^r—120.

Réttarbœtr af Hákon Magnússon och Eiríkr Magnússon.

4. Bl. 121—134.

Réttarbœtr m. m., dels i original, dels i översättning.

5. Bl. 135—143^r.

Bearmannalög.

6. Bl. 143^v.

Mammatabol, »af Marten Nielssons laghbogh laghman i Stavanger ex ms. excerpt. man. propr.». Afskrift af cod. AM. 94 4:o, s. 1235—38.

Historia: Handskriften förvärvades af J. G. Sparwenfelt under hans vistelse i Skien som dansk krigsfänge år 1677. På insidan af bakpermen har han med egen hand skrifvit: »Ex liberalitate Reverendi Domini Nicolai Halfwardi Gierensis ecclesiae prope urbem Scheenensem in Norvegia pastoris vigilantissimi factus est hic legum Norvegarum codex Johannis G. Sparwenfeldii. Scheenæ die 9 Augusti anni supra millesimum septuagesimi septimi.» Med Sparwenfelts donation af den 4 maj 1705 kom den öfver i Antikvitetsarkivets ägo. I den af J. Peringskiöld utgifna förteckningen öfver donationens innehåll, hvilken som bilaga medföljde Gustaf Peringer Liljeblads *Ecloga sive Catalogus Librorum Tum MS:orum tum Impressorum, . . . quibus Regiam Bibliothecam Stockholmensem adauxit Vir Illustris Joh. Gabriel Sparwenfeldt*, Stockholmiae 1706, är den upptagen som nr 7 in fol., »Borgar Things Lag. Sive Leges Bergienses, in Membrana».

Användn. och beskrifn.: Örnhielm, *Historia sveo-goth. ecclesiastica*, Stockholmiae 1689, s. 604—7. Biörner, *Cogitationes critico philologice de orthographia lingue svio gothicae*, Stockholmiae 1742, s. 60 ff. Munch, *Samlede Afhandlinger* 2, Christiania 1874, s. 640 ff. *Norges gamle love* 2, 1 ff., 179 ff., 255—264; 3, 3 ff., 70 ff., 138 ff.; 4, 650 ff. *Diplomatarium islandicum* 2, 94.

Anm. Vid denna här lemnde beskrifning har allt, som rör handskriften utseende och innehåll, hämtats från Storms utförliga redogörelse i *Norges gamle love* 4, 650 ff.

12. Perg. fol. nr 12.

Kartong med ryggtitel: »Fragmenta varia islandica membranacea. In Folio.»

Innehåll:

I. F. d. »Tillägg nr 7: 1».

29 × 47 cm. ungefär. 1 blad.

Karta öfver sydöstra Island.

Utplånad och fördärvad genom kemisk behandling.

II. F. d. »Tillägg nr 7: 2».

34 × 25 cm. 1 blad. Fraktur. 1300-talet.

Sid. 1 innehåller ett stycke ur en katolsk ritualbok. Sid. 2 har några anteckningar om strand- och fiskrättigheterna på Island.

Har utgjort omslag till en handskrift.

III. F. d. »Tillägg nr 7: 3».

36 × 28,5 cm. 1 blad. Fraktur. 1400-talet.

Ur Fyrsta bók Samuelis.

Kap. 9 vers 19—12 vers 3. Har förut utgjort omslag till papp. 8:o nr 9, hvarför skriften på den sida, som varit vänd utåt, är till största delen oläslig.

IV.

26,5 × 19 cm. 1 blad. Fraktur. 1400-talet.

Ur Stjorn.

2:dra Mosebok.

Har förut varit insatt i bandet till papp. 4:o nr 6.

V. F. d. »Tillägg nr 7: 4».

28,8 × 21 cm. 2 blad. Fraktur. Förra hälften af 1300-talet. Tvåspaltig. Målade initialer och öfverskrifter. Ortografin norsk.

Barlaams saga ok Josaphats.

Fragment. Bl. 2 och 7 ur ett lägg af en förkomnen codex. Förut omslag till papp. 8:o nr 3. Bl. 1 börjar: »oc nocko:ir munkar. þair biskupar. sottu nu allir þegin-samlega a hans fund.» och slutar: »En þeir varo styrkir m̄j krapte vsigrilgs mattaz oc vo:ðoz diarflegi: moti varom grimleik. oc do siþan glaðlega.» (*Barlaams ok Josaphats saga*, udg. af R. Keyser & C. R. Unger, Christiania 1851, s. 177¹⁰—180³²). Bl. 2 börjar: »m̄j þessum o:ðum.» och slutar: »þo at leitt væri likaminum helld: en munugð eða lostasemð tilþysilega þessa heims.» (anf. arb., s. 194³³—198²¹).

VI. F. d. »Tillägg nr 7: 5».

25 × 18 cm. 1 blad. Fraktur. Slutet af 1200-talet. Tvåspaltig. Målade initialer och öfverskrifter.

Barlaamis saga ok Josaphats.

Fragment. Förut omslag till papp. 8:o nr 10. Börjar: »gladdvm af þessvm sigri er theodas haði þengit.» och slutar: »Konunginn tok þetta rað meðr þokkvm ok letr til hans [lei]ða priðar meyar ok þagrar konvr er bœð[i] pryddi sialþra þeira asyn ok hverskyns gl.» (*Barlaams ok Josaphats saga*, udg. af R. Keyser & C. R. Unger, Christiania 1851, s. 151⁹—154¹⁷).

Ärvändn. och beskrfn.:

Nr V och VI: *Barlaams ok Josaphats saga*, udg. af R. Keyser och C. R. Unger, Christiania 1851.

landic, Low German and other tongues by G. W. Dasent, London 1845. *Mariu saga*, udg. af C. R. Unger i *Det norske Oldskriftselskabs Samlinger* 5, 6, Christiania 1868—71.

Kvarter.

13. Perg. 4:o nr 1.

25 × 20 cm. 178 blad. Fraktur. Förra hälften af 1400-talet. Tvåspaltig. Målade initialer och överskrifter. Bandet har gått förloradt. Förvaras i juftfodral med ryggtitle: »SAGA OM JUNGFRU MARIA.»

Mariu saga.

Den egentliga sagan med sin prolog slutar med bl. 16^v b rad. 9 (se *Mariu saga*, udg. af C. R. Unger i *Det norske Oldskriftselskabs Samlinger* 5, 6, Christiania 1868—71, s. 332—401). Hela volymen för öfrigt innehåller Mariu jartegnir, af skrifvaren uppdelade i tvänne afdelningar, hvardera med sitt register (se anf. arb., s. 401—1022). Såväl bl. 1^r som bl. 178^v äro som smutsblad lemnade blanka.

Historia: Å ytter marginalen af bl. 174^r läser man namnet »Auduin b:injols Son», i hvilket man torde hafva att finna någon af handskriften isländska ägare. Å en i volymen inlagd lapp har Verelius skrifvit: »Membrana haec continent Historiam beatæ virginis Mariæ. Deinde Pontificum Episcoporum Monachorum aliorumque res gestas eorumque vitæ historias continent.» Om handskriftenes historia för öfrigt är ingenting kändt.

Användn. och beskrifn.: *S. Patriks-sagan*, utg. af G. Stephens i *S. F. S. S.* 2, Stockholm 1844, s. XXII ff. och 49—57. Meddelar också faksimile af handskriften. *Theophilus in Ice-*

14. Perg. 4:o nr 2.

23,7 × 15,7 cm. 79 blad + 6 försätsblad af papper, 3 vid hvardera perm. Fraktur. Senare hälften af 1200-talet. Skrifven af 2:ne händer. Målade initialer och överskrifter. Bunden i svart läder. Förvaras i juftfodral med ryggtitle: »OLOF HELGES SAGA.»

Óláfs saga hins helga.

Handskriften är synnerligen väl bibehållen. Några smärre skador med ty åtföljande lakuner i texten förekomma visserligen å bl. 2, 4, 5, men dessa hafva lyckligt utfyllts af en hand från 1300-talet. Af de båda skrifvarna, som verkställt nedteckningen, är hand A att betrakta såsom redaktören. Från honom härrör bl. 1—44^r rad. 3 och bl. 76 ff. samt alla rubrikerna. Det öfriga af texten är skrifvet af hand B. Här och där å marginalerna förekomma anteckningar af en kursiv-hand från midten af 1400-talet samt af flera bland våra svenska forskare från 1600-talet, såsom Johannes Thomæ Agri-villensis Bureus och Verelius. Från den senare härrör också kapitelnumreringen. Texten slutar med bl. 78^r. De följande bladen, som ursprungligen lemnats blanka, hafva utfyllts med:

1) »Reges no:wegiæ», norsk konungaserie, skrifven, som det vill synas, af en norsk hand från förra hälften af 1400-talet med senare tillägg af en svensk, den samme som nedskrifvit de ofvannämnda marginalanteckningarna från 1400-talet;

- 2) Förteckning på isländska skalder, nedskrifven på 1600-talet;
- 3) Diverse anteckningar.

Historia: Enligt Guðbrandur Vigfussons mening — se härom Storms nedan anförda arbeten — skulle handskriften vara nedskrifven på Island vid pass 1260 och, såsom det synes, hafva tillhört det »sagabibliotek», hvarom den själf lemnar följande å bl. 79^r omkring år 1300 nedskrifna förteckning:

»skialldunga. b. rumveria. s. tuer. bek.
sturla. saga dráma. saga
eyrbygia. s.avnundar. brennu. s
viga glums. s.»

Under förra hälften af 1300-talet fans handskriften i Norge, och synes här hafva ägts af en »Ommundur veri a Strond» i Ryfylke. Bl. 79^r har följande med en hand från förra hälften af 1300-talet nedskrifna anteckning: »ollum monnom þæim sem þeta berf[!] sia eda höra sender ommvndvr veri astrond kvaðiv gydos ok sina vm svmaret er magnvs kvggvr fo: til svia rikis þa var ek föeddr i lopstovone sætrv». Denne Ommundur är, säger Gustav Storm i *Snorre Sturlasons historieskrivning*, Kjöbenhavn 1873, s. 220, »vistnok den samme som i Dipl. N. IV. 159 (Aar 1328) kaldes 'Ammunder bondi a Strond'».

Vid midten af 1400-talet fans handskriften i Sverige och har sannolikt blifvit öfverförd hit till oss med de manuskript, som under förra hälften af nämnda århundrade kommo som gafva från det norska birgittinerklostret Munkalif i Bergen till Vadstena. Se härom Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige* 1, Stockholm 1897, s. 20 ff.

Användn. och beskrfn.: Handskriften har legat till grund för den under 1400-talet sammanskrifna *Historia sancti Olai*, och den har flitigt begagnats af våra forskare från 1600-talet. Johannes Thomae Agrivillensis Bureus har studerat den och gjort bruk af den för sitt i manuskript liggande lexikografiska arbete, Laurentius Bureus var en tid betänkt på att utgifva den gamla membranen och har också både afskrifvit och översatt densamma, Stiernhielm har begagnat den som källskrift för sin *Gambla Swea- och Götha-Måles Fatebur*, Stockholm 1643, och

Messenius, Loccenius, Verelius, Rudbeck m. fl. hafva flerstädes i sina arbeten citerat den. I nyare tid har den användts för följande arbeten: *Fornmannasögur* 4, 5, Kaupmannahöfn 1829, 30. *Saga Olafs Konungs ens helga*, udg. af P. A. Munch & C. R. Unger, Christiania 1853. *Heimskringla eller Norges Kongesagaer*, udg. ved C. R. Unger, Christiania 1868, s. vi, XIV ff. Storm, *Snorre Sturlassöns historieskrivning*, Kjöbenhavn 1873, s. 220 f. *Monumenta historica Norvegiae*, udg. af Gustav Storm, Kristiania 1880, s. LIII f. och 182.

15. *Perg. 4:o nr 3.*

24 × 17 cm. 77 blad. Fraktur. Förra hälften af 1600-talet. Målade överskrifter och initialer, flera prydligt utsirade. Bunden i helpergament och förvarad i jutfodral med ryggtitel: »STURLESONS EDDA. Sparwenfeldts codex.»

Edda Snorra Sturlusonar.

Å titelbladet läses: »Hier Byriar på bök er edda Heiter Sem er Grundvöllu: Og Vnderstada allra þeirra Kenijngar Nafnwa Sierhuorss Hlutar er Tijdkast J Norränum Skáálldskap.» Efter textens slut å bl. 77^r har skrifvaren tillfogat: »Explicit MCDLXI», hvilken uppenbart oriktiga datering torde vara att betrakta som en felskrifning för MDCXLI.

Historia: Titelbladet är utstyrt med en biskoplig vapensköld, hvars fält bär som inskrift: »M * H * B, S * S * S» och ett runologiskt kryptogram, sammanflätadt af runorna Y och þ, vilket torde betyda »Magister Þorlákurs Skúlason, biskop i Hólar 1628—56. Det var sannolikt för dennes räkning, som den prydliga volymen blifvit nedskrifven. Sedermera har den ägts af J. G. Sparwenfelt, som å titelbladet skrifvit sitt namn och därunder påtryckt sitt sigill samt därtill å sista bladet antecknat: »J. G. Sparwenfeldt er eigandi þessarar bökar med Riettu en einge

annar.» Af Sparfwenfelt öfverlemnades den 1705 till Antikvitsarkivet, och med dess samlingar inkom den 1780 till Kongl. biblioteket.

Användn. och beskrfn.: Hammarsköld, *Beskrifning öfwer ett Manuscript af den Prosaiska Eddan, som förvaras å Kongl. Bibliotheket i Stockholm i Iduna 2 (1811)*, s. 97 ff. Snorra-Edda ásamt Skáldu og Þarmeð fylgjandi ritgjörðum, utg. af R. K. Rask, Stockholmi 1818. *Edda Snorra Sturlusonar*, sumpt. leg. Arnam., 1—3, Hafniae 1848—87. *Die prosaische Edda im Auszuge*, herausg. von E. Wilken, 1—2, Paderborn 1877—83. Wilken, *Untersuchungen zur Snorra Edda*, Paderborn 1878. Mogk, *Ulfr Uggason i Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur*, herausg. von Paul & Braune, 7, 319 ff.

16. *Perg. 4:o nr 4.*

23,5 × 18 cm. 71 blad. Fraktur. Förra hälften af 1300-talet. Målade initialer och överskrifter. Tvåspaltig. Bandet utgöres af en furu- och en ekskifva, hopfästade i ryggen med läderremmar. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »OLOF HELGES SAGA.»

Ólafssaga hins helga.

Den historiska Olafssagan. Fragmentarisk. Handskriften synes ursprungligen hafva bestått af 12 lägg, hvart och ett om 8 blad med undantag af det 6:e (volymens nuvarande 4:e), som innehåller 9. Af dessa hafva emellertid följande gått förlorade: 1; 2; 3: 1, 8; 10: 3—6; 12: 1, 3—5, 8. Lakuner förekomma sålunda i början och efter bl. 6, 57, 67, 69, men ej i slutet, ty texten slutar med bl. 71, det ursprungliga 12:e läggets 7:e blad, hvars verso-sida dock numera är aldeles oläslig. Slutbladet har som smutsblad lemnats blankt, och det-samma torde förhållandet hafva varit med 1:a läggets bl. 1, liksom äfven ett eller tvänne blad synas hafva

varit upptagna för titel och dylikt. Texten å volymens nuvarande bl. 1, som genom smuts och rök blifvit nästan oläslig, börjar i kap. 44 (se *Fornmannasögur* 4, 73). Med afseende på de öfriga lakunerna förhåller sig på följande sätt. Bl. 6 slutar: »þa þestiz þeim þat hellzt i minne vm a[trunaðin]» (anf. arb. 4, 116¹⁵). Bl. 7 börjar: »konunge b:yniolfr ulf alld e 7 þa at olafe konunge at iola giof sverð buit 7 m; be þann er uettaland heit» (anf. arb. 4, 122¹⁶). Bl. 57 slutar: »premd olafs queð ec fraumdo flestan sig: en digra. han let» (anf. arb. 5, 27¹⁷). Bl. 58 börjar: »[mar]gan dag verit glað: i þvi lande» (anf. arb. 5, 49¹⁸). Bl. 67 slutar: »Nu hefir sveinn til sess hagat pioð konungr i þ:anð» (anf. arb. 5, 108¹⁹). Bl. 68 börjar: »þar sunnan um sundit kalfr arna son 7 kolluðuz þei: a. baðuþz kalfr arna son at leggia 7 fylgia konunge» (anf. arb. 5, 115²⁰). Bl. 69 slutar: »Fregn ec at suð: með sygnum. sighuatr hefir gram lattan folk» (anf. arb. 5, 128¹⁹). Bl. 70 börjar: »við þann helga mann. segir þa at allt munde þa upp bi:enna» (anf. arb. 5, 144²¹). Bl. 77^r slutar: »Meðan sa var upp farenn er send: var þa spurdo þei» (anf. arb. 5, 152²²). Sid. 77^v är oläslig.

Historia: Handskriften förvärvades af Jón Eggertsson under hans för Antikvitetskollegiets räkning på Island företagna insamlingsresa åren 1682—83. Se härom närmare ofvan s. 9 och där anförda arbeten.

17. *Perg. 4:o nr 5.*

25,3 × 13,5 cm. 63 blad. Fraktur. Senare hälften af 1500-talet. Handskriften är en palimpsest af en latinsk medeltids-codex. Bandet har utgjorts af tvänne, med läderremmar hopfästade träskifvor, af hvilka den ena gått förlorad. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »BYLAG, RESKRIPTER 1539, 52, m. m.».

*Innehåll:*1. Bl. 2—3^r.**Bualög íslendinga.**2. Bl. 3^v—11^r rad. 6.**Ordinantian af 1539.**

Först kommer Kristian III:s reskript af den 12 juli 1539 om ordinantian, hvarefter följer självva ordinantian, allt i isländsk öfversättning.

3. Bl. 11^r rad. 7—13.**Ribe recess af 1542.**

4. Bl. 14—44.

Jesus Syrachs bók.

5. Bl. 45—63.

Jónsbók.

Innehåller blott följande balkar: Kvenna-giptingar, Erfðatal, Framfærslubølkr, Landsleigubølkr, Rekabølkr.

Historia: Handskriften är skrifven på Island och har ännu vid midten af 1600-talet funnits kvar därstädes. Som bokens ägare »med Riettu» har flerstädes antecknat sig en Eyolfur Jónsson, hvilken själf säger sig hafva fått densamma af sin naturlige son Eyvindur. När den kommit öfver till Sverige, är icke med visshet kändt.

18. Perg. 4:o nr 6.

23,5 × 16,5 cm. 137 blad. Fraktur. Från vid pass 1400. Skrifven af flera händer. Målade initialer och öfverskrifter. Fragmentarisk. Slutet fattas, och här och där inuti texten förekomma lakuner. Ursprungligen synes volymen, som under tidernas lopp blifvit ganska

illa medfaren, hafva omfattat 21 lägg, hvart och ett om 8 blad med undantag af lägg 4 och 7, hvartdera om 7, samt lägg 9 om 4 och lägg 16 om 12, alltså inalles 166 blad. Af dessa fattas nu: Lägg 1: 1, 8; 4: 5; 5: 8; 7: 3; 11: 15: 1; 16: 5, 8; 19; 20: 1, 8; 21: 1, 6, 8, inalles 29 blad. Bandet utgöres af en bok- och en ekskifva, hopfästade i ryggen med läderremmar. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »SAGOR. AMICUS och AMELIUS, BEVUS, IVENT, PARCEVAL, m. fl.»

*Innehåll:*1. Bl. 1—3^r rad. 26.**Amíeus saga ok Amilíus.**

Bl. 1^r är oläsligt. Med detta begynner dock sagan, ty det ursprungliga bl. 1, hvilket liksom dess motblad i lägget, bl. 8, gått förloradt, har såsom smutsblad varit blankt.

2. Bl. 3^r rad. 27—23.**Bevers saga ok frú Josvene.**

Efter bl. 6 är en lakun på 1 blad. Bl. 6 slutar: »7 Bevers hellt sverdi yfir hófuth honom þa fell hann áá», och bl. 7 börjar: »var sagt þuath hann vildi ekki eiga» (*Fornsögur suðrlanda*, utg. af G. Cederschiöld, Lund 1884, s. 218⁵⁸—221⁵³).

3. Bl. 24—39^r.**Ívents saga Artúskappa.**

Lakuner förekomma efter bl. 26 och 35, hvardera om 1 blad. Bl. 26 slutar: »7 hió j sund: hest hans 7 lagdi svá nær», och bl. 27 börjar: »ast bundinn sem hann vissi ekki huat hann vildi» (*Riddarasögur*, herausg. von E. Kölbing, Strassburg 1872, s. 87²¹—92⁴). Bl. 35 slutar: »7 herbergdi hann m; miklum þagnadi», och bl. 36 börjar: »di saá þér vþagnath er þér visadi þangat» (anf. arb., s. 127⁸).

4. Bl. 39^v—56^r.

Parcevals saga.

Efter bl. 45 fattas i blad. Bl. 45 slutar: »⁊ vbætiligh vandædi þinum fagra likama aa æsku aldri», och bl. 46 börjar: »ek drap hans systur son» (*Riddarasögur*, herausg. von E. Kölbing, Strassburg 1872, s. 20²² och 21¹).

5. Bl. 56^v—61.

Valvers þátr.

Slutar med bl. 61^r. Bl. 61^v, som skrifvaren lemnat blankt, har sedermera utfyllts med hvarjehanda teckningar.

6. Bl. 62—69.

Mírmants saga.

Fragmentarisk. Bl. 69 slutar i kap. 11 med orden: »⁊ igeignum skiolld hans ⁊ b:yniuna ⁊ vndir» (*Riddarasögur*, herausg. von E. Kölbing, Strassburg 1872, s. 165¹⁵).

7. Bl. 70—85.

Flovents saga frakkakonungs.

8. Bl. 86—106.

Elis saga ok Rosamundu.

Fragmentarisk. Slutet fattas, och efter bl. 93 och 104 förekomma lakuner, hvardera om 1 blad. Bl. 93 slutar: »er þar uar vndir kastalanum en er son gæzlo», och bl. 94 börjar: »madr vpp áa tru þina» (*Elis saga ok Rosamundu*, herausg. von E. Kölbing, Heilbronn 1881, s. 50¹³—56¹). Bl. 104 slutar: »suuarar hann eingv o:di þviat nv pickir», och bl. 105 börjar: »ok bidr menn ryma vollinn» (anf. arb., s. 124¹⁵—129¹). Bl. 106 slutar: »styrir elis riki til ellí ⁊ þru rosamunda verd:» (anf. arb., s. 139⁴).

9. Bl. 107—119^v rad. 14.

Konraðs saga keisarasonar.

10. Bl. 119^v rad. 15—126.

Jóns saga Svipdagssonar ok Eireks ens forvitna.

Fragmentarisk. Slutet fattas, då efter bl. 126 ett helt lägg gått förloradt. Bl. 126 slutar med första raderna af kap. 14. Bl. 125 och 126 skadade.

11. Bl. 127—128^r rad. 20.

Möttuls saga.

Fragmentarisk. Endast slutet finns kvar. Bl. 127 börjar: »ad:ar hird konur nær ⁊ þiari» (jfr *Versions nordiques du fabliau français* »Le mantel mautaillié» par G. Cederschiöld & F. A. Wulff i *Lunds universitets årsskrift*, tom. 13 (1876/77), s. 27³).

12. Bl. 128^r rad. 21—27.

Kvæði.

Af erotiskt innehåll. Inalles 3 strofer. Se *Herr Ivan Lejon-riddaren*, utg. af J. W. Liffman och G. Stephens (i *S. F. S. S.*), Stockholm 1849, s. CXXXVII f.

13. Bl. 128^v—137.

Clarus saga.

Fragmentarisk. Slutet fattas, och inuti texten förekomma lakuner på tvänne ställen. Efter bl. 132 saknas tvänne blad, och efter bl. 136 ett. Bl. 132 slutar: »uar hann sva lidug: ⁊ m; mik-», och bl. 133 börjar: »inn ⁊ sva upp j þat solarium» (*Clarus saga*, utg. af G. Cederschiöld i *Festskrift till Kgl. Universitetet i Köpenhamn vid dess fyrahundra års jubileum i juni 1879*, Lund 1879, s. 9¹⁹—12⁷³). Bl. 136 slutar: »⁊ mest illt hefir ek j gio:t ⁊ iaþnnþram er ek» (anf. arb., s. 20⁵⁴). Af det följande, handskriften sista blad, finnes endast en liten bit i behåll.

Historia: Om handskriften är föga kändt. Såsom man emellertid af allt kan se, är den skrifven på Island, hvarest den funnits kvar ännu vid midten af 1600-talet, vid hvilken tid den tillhörde en Gissur Guðmundsson enligt dennes egenhändiga påteckning å marginalen af bl. 21^r. För öfrigt finner man beträffande bokens ägare från denna tid å insidan af frampermen en vapensköld, märkt med bokstäfverna *A. H.* och därunder årtalet 1647, samt å bl. 39^r en förteckning öfver handskriftens innehåll, skrifven af »B. S. S. m. E. H.», och å bl. 35^v namnet »Johann Gudmundz son». Till Sverige synes handskriften hafva kommit med Jörgen Seefeldts bibliotek. Se härom Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige* 1, Stockholm 1897, s. 112.

Användn. och beskrifn.: *The Mabinogion* by Lady Charlotte Guest, vol. 2, London 1840—43, s. 191 meddelar ett faksimile af handskriften (bl. 24^r). *Herr Ivan Lejon-riddaren*, utg. af J. W. Liffman & G. Stephens i *S. F. S. S.*, Stockholm 1849, s. cxxix ff. Kölbing, *Die nordische Parzivalsaga und ihre Quelle i Germania* 14 (1869), s. 129 f. *Riddarasögur*, herausg. von E. Kölbing, Strassburg 1872. Kölbing, *Bruchstück einer Amicus ok Amilius Saga i Germania* 19 (1874), s. 184 ff. Kölbing, *Die nordische Elissaga ok Rosamundu und ihre quelle i Beiträge zur vergl. geschichte der romantischen poesie und prosa des mittelalters*, Breslau 1876, s. 92 ff. *Versions nordiques du fabliau français »Le mantel mautaillié»*. Textes et notes par G. Cederschiöld & F. A. Wulff, se ofvan. *Saga af Tristram ok Ísönd samt Mötuls saga*, udg. af Det kongel. nord. oldskrift-selskab, Kjöbenhavn 1878, s. 237 not. och 419. *Clarus saga*, utg. af G. Cederschiöld, se ofvan. *Elis saga ok Rosamundu*, herausg. von E. Kölbing, Heilbronn 1881. *Fornsögur suðrlanda*, utg. af G. Cederschiöld, Lund 1884, s. lviii ff., 43 ff. (*Konraðs saga*), 168 ff. (*Flovents saga*), 209 ff. (*Bevers saga*). Kölbing, *Studien zur Bevis saga i Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur*, herausg. von Paul & Braune, 19 (1894), s. 5.

19. Perg. 4:o nr 7.

22,5 × 16 cm. 58 blad + 2 vid inbindningen vidfogade blanka pergamentsblad samt 7 pappersblad: 4 insatta vid frampermen, 2 efter bl. 9 och 1 vid bakpermen. Fraktur. Från omkring 1350. Målade initialer och öfverskrifter. Skrifven af 3:ne händer: Bl. 1—9 af *A* och *B* växelvis, allt det öfriga af hand *C*. Bunden i halffranskt band. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »SAGOR. KONRAD, HROLF GÖTREKSSON m. fl.».

Innehåll:

1. Bl. 1—9.

Konraðs saga keisarasonar.

Fragmentarisk. Börjar i kap. 1 med orden: »at ek skal keppa þat við þlesta» (se *Fornsögur suðrlanda*, utg. af G. Cederschiöld, Lund 1884, s. 45⁴).

2. Bl. 10—27^v rad. 30.

Hrólfs saga Gautrekssonar.

Fragmentarisk. Börjar med samtalet mellan konung Hríngr och hans drottning, motsvarande kap. 3 rad. 15 i *Fornaldar sögur norðrlanda* 3, 64.

3. Bl. 27^v rad. 30—39^r.

Jómsvíkinga saga. — »Her hefr upp iomsuikinga saugu.»

4. Bl. 39^v—43^r.

Ásmundar saga kappabana.

Titeln, som är skrifven nederst å bl. 39^r, lyder: »Her hefr upp saugo Ásmundar er kallad: er kappa bani».

5. Bl. 43^v—57^r rad. 20.

Orvar-Odds saga.

Öfverskriften är fördärfvad.

6. Bl. 57^r rad. 20—58.

Egils saga Skallagrimssonar.

Fragment. Slutar med kap. 5 sálunda: »ok þe: vm sumarit inn i sogn en þo: heim norðr er haustadi». Jfr *Egils saga Skallagrimssonar*, udg. for Samfund til udg. af gammel nord. litt. ved Finnur Jónsson, København 1886—88, s. 15.

Historia: Handskriften utgör i sitt nuvarande skick endast en del af en större codex och omfattar enligt en gammal å nedre marginalen förefintlig bladnumrering bl. 51—59 samt 75—122 af den ursprungliga volymen. Af dess öfriga delar hafva bl. 1—19 samt fortsättningen efter bl. 122, ovisst huru stor, gått aldeles förlorade, och resten har stannat i cod. AM. 580 4:o, A och B. Den del af handskriften, som nu finnes i perg. 4:o nr 7, har kommit öfver till Sverige med Jörgen Seefeldts samlingar. Se härom Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige* 1, Stockholm 1897, s. III f.

Användn. och beskrfn.: *Saugu Asmundar, er kalladur er Kappabani. Eller Asmunds Kappabanes Saga*, ed. J. F. Peringskiöld, Stockholmiae 1722. *Jomsvikinga-Sagan eller Historia om Kämparne från Jomsborg*, översatt af M. Adlerstam, utg. af L. Hammarsköld, Stockholm 1815, s. 2 (företalet). Rask, *Anvisning till Isländskan eller Nordiska Fornspråket*, Stockholm 1818, s. 8, 10, 286. *Sýnishorn af fornūm og nýjum norrænum ritum t sundrlausri og samfastri ræðu*, ed. E. C. Rask, Holmiæ 1819, s. 33—134. *Skandinaviska Fornålderns Hjältesagor* 2 (*Orvar-Odds saga*), utg. af J. G. Liljegren, Stockholm 1819, s. XXIX ff. och 1 ff. *Jomsvikingasaga*, utgivven som prospekt, »sýnishorn», till *Fornmannasögur*, Kaupmannahofn 1824. *Fornmannasögur* 11, Kaupmannahofn 1828. *Fornaldar sögur norðrlanda* 2 (*Asmundar saga kappabana*), utg. af C. C. Rafn, Kaupmannahöfn 1829. *Nordiske Fortids Sagaer* 2, övers. af C. C. Rafn (*Orvar-Odds saga* och *Asmundar saga kappabana*), Kjøbenhavn 1829. Rydqvist, *Svenska språkets lagar* 1, Stockholm 1850, s. XVII f. *Jómsvíkinga saga*, utg. af G. Cederschiöld, Lund 1875. Möbius, *Jómsvíkinga saga i Germania* 21 (1876), s. 103 ff. *Jómsvíkinga-saga i latinsk*

oversettelse af Arngrímur Jónsson, udg. af A. Gjessing, Kristianssand 1877, s. IV ff. *Analecta norræna*, herausg. von Th. Möbius, Leipzig 1877, s. XIX ff. och 264 ff. *Jómsvíkinga saga*, utg. af C. af Petersens, Lund 1879, s. III och VIII. *Fornsögur suðrlanda*, utg. af G. Cederschiöld, Lund 1884, s. XLVI ff., CLIV ff. och 45⁴—84. *Egils saga Skallagrimssonar*, udg. for Samfund til udg. af gammel nord. litt. ved Finnur Jónsson, København 1886—88, s. XIX f. *Orvar-Odds saga*, herausg. von R. C. Boer, Leiden 1888. Cederschiöld, *Orvar-Odds saga*, herausg. von R. C. Boer i *Arkiv för nord. filologi* 7 (1890/91), s. 198 ff. *Zwei Fornaldarsögur*, herausg. von F. Detter, Halle 1891.

20. Perg. 4:o nr 8.

18,5 × 13,5 cm. 27 blad. Fraktur. Senare hälften af 1400-talet. Initialer och öfverskrifter endast här och där utförda, men då målade. Bunden i säliskinn. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »SAGOR. THORD HREDA, KROKA-REF.»

Innehåll:

1. Bl. 1—22^v rad. 14.

Porðar saga hreðu.

Fragmentarisk. Den yttre halvan af bl. 1 har genom ett snitt i bladets längdriktning blifvit bortskuren, och den kvarblifna delens recto-sida är till följd af rök och en del anteckningar så godt som oläslig. Inuti texten förekomma lakuner efter blad 1 och 3, hvardera om tvänne blad, samt efter bl. 12 om ett blad. Bl. 1 slutar: »[m]ad: sem þinir fy:re þænd: ef:, och bl. 2 börjar: »Porðr svarar huergi man eg þara. Enn m̄ þui at skeggi vill aunguan kaupman til sin taka» (jfr *Sagan af Þorði Hreðu* ved H. Friðriksson i *Nordiske Oldskrifter* 6, Kjøbenhavn 1848, s. 5¹⁵—9²⁶). Bl. 3 slutar:

»hann kom vt hingat til islandz þetta summar j blondu ose j langa dal. 7^v, och bl. 4 börjar: »skickiu nockura goda þui hun war aburdar kona» (jfr anf. arb., s. 14⁹—18¹⁷). Bl. 12 slutar: »ath hann helld: niosnum til vm feð pordar pa hann fær», och bl. 13 börjar: »hafi pier lidsmun. Auzur bad sina menn ath sækia» (jfr anf. arb., s. 37¹⁶—39¹³).

2. Bl. 22^v rad. 15—27.

Króka-refs saga.

Fragmentarisk. Slutar i sagans första »capitulum» med orden: »þio:nenn skundar nu sinne ferd» (jfr *Króka-refs saga og Króka-refs rímur*, udg. for Samfund til udg. af gammel nord. litteratur af Pálmi Pálsson, København 1883, s. 15¹⁹). Efter bl. 23 är en lakun på 2 blad. Bl. 23 slutar: »7 war þad. ij. wetr ath búfénú ward fra ath lóga fyrer», och bl. 24 börjar: »7 fo:vitnuduzt til» (jfr anf. arb., s. 3¹⁴—7¹⁴).

Historia: Handskriften förvärvades af Jón Eggertsson under hans insamlingsresa på Island 1682—83 för Antikvitetskollegiets räkning. Se härom närmare ofvan s. 9 och där anförda arbeten.

Användn. och beskrifn.: *Króka-refs saga og Króka-refs rímur*, udg. for Samfund til udg. af gammel nord. litteratur af Pálmi Pálsson, København 1883.

21. Perg. 4:o nr 9.

23,5 × 17 cm. 66 blad. Fraktur. Förra hälften af 1600-talet. Initialer och överskrifter saknas. Gråpappersomslag. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »KUNGA SPEGEL. RIMBEGLA.»

Innehåll:

1. Bl. 1—57^r.

Speculum regale eða konungsskuggsjá.

Fragmentarisk. Efter bl. 2 en lakun på 4 blad. Bl. 2 slutar: »eda mvna eptir ef nvmit y:di. Enn ef yd:», och bl. 3 börjar: »oc synist mier fyrir þui eingin navdsyn» (jfr *Speculum regale. Konungs-skuggsjá*, ed. R. Keyser, P. A. Munch, C. R. Unger, Christiania 1848, s. 6³⁴—19³²).

2. Bl. 57^v—66.

Rimbegla.

»Sá historiski partur». Slutar med bl. 66^v rad. 30. Det öfriga af bladet blankt

Utanpå omslaget till handskriften har Klemming skrifvit: »Ganska ung och dålig handskrift från 17:e seklet. Kunga-spegeln är nära hel, blott sidorna 6 rad. 34 till och med 19 rad. 32 fela enligt Ungers upplaga 1848. Starka sammandragningar förekomma, boken igenom, så upptaga sidorna 25—28 hos Unger blott 30 rader här.»

Beskrifning: *Speculum regale*, herausg. von O. Brenner, München 1881, s. XII.

22. Perg. 4:o nr 10.

18,2 × 14,5 cm. 76 blad + 1 försätsblad af pergament vid frampermen. Fraktur. Från midten af 1500-talet. Målade överskrifter och likaså initialer, där de blifvit utförda. Bunden i pressadt läderband från 1500-talet, ursprungligen försedt med spännen. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »SYRACHS BOK. SALOMOS ORDSPRÅK.»

Innehåll:

1. Bl. 1—47.

Jesus Syrachs bok.

Isländsk översättning med företal af biskop Gissur Einarsson i Skálholt från år 1545 enligt följande anteckning å bl. 47^r efter textens slut: »Skrifvd J no:ænu af G. E. S. Og endut J skal holtti vij Dag decemb:is manda: Annij Eptte: Gudz bu:d MDXLV». Stämmer i allt väsentligt med editionen af år 1584. Texten slutar med bl. 47^r. Verso-sidan är blank.

2. Bl. 48—76.

Ordkuider Salomonis.

Isländsk översättning med inledning af biskop Gissur Einarsson från år 1546 enligt en anteckning å bl. 75^v, liknande den härovan från bl. 47 anförda. Stämmer i allt väsentligt med editionen af år 1584. Texten slutar med bl. 75. Bl. 76 har lemnats blankt och har sedan vid inbindningen användts som försätsblad vid bakpermen.

Historia: Handskriften är nedskrifven år 1555 enligt en härom gjord anteckning å bl. 75^v. Den inköptes af Jón Eggertsson för Antikvitetskollegiets räkning under hans insamlingsresa på Island åren 1682—83. Å nedersta marginalen af bl. 4^v har han själf skrifvit sitt namn. Jfr för öfright Klemming, *Ur en antecknare:s samlingar*, Upsala 1880—82, s. 33 ff. samt Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige* 1, s. 191 ff. Å en i handskriften insatt lapp har Guðmundur Ólafsson förtecknat volymens innehåll.

23. Perg. 4:o nr 11.

22 × 15 cm. 99 blad. Fraktur. Från 1300- och 1400-talen. Tvåspaltig. Målade initialer och öfverskrifter. Skrifven af tvänne händer: Bl. 1—85^r a rad.

29 af en hand från förra hälften af 1300-talet, det öf-
riga af en hand från förra hälften af 1400-talet. Bun-
den i tvänne, med skinn öfverdragna ekskifvor. För-
varas i juftfodral med ryggtitel: »SAGA OM JUNG-
FRU MARIA.»

Maríu saga.

Den egentliga sagan, som börjar med bl. 1^v (bl. 1^r är blankt), slutar med bl. 26. Bl. 27^r är upptaget af en teckning, föreställande S:t Anna med tvänne barn, Jesus och Maria i sin famn. Snedt bakom till höger ser man en manlig figur, Joachim, stödjande sig på ett T-formigt kors.

Därefter följa med bl. 27^v Maríu jartegnir, bör-
jande med de af Unger i hans edition af *Maríu saga*, Christiania 1868—71, som nr 57—92, sid. 157—331, tryckta legenderna. Här slutar hand A, och de därpå
följande bladen, skrifna 100 år senare af hand B, innehålla: 1) Teofilus (bl. 85^r; Ungers edition, s. 1080—90);
2) Erkibiskop Hilldifonsus (bl. 89^v; anf. arb., s. 707—
08); 3) Kristusbilden (bl. 90^r; anf. arb., s. 724); 4)
Bröderna Stephanus och Petrus (bl. 90^v; anf. arb.,
s. 942—45); 5) Den girige godsherren (bl. 91^v; anf.
arb., s. 1070); 6) Broder Giraldus (bl. 91^v; anf. arb., s.
869—70); 7) Munken i Köln (bl. 92^v; anf. arb., s. 1062—
64); 8) Heremannus (bl. 93^r; anf. arb., s. 1077—79);
9) Klerken i Chartres (bl. 94^r; anf. arb., s. 763—64);
10) Tjuven Ebba (bl. 94^r; anf. arb., s. 950—51);
11) Presten som sjöng »Gaude dei genetrix virgo
immaculata» (bl. 94^v; anf. arb., s. 1192—93); 12) Ab-
boten i hafsnöd (bl. 95^r; anf. arb., s. 788—89); 13) Den
lama jarlsdottern (bl. 95^v; anf. arb., s. 1060—62); 14)
Judebarnet (bl. 96^r; anf. arb., s. 989); 15) Kvinnan
med hostian (bl. 96^v; anf. arb., s. 1058—59); 16) Den

hjälpta husmodern (bl. 97^r; anf. arb., s. 1070—71); 17) Det bortkomna köttstycket (bl. 97^r; anf. arb., s. 1079); 18) Klerken som fick lära nattsången (completorium) (bl. 97^v; anf. arb., s. 770); 19) Presten som sjöng »Salve sancta parens» (bl. 97^v; anf. arb., s. 748—49); 20) Den helbregdagjorda nunnan (bl. 97^v; anf. arb., s. 1073); 21) Munken som fick lära bönen »O intemerata» (bl. 98^r; anf. arb., s. 1060); 22) Anselmus som spiller vin (bl. 98^r; anf. arb., s. 872); 23) Broder Hagbertus (bl. 98^v; anf. arb., s. 801—02); 24) Klerken Jeronimus (bl. 98^v; anf. arb., s. 711); 25) Den sjuke mannen (bl. 98^v; anf. arb., s. 1072—73); 26) Murielis (bl. 99^r; anf. arb., s. 1071—72); 27) Abbot Elsinus (bl. 99^r; anf. arb., s. 1031—32). Slutar med bl. 99^r. Verso-sidan är blank.

Historia: Handskriften är skrifven på Island. Till Sverige synes den hafva kommit med Jörgen Seefeldts samlingar. Se härom Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige* 1, Stockholm 1897, s. 112. Å en i handskriften inlagd lapp har Verelius lemnat följande förteckning öfver volymens innehåll:

»I. Historia beatæ Mariæ virginis integra.

Posterior pars Membranæ hujus continet historias variorum hominum, videlicet Paparum, Episcoporum, Monachorum, Monialium, de eorum sanctitate, vita, eleemosynis etc.»

Användn. och beskrifn.: *Theophilus in Icelandic, Low German and other tongues* by G. W. Dasent, London 1845. *Mariu saga*, udg. af C. R. Unger i *Det norske Oldskriftselskabs Samlinger*, 5, 6, Christiania 1868—71.

24. Perg. 4:o nr 12.

21,3 × 16 cm. 57 blad + 4 försätsblad af papper, 2 vid hvardera permen. Fraktur. Förra hälften af

1600-talet. Målade initialer. Kapitelnumrering. Har varit bunden i ett blad från ett gammalt missale, som nu är borttaget. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »ARNE BISKOPS SAGA.»

Årna saga biskups.

Fragmentarisk. Slutar med de första raderna i kap. 141 sålunda: »A þessu sama þinge Lyste He:na Biskup wtann ferd sinne, 7 sagde øllum sijnum sokudögum m; b:efum afhey:iz, og m; sialfz sijnz», motsvarande kap. 66 i *Biskupa sögur* 1, Kaupmannahöfn 1858, s. 771.

Historia: Enligt *Biskupa sögur* 1, s. LXXV är handskriften nedskrifven på Island vid tiden 1640—50 på beställning af biskop Þorlákur Skúlason. Till Sverige kom den med de manuskript, som Jón Eggertsson insamlade under sin resa på Island för Antikvitetskollegiets räkning åren 1682—83. Se härom närmare ofvan sid. 9 och där anförda arbeten.

Användn. och beskrifn.: *Biskupa sögur* 1, Kaupmannahöfn 1858, s. LXXV och 677 ff. *Diplomatarium islandicum* 2, 36 f., 138, 163 f. 239 f., 243 f., 262—64, 266, 267.

---

25. Perg. 4:o nr 13.

22 × 16,5 cm. 64 blad + 2 försätsblad af pergament ur en katolsk ritualbok. Fraktur. Från omkring midten af 1500-talet. Målade initialer. Bundens i sälsskinn. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »KOLEKTER, EPISTLAR, EVANGELIER.»

Evangeliebok.

Fullständig. Upptagande kollektter, epistlar och evangelier för hela kyrkoåret, allt på isländska.

Historia: Om handskriftenas historia är ingenting närmare kändt. Å en i volymen inlagd lapp är antecknat: »Epistolæ et Evangelia Dominicalia qvæ in templo qvotannis pronunciari solent.»

26. Perg. 4:o nr 14.

17,8 × 13,5 cm. 79 blad. Fraktur. Från omkring midten af 1400-talet. Öfverskrifter saknas och merendels äfven initialer. På de få ställen, där de blifvit utförda, äro de målade. Obunden. förvaras i juftfodral med ryggtitel: »KUNGA SPEGEL».

Speculum regale eða konungsskuggsjá.

Fragmentarisk. Slutar i kap. 67 med orden: »Enn þa er sendimadrinn kom fyrir konungini með abiatar byskupi ᄁ sagdi honom alla þessa hluti, þa suarar konung: sendimanninum» (jfr *Speculum regale*, udg. af R. Keyser, P. A. Munch, C. R. Unger, Christiania 1848, s. 167¹⁹). Således ej i kap. 63, såsom Brenner uppgifver i sin edition, München 1881, s. XII). Efter bl. 52 är en lakun på tvänne blad. Bl. 52 slutar: »er þier sie symiliger i neiszu seo sem h:[yggliga]», och bl. 53 börjar: »Nu skalttu þat uita at eingi heßer sa glosat rædu davids» (jfr Keysers, Munchs, Ungers edition, s. 117¹⁹—120²⁹).

Historia: Handskriften är nedskrifven på Island. Till Sverige kom den med de manuskript, som Jón Eggertsson insamlade under sin resa på Island för Antikvitetskollegiets räkning åren 1682—83. Se härom närmare ofvan sid. 9 och där anförda arbeten.

Beskrifning: *Speculum regale*, herausg. von O. Brenner, München 1881, s. XII.

27. Perg. 4:o nr 15. »STOCKHOLMSKA HOMILIEBOKEN.»

23,5 × 16,3 cm. 102 blad. Fraktur. Från omkring 1200. Målade initialer. Skrifven af, såsom det synes, 7 händer. Bunden i sälsskinn och förvarad i juftfodral med ryggtitel: »HOMILIER.»

Homiliu-bók.

Handskriften är på det hela taget väl bevarad. Dock hafva åtskilliga blad gått förlorade, så i volymens början samt framför bl. 57 och 78. Med afseende på de olika handstilarna och deras ålder synes förhållandet vara följande. Hand A har skrifvit bl. 2—42, 45—50^v rad. 4, 61^v—62^v rad. 24, 67—68; hand B: bl. 50^v rad. 5—54^r, bl. 1^r och 1^v rad. 28—40; hand C: bl. 54^v—56, 69^v—77; hand D: 57—61^r; hand E: 62^v rad. 25—66, 69^r; hand F: 78—80^v rad. 3; hand G: 80^v rad. 4—102, 43—44, 1^v rad. 1—28.

Af dessa är hand A den äldsta och torde få räknas till slutet af 1100-talet. Den yngsta, hand C, har en ortografi, som tillhör 1200-talet.

Historia: Om handskriftenas historia är ingenting mera kändt, än att den inköptes af Jón Eggertsson under hans insamlingsresa på Island åren 1682—83 för Antikvitetskollegiets räkning. I hans till kollegiet insända förteckning på de förvärvade manuskripten är den upptagen bland kvartformaten som nr 7, »Nya Testamentid Inbundin i Selskind», och uppgifves vid inköpet hafva kostat 2 r:dr och 3 mark. Se härom närmare Klemming, *Ur en antecknare samlingar*, Upsala 1880—82, s. 33 ff., samt Gödel, *Fornnorsk-islänsk litteratur i Sverige* 1, Stockholm 1897, s. 191 ff.

Användn. och beskrifn.: Rydqvist, *Svenska språkets lagar* 1, Stockholm 1850, s. XIII ff. Homiliu-Bók. Isländska Homilier efter en handskrift från tolfte århundradet, utg. af Th. Wisén, Lund 1872. Stephens, *Homiliu-Bók. Isländska Homilier* . . .

utg. af Dr Theodor Wisén, Lund 1872 i *Dansk Kirketidende* 1872 nr 36. Larsson, *Studier öfver den Stockholmska homilieboken* 1, 2, Lund 1887 och *Svar på Profässor Wiséns »Textkritiska Anmärkningar till den Stockholmska Homilieboken»*, Lund 1888. Det senare arbetet återfinnes äfven som bihang till *Arkiv for nord. filologi* 4 (1887/88). Wisén, *Textkritiska Anmärkningar till den Stockholmska Homilieboken i Arkiv for nord. filologi* 4, 193 ff. och *Några ord om den Stockholmska Homilieboken. Ett genmäle*, Lund 1888. Det senare arbetet återfinnes äfven som bihang till *Arkiv for nord. filologi* 4.

28. Perg. 4:o nr 16.

22 × 15,8 cm. 64 blad. Fraktur. Från omkring 1400. Röda överskrifter. Initialerna målade och sira de, här och där prydda med miniatyrer. Läderband (furuskifvor, öfverdragna med skinn), ursprungligen försedt med spänner. Förvaras i juftfodral med ryggtitle: »SAGA OM NICOLAUS ERKEBISKOP.»

Nikolaus saga erkibiskups.

Sagan börjar å bl 5^v med överskriften: »Her hefr vpp so gu njcholaij mirensis erchibyskups 7 patronis ecclesie» och slutar å bl. 62^v rad. 9. De följande bladen lät skrifvaren stå blanka och likaså 1:a bladets rectosida, nuvarande bl. 5^r. Sedermera hafva insatts framför texten 4 blad, af hvilka bl. 3 begagnades för Prologen och Johannes djäknens bref till Athanasius. Bl. 4 och 5^v utfylldes med teckningar: Nicolaus i hela sin biskopliga prydnad samt scener ur helgonets lif. Bl. 1—2 lemnades blanka, och å dessa liksom å handskriftens slutblad hafva senare händer nedskrifvit följande:

a) Bl. 2^v—3^r.

Inventarieförteckningar rörande kyrkan Helgastaðir på Island.

- 1) Från år 1524, »er sei: jon Þinboga son [lukt]i uid enn þo[r]steinn stu:la son tock mþ».
- 2) Från år 1425, »er ion biarnar son lvkti en sira þorkell tok mþ».
- 3) Från år 1449, »er sira þo:kell prestur lvkti enn olafv: loptzsson tok mþ».

Skrifna af samtidiga händer.

b) Bl. 62^v.

Köpebref på gården Lundabrekka i Bárðardalr.

»At suo fyrir skildv. at asgrimu: jonsson seldi olaui loptz syni. mþ samþyckti gvd:unar eigin konv sinnar. jordina a lvnndabæk. er liggv: j baardar dal.»

Skrifvet upp och ned å bladet med en hand från midten af 1400-talet.

c) Bl. 63^r.

Nikulás-vísur. — »Eingla gvd sa alltt ma vinna».

10 stycken 6-radiga strofer. Skrifna af en hand från förra hälften af 1500-talet.

d) Bl. 63^v.

Inventarieförteckning rörande kyrkan Helgastaðir.

»Suo mikit reiknadiz godz helgastada kirkju þa ær þouslf biarnar son tok mþ». Från omkring 1400. Skrifven af samtidig hand.

Historia: Handskriften har under 1400-talet tillhört kyrkan Helgastaðir. I inventariet från 1400 är den upptagen bland de förtecknade böckerna. Till Sverige kom den med de manuskript,

som Jón Eggertsson förvärvade under sin insamlingsresa på Island för Antikvitetskollegiets räkning åren 1682—83. Se här om närmare ofvan sid. 9 och där anfördta arbeten. Vid handskriftens framperm finnes insatt en lapp, på hvilken translatorn Guðmundur Ólafsson skrifvit: »Sagann af s. Nicolao Erchibiscupe».

Användn. och beskrifn.: *Heilagra Manna Sögur*, udg. af C. R. Unger, 1, XVI f. och 2, 49 ff. Porkelsson, *Nikulásvisur i Smástykker*, udg. af Samfund til udg. af gammel nord. litteratur, København 1884—91, s. 293 ff. *Diplomatarium islandicum* 3, 650 f. och 4, 334 f., 757 f., 758.

29. Perg. 4:o nr 17.

21,5 × 15 cm. 92 blad. Fraktur. Från vid pass 1300. Öfverskrifter och initialer äro icke utförda. Ortografiens norsk. Bandet utgöres af tvänne, med remmar i ryggen hopbundna ekskifvor. Förvaras i juftfodral med ryggtitle: »SAGA OM THOMAS ERKEBISKOP.»

Thomas saga erkibiskups.

Volymen synes ursprungligen hafva omfattat 16 lägg, hvart och ett om 8 blad. Af dessa saknas emellertid nu följande: Lägg 1: 1, 2, 8; 3: 2; 5: 4, 5; 7: 8; 9: 3—6; 10: 4, 5; 12: 5; 14: 6; 15: 6; 16: 1, 2, 5 samt 6 och 7, af hvilka tvänne sistnämnda blad dock några obetydliga delar längs bandets rygg återstår. Dessutom hafva mindre delar af läggets 4:e och 8:e blad blifvit bortskurna, liksom flera af volymens blad blifvit beröf vade sina marginaler. Lakuner förefinnas sålunda i handskriftens början och efter dess nuvarande 5:e, 14:e, 31:a, 42:a, 44:e, 49:e, 64:e, 80:e, 87:e, 89:e och 91:a blad å resp. 2, 1, 1, 2, 16, 4, 2, 1, 1, 1, 2 och 3 blad, alltså inalles 36 blad.

Af de i handskriftens början saknade bladen torde bl. 1 hafva varit blankt och bl. 2 innehållit prologen, ty självfa sagan börjar med läggets 3:e, volymens nuvarande 1:a blad. Den fortgår sedan hela handskriften igenom, tills den afbrytes å sista sidan, bl. 92^v rad. 14. Den öfriga delen af bladet är blankt, och handskriften har sålunda aldrig innehållit självfa slutet af sagan, vare sig detta berott på afskrifvaren, som här kommit att stanna, eller på ofullständighet hos det original, som han följt. Om lakunerna inuti texten hävvisas till *Thomas saga erkibiskups*, udg. af C. R. Unger, Christiania 1869, s. 15, 41, 87, 120, 140, 156, 194, 237, 258, 265, 270, 273, 280.

Historia: Handskriften, som helt säkert blifvit nedskrifven i Norge, har troligen redan under medeltiden kommit öfver till Island, hvarest den sedan på 1600-talet återfinnes hos en »Syra Þorlakur Olafs Son», hvilken med egen hand antecknat sig å handskriftens framperm som bokens rätte ägare. Å samma perm längre ned läser man namnet »Hannes Eggeitz Son» och å marginalen af 34^v »Guðmundur Ara Son», båda skrifna af 1600-tals händer. Till Sverige kom handskriften med de manuskript, som Jón Eggertsson förvärvade under sin insamlingsresa på Island för Antikvitetskollegiets räkning åren 1682—83. Se här om närmare ofvan sid. 9 och där anfördta arbeten.

Användn. och beskrifn.: *Thomas saga erkibiskups*, udg. af C. R. Unger, Christiania 1869.

30. Perg. 4:o nr 18.

23,5 × 16,2 cm. 54 blad. Fraktur. Från vid pass 1300. Svarta eller målade öfverskrifter och initialer. Flerstädes saknas dock båda. Skriften är här och där ganska urblekt och på ett och annat ställe genom uppförskning fördärfvad. Bladen i sista lägget hafva blifvit hårdt nötta i ytterkanterna, och slutbladen i ett par af läggen äro på grund af rök och svärta nästan

oläsliga. Texten härrör från 6 olika händer, af hvilka hand A skrifvit bl. 1—8; hand B: bl. 9—13^r rad. 1 (första ordet); hand C: bl. 13^r rad. 1—24^r; hand D: bl. 24^v; hand E: bl. 25—34; hand F: bl. 35—54. Af dessa är C norrman, alla de öfriga islänningar. Volymen är inhäftad i ett blad från en katolsk ritualbok samt inslagen i gråpapper och förvarad i justfodral med ryggtitel: »SAGOR. HEIÐARVIG, GUNN-LÖG, m. fl.».

Innehåll:

1. Bl. 1—12^r.

Víga-Styrs saga ok heiðarvíga.

Fragmentarisk. Början fattas, och efter bl. 9 är en lakun på 1 blad, hvartill kommer att bl. 8^v, slutbladet i det af hand A skrifna lägget, är till stor del oläsligt. Jfr *Íslendinga sögur*, udg. af Det kongel. nord. oldskrift-selskab, 2, Kjöbenhavn 1847, s. 320, 373, 383. Hvad beträffar lakunen i textens början, så synas åtskilliga blad hafva varit förkomna redan på 1600-talet, då handskriften fördes öfver hit till Sverige, och denna defekt förökades än ytterligare, då Antikvitetsarkivet på 1720-talet utlånade till Árni Magnússon i Köpenhamn volymens tvärre första lägg, hvilka sedermera gingo förlorade i branden 1728. Se härom *Íslendinga sögur*, útg. at tilhl. hins Konungl. norraena fornfræða félags, 1, Kaupmannahöfn 1829, s. 11 f. (företalet).

2. Bl. 12^v—24^r.

Gunnlaugs saga ormstungu.

Den i rödt utförda öfverskriften lyder: »Saga þeirra hrafnς ok gvnlaugs o:rmstungv eptir þui sem sagt hefir ari prestr enn frœði þo:gils son er mestr frœði maðr hefir verit a islandi a lannams sogur 7 þó:na frœði».

Sagan är fullständig, utom det att skrifvaren lemnat en öppning å bl. 15^v för en visa, som han tydlichen icke kunnat afläsa. Se den ofvan citerade *Íslendinga sögur*, 2, 211.

3. Bl. 24^v.

»Æfintýr» eller berättelse om en gosse, som upptogs i ett kloster och omsider slutade som dess abbot.

Den lilla sagan är nedskrifven å verso-sidan af det blad, med hvilket Gunnlaugs saga slutar, och som dess skrifvare lemnat blankt.

4. Bl. 25—34. F. d. perg. 4:o nr 20: 5.

Hrólfs saga Gautrekssonar.

Fragmentarisk. Slutar i 24:e kap. med orden: »þa svarar halþdan .spurtt havþvm ver at». Se *Zwei Fornaldarsögur*, herausg. von F. Detter, Halle 1891, s. 38²³.

5. Bl. 35—54. F. d. perg. 4:o nr 20: 2.

Óláfs saga Tryggvasonar.

Oddr Munks bearbetning. Fragmentarisk. Efter bl. 37 är en lakun på 2 blad. Vid slutet saknas 2 blad, och slutbladets verso-sida är delvis oläslig. Se *Saga Olafs konungs Tryggvasunar*, udg. af P. A. Munch, Christiania 1853, s. 10, 62 f.

Historia: Handskriften förvärvades af Jón Eggertsson under hans insamlingsresa på Island för Antikvitetskollegiets räkning åren 1682—83. Se härom närmare ofvan sid. 9 och där anförda arbeten. I Eggertssons till kollegiet inlemmade räkning och förteckning öfver de inköpta handskrifterna finnes den upptagen bland kvartformaten under följande nummer och titel:

25. 1. Wigastir Saga. 2. Wigabarda S. 3. Hrafn og Gunnlauge. 4. Hrolf Gautrechs Sonar S. 5. Olafz Triggvasonar Kongs S.»

I Antikvitetskollegiets och Antikvitetsarkivets inventarieförteckningar och kataloger från olika tider återfinnes den stän-

digt i detta skick, om man undantar, att det redan i inventariet från 1693 heter om »Vigastrys och Vigabarda Historia»: *sine initio*, och att det i en af de odaterade katalogerna efter 1725 är antecknadt om samma saga »NB. utlånt til Assesor Magnæus i Kiöpenhavn och i Branden opbrænd.» I sådant skick öfverlemnades därpå volymen 1780 till Kongl biblioteket, men har sedermera under 1800-talet blifvit splittrad. I Arwidssons *Förteckning öfver Kongl. Bibliothekets i Stockholm isländska handskrifter*, Stockholm 1848, finnas Hrólfs saga Gautreks-sonar och Óláfs saga Tryggvasonar uppförda som perg. 4:o nr 20: 5 och 2.

Användn. och beskrfn.: *Sagan af Gunnlaugi Ormstungu ok Skalld-Rafni*, sumpt. leg. Arnam., Hafniæ 1775. Meddelar också faksimile af handskriften (bl. 12^r). *Íslendinga sögur*, útg. at tilhl. hins Konúngl. norr. fornfræða félags, 1, Kaupmannahöfn 1829, s. 11 f. (företalet) och 261 ff. *Íslendinga sögur*, udg. af Det kongel. nord. oldskrift-selskab, 2, Kjöbenhavn 1847, s. XXI ff., XXXIV ff., XXXIX ff., 187 ff., 320 ff. Meddelar också faksimile af handskriften som bihang III (bl. 5^v), V (bl. 10^r) och VI (bl. 15^r). *Antiquités russes* 1, 415—17, not. och 2, 263—68, Copenhague 1850—52. *Eyrbyggja saga*, herausg. von G. Vigfusson, Leipzig 1864, s. XXV. *Saga Olafs konungs Tryggvasunar*, udg. af P. A. Munch, Christiania 1853. Meddelar också faksimile af handskriften (bl. 46^r). *Gunnlaugssaga Ormstungu*, herausg. von E. Mogk i *Altnordische Texte* 1, Halle 1886, s. XV. Gering, *Gunnlaugssaga ormstungu . . .*, herausg. von E. Mogk i *Zeitschrift für deutsche Philologie* 19 (1887), s. 494 ff. *Laxdæla saga*, udg. for Samfund til udg. af gammel nord. litteratur ved Kr. Kålund, København 1889—91, s. XXI. *Zwei fornaldarsögur*, herausg. von F. Detter, Halle 1891. Mogk, *Zur Gunnlaugssaga i Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur*, herausg. von Paul & Braune 16 (1892), s. 537 ff. Unger, *Fortsatte Bemerkninger om islandske Haandskrifter i Arkiv för nord. filologi* 10 (1893/94), s. 188 ff.

31. *Perg. 4:o nr 19.*

20 × 14,3 cm. 77 blad. Fraktur. Förra hälften af 1300-talet. Målade överskrifter och initialer. Bandet utgöres af en ek- och en furuskifva, hopfästade i ryggen med läderremmar. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »KRISTENDOMS SAGA.»

Petr's saga postola.

Handskriftens första och sista blad hafva blifvit bortskurna. Det första har visserligen varit blankt, ty texten börjar med nuvarande bl. 1^r, men det sista bladet har innehållit självfa slutet af sagan, hvilket sålunda nu saknas. Blad 77 slutar: »*7 svá sem petr þoldi pisl krossins i krists eptir liking til likams darda arni hann oss. Þo at timinn.*» Se *Postola sögur*, udg. af C. R. Unger, Christiania 1874, s. 125²⁵.

Historia: Om handskriftens historia är ingenting kändt. Å en vid frampermen insatt lapp har translatoren Guðmundur Ólafsson antecknat: »Summarium yfer alla Historiu Nya Testamen-tissins, allt til Dauda Neronis Keisara.» Under denna titel finnes den också upptagen i Antikvitetskollegiets och Antikvitetsarkivets inventarier, och i Arwidssons *Förteckning öfver Kongl. Bibliothekets i Stockholm isländska handskrifter*, Stockholm 1848, har den sedermera blifvit betecknad som »Saga Kristi ok kristninnar fram á daga Nerós keisara.»

Användn. och beskrfn.: *Postola sögur*, udg. af C. R. Unger, Christiania 1874, s. XV och 1—125.

---

32. *Perg. 4:o nr 22.*

19,5 × 14,2 cm. 93 blad. Fraktur. Förra hälften af 1500-talet. Svarta överskrifter och initialer. Bandet utgöres af en ek- och en furu-skifva, sammabundna i ryggen med läderremmar. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »RIMUR. SKALD-HELGA, EGILS, BÖDVARS m. fl.».

Innehåll:

1. Bl. 1—6^r rad. 14.

Skáld-Helga rímur.

Fragmentarisk. Början, vid pass 6 blad, saknas, och efter bl. 4 är en lakun på 1 blad. Bl. 1 börjar med »reker fyrir bord hinn davda» i 17:e strofen af 4:e sången och fortsätter sedan med strof 19. Se *Skyald-Helge, Grönlands Laugmand, et historisk Mindedigt i Grönlands historiske Mindesmærker 2*, Kjøbenhavn 1838, s. 500. Bl. 4 slutar i 41:a strofen af 6:e sången med orden: »mikit er þat yfir margan geingr ma ec þijn ecki», och bl. 5 börjar i 17:e strofen af 7:e sången. Se anf. arb., s. 536—46. Dikten slutar med strof 59 af 7:e sången. Se anf. arb., s. 558.

2. Bl. 6^r rad. 15—7^r.

Kvæði, skildrande ett älskogsmöte.
Inalles 20 strofer.

3. Bl. 7^v—16^v rad. 9.

Eiglur eða Egils rímur einhenda ok Ásmundar.

Fragmentarisk. Efter bl. 10. är en lakun på vid pass 7 blad. Bl. 10 slutar i 39:e strofen af 2:a sången, och bl. 11 börjar i näst sista strofen af 6:e sången. Dikten slutar med 10:e sången. Å bl. 14^r har skrifvaren lemnat ett tomrum på 10 rader, utan att något här synes vara öfverhoppadt.

4. Bl. 16^v rad. 10—28.

Bjarka rímur eða rímur af Bøðvari bjarka.

Fragmentarisk. Slutar i 20:e strofen af 8:e sången: »Gei:þiop hiet. sa g:amson[!] liet. giallda raudur sijns dauda: brædu: hans .xij. ha:fa ba:izt vid h:olp». Jfr Porkelsson, *Om digtningen på Island i det 15. og 16. århundrede*, København 1888, s. 152.

KATALOG

ÖFVER

KONGL. BIBLIOTEKETS
FORNISLÄNDSKA OCH FORNNORSKA
HANDSKRIFTER

UTARBETAD

AF

VILHELM GÖDEL

II

5. Bl. 29—45^r rad. 13.

Máus rímur.

Inalles 9 sånger. Slutar sálunda: »Skilzt þa: aki skiolldvng vidu; 7 skatna snialla: holda: skvlu hann heimskann kalla. hie: skal þessi b:agurinn falla.»

6. Bl. 45^r rad. 14—45^v.

Allra kappa kvæði.

13 stycken 10-radiga strofer.

7. Bl. 46—55^r rad. 17.

Rollants rímur hinar fornu.

Inalles 6 sånger.

8. Bl. 55^r rad. 18—56^v rad. 24.

Þjófa rímur.

Endast mansöngvar. 5 stycken.

9. Bl. 56^v rad. 25—57^r rad. 22.

Hnacka kylv kvædi.

Dikt af skämtsamt och satiriskt innehåll.

10. Bl. 57^r rad. 23—58^r rad. 25.

Þorsteins rímur Víkingssonar.

Fragment. Endast 4 mansöngvar.

11. Bl. 58^r rad. 26—58^v.

Kvæði.

2 stycken af erotiskt innehåll.

12. Bl. 59—71.

Bærings rímur fagra.

Fragmentarisk. Bl. 71 slutar i 7:e sången, och ungefär halfva dikten saknas sálunda.

13. Bl. 72—90^r.**Hektors rímur.**

12 sånger. Lakuner förekomma efter bl. 83 och 87. Bl. 83 slutar i 4:e strofen af 8:e sången, och bl. 84 börjar i 24 strofen från slutet af samma sång. Bl. 87 slutar med 10:e sången, och bl. 88 börjar med 19:e strofen från slutet af 11:e sången.

14. Bl. 90^v.**Kvæði.**

Af erotiskt innehåll. Tvenne afdelningar med inalles 17 6-radiga strofer.

15. Bl. 91—93.

Virgilius rímur.

2 sånger.

Dessutom finnas å nedre marginalerna af flera blad visor och smärre dikter, vanligen af erotiskt innehåll. De äro nedskrifna vid ungefär samma tid som handskriften för öfrigt.

Historia: Om handskriftens historia är ingenting närmare kändt.

Till Sverige synes den hafva kommit med de manuskript, som Jónas Rugman hemförde från sin resa till Island år 1661. Se härom V. Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige* 1, Stockholm 1897, s. 169.

Användn. och beskrfn.: E. Kölbing, *Beiträge zur vergleichenden geschichte der romantischen poesie und prosa des mittelalters*, Breslau 1876, s. 234 ff. G. Cederschiöld, *Allra kappa kvæði i Arkiv for nord. filologi* 1 (1882/83), s. 62 ff. Jón Porkelsson, *Om digtningen på Island i det 15. og 16. århundrede*, København 1888, s. 135, 150, 152, 153, 162, 165, 178, 179, 191, 301.

33. **Perg. 4:o nr 23.**

18,5 × 14 cm. 139 blad. Fraktur. Från förra hälften af 1500-talet. Målade initialer och öfverskrifter. Skrifven af, såsom det synes, 7 händer: hand A: bl. 1—35; hand B: bl. 36—57^r rad. 7; hand C: bl. 57^r rad. 8—58; hand D: bl. 59—108; hand E: 109—133^r rad. 11; hand F: bl. 133^r rad. 12—138^r; hand G: bl. 138^v—139. Bandet utgöres af tvenne med remmar i ryggen hopfästade träskifvor. Förvaras i juftfodral med ryggtitle: »RIMUR. BRÖNU, VIRGILIUS m. fl.».

Innehåll:1. Bl. 1—33^r rad. 20.**Brönu-rímur eða rímur af Hálfdáni Brönumfóstra.**

16 sånger. Fragmentarisk. Efter bl. 15 är en lakun på 2 blad. Bl. 15 slutar i 19:e strofen af 9:e sången, och bl. 16 börjar i 2:a strofen från slutet räknadt af samma sång.

2. Bl. 33^r rad. 20—35.**Virgilíus rímur.**

2 sånger.

3. Bl. 36—37^r rad. 19.**Heimsósómi.**

Dikten begynner: »Hygg ec helldur seggium hrod: dy:an ath skyra».

Inalles 26 strofer.

4. Bl. 37^r rad. 20—39^r rad. 2.**Háttalykill Lopts ríka Guttormssonar.**

27 strofer, motsvarande 1, II, IV, V, VII—XIII, XIX—XXXII, LII, LXXX i Jón Porkelssons edition af dikten i *Småstykker*, udg. af Samfund til udg. af gammel nord. litteratur, København 1884—91, s. 203 ff.

5. Bl. 39^r rad. 3—29.

Kveði.

Inalles 9 8-radiga strofer. Ett versifieradt æfintýr om en man och hans hustru.

6. Bl. 39^v—56^v rad. 10; 57^v rad. 8—58; 70^r rad. 9—74.

Qndrur eða Andrarímur hinar fornū.

13 sånger. Den ursprungliga uppteckningen har slutat med sång 9 (bl. 56^v rad. 10), och de följande är tillagda af senare hand, dock icke i omedelbar fortsättning till de föregående eller i den från öfriga uppteckningar kända följen. 10:e sången är nämligen nedskrifven å bl. 57—58, och med bl. 70^r rad. 9 börjar sång 12, hvarefter följa 13 och 11.

7. Bl. 56^v rad. 11—57^v rad. 7.

Kveði.

25 strofer. Sorgekväde. Skalden sjunger om sin älskades död och begravning.

8. Bl. 59—70^r rad. 8.

Póris rímur háleggs.

10 sånger. Den sista har afskrifvaren skilt från de öfriga och rubricerat särskilt som »Ein Rima af augmundi syne þo:es haleggs».

9. Bl. 75—93^r rad. 8.

Sigurðar rímur þøglæ.

14 sånger.

10. Bl. 93^r rad. 9—110^r.

Gedraunir eða Hrings rímur ok Tryggva. — »Gedraunir».

13 sånger.

11. Bl. 110^v—120.

Sturlaugz rímur starfsama. — »Sturlaugz Rímu:» 7 sånger.

12. Bl. 121—133.

Herrauðs rímur ok Bósa.

10 sånger, af hvilka dock den sista är ofullständig. Efter bl. 133 har 1 bl. gått förloradt.

13. Bl. 134—138^r.

Dínus rímur hins drambláta.

4 sånger.

14. Bl. 138^v—139.

Óláfs rímur hins helga. — »Petta eiga at heita óláfs Rymur.»

Fragment. Innehåller blott 1:a sången och en del af den 2:a.

Historia: Som bokens ägare har å marginalerna af bl. 8 och 9 antecknat sig en Magnús Jónsson. Till Sverige öfverfördes den med de manuskript, som Jón Eggertsson förvärvade under sin insamlingsresa på Island för Antikvitetskollegiets räkning åren 1682—83. Se härom närmare ofvan sid. 9 och där anförda arbeten. Å en i volymen inlagd lapp har translatorn Guðmundur Ólafsson lemnat en förteckning öfver dess innehåll.

Användn. och beskrifn.: E. Kölbing, *Beiträge zur vergleichenden geschichte der romantischen poesie und prosa des mittelalters*, Breslau 1876, s. 234 ff. *Háttalykill Lofts ríka Guttormssonar*, udg. af Jón Þorkelsson i *Smástykker*, udg. af Samfund til udg. af gammel nord. litteratur, København 1884—91, s. 203 ff. Jón Þorkelsson, *Om digtningen på Island i det 15. og 16. århundrede*, København 1888, s. 103, 142, 149, 150, 151, 160, 163 f., 168, 179, 290, 309.

34. **Perg. 4:o nr 24.**

24,7 × 20 cm. 28 blad. Fraktur. Från omkring midten af 1400-talet. Målade överskrifter och initialer. Obunden. Läggen hopfästade i ryggen med läderremmar. Inslagen i gråpapper och förvarad i juftfodral med ryggtitlet: »ALEXANDERS SAGA och Rómferla páttr».

Innehåll:

1. Bl. 1—22^r.

Alexanders saga.

Fragmentarisk. Lakuner förekomma efter bl. 3, 13, 16 å resp. 2, 1 och 2 bl. Bl. 3 slutar: »þetta riki er nu lit ec yfir», och bl. 4 börjar: »ok siþleytt med sama mothi.» Jfr *Alexanders saga*, udg. af C. R. Unger, Christiania 1848, s. 13¹⁸—23²⁶. Bl. 13 slutar: »vid þat at hann er godr vid takna. Þviat hann», och bl. 14 börjar: »ath sua væi goði þviat ef riett er hugsat um verk annaa konunga.» (anf. arb., s. 79¹—86³). Bl. 16 slutar: »ENN þviat v:loginn banna at vit megim finnazz. þaa», och bl. 17 börjar: »Sidann er alexander konungr haðdi unnith 7 undir sik [lagt] sithiam sem nu var sagt.» (anf. arb., s. 112³²—135²⁵). Självva sagan slutar med bl. 20^r rad. 28. De följande bladen äro upptagna af Alexanders bref till Aristoteles.

2. Bl. 22^v—28.

Rómverja sogur.

Fragment. Slutar med bl. 28 i kap. 55 sålunda: »þa þutnade sa knutrinn». Jfr *Fire og fyrrretive Prøver*, udg. af K. Gíslason, Kjøbenhavn 1860, s. 187⁹. Inuti texten förekomma lakuner efter bl. 23 och 26, hvardera om 8 blad, och de nedersta 5 raderna af blad 22 äro bortskurna. Bl. 22 slutar: »Nu senda romueria: o:d

missepsa konungi. at hann sendi þeim her bædi siddara 7 fot gongu lids, och bl. 23 börjar: »til allz starfs. Enn hann uar buenn til allz haska: þess e: hann willdi.» (jfr anf. arb., s. 110²¹—111²). Bl. 23 slutar: »enn er aterbalem kom þar. Þa mælti hann:», och bl. 24 börjar: »ath. Enn þo skilduzt þaa deigir þra monnum deigum:» (anf. arb., s. 116³—137²²). Bl. 26 slutar: »ENN konungsson senndi menn til þeira ath», och bl. 27 börjar: »Katerinus [ɔ: Antonius] for med her sinn moti katerino:» (anf. arb., s. 154⁴—177⁶).

Historia: Handskriften synes hafva kommit öfver till Sverige med de manuskript, som Jón Eggertsson förvärvade på Island under sin insamlingsresa därstädes för Antikvitetskollegiets räkning åren 1682—83. Se härom närmare ofvan sid. 9 och där anförda arbeten. Å rectosidan af bl. 1, som skrifvaren lemnat blank, har translatorn Guðmundur Ólafsson skrifvit: »Saga Alexander og Romfeila þattu.»

Användn. och beskrifn.: *Alexanders saga*, udg. af C. R. Unger, Christiania 1848, s. xv.

35. **Perg. 4:o nr 25.** F. d. C:2.

20 × 15 cm. 119 blad + 6 blanka försätsblad af pergament, 3 vid hvardera permens. Fraktur. Senare hälften af 1500-talet. Röda öfverskrifter. Målade och understundom äfven prydligt sirade initialer med figurer. Brunt, orneradt läderband, ursprungligen försedt med spännen. Å frampermene äro intryckta initialerna: B. O. Insidorna af bandet äro beklädda med blad från en latinsk medeltidshandskrift.

Innehåll:

1. Bl. 1^r.

Evangelium Joannis. — »Iohannes gudz spiall.»

Kap. 1: 1—14 efter Versio vulgata: »In principio erat uerbum — plenwm gracie 7 ue:itatis». Slutar med

rad. 17. Resten af sidan har varit afsedd för en uppteckning: »vm Rangan eid», men därav har ej mera än självva rubriken blifvit nedskrifven.

2. Bl. 1^v—7.

Altingsbeslut och förordningar rörande Island.

a) Piningsdómr. — »Piningz domu: er hier.»

Daterad 1490 »a midviku dagin næstann eptir Pet:s Messu 7 Pallz».

b) Alþingis dómr. — »Alþingis domv: en miðli sem seigir vm Abota mal ho:doma 7 frændsemi.»

Daterad »1564 faustudagin næstann þyrir visitacio sancte Maie þan. 30. dag Junij». Omedelbart på denna uppteckning följer: »Stadfestinga: B:ef Konungsins vppaa sama dom».

c) Kristian III:s stadfästelse på »Rettar bot hakonar vm þa menn sem j ho:domi eru getner».

Daterad Akershus 1507 »sancti katrinu dag». Slutar med bl. 7^v rad. 2. Resten af bladet blank.

3. Bl. 8—113.

Jónsbók.

4. Bl. 114—119.

Réttarbœtr.

a) Kardinal Vilhelm:

Om helgedagar.

b) Hákon Magnússon:

i) Om Kristinrétr m. m. Daterad Tunsberg »ions uoku dag a vj a:e». Jfr *Diplomatarium islandicum* 2, 342 ff.

2) Allmän réttarbót. Daterad Nidaros 1316 »k:ossmessu dag vm uo:it».

3) Om ättledning vid arf. Daterad Tunsberg »aa nitianda Are rikes uo:s ty:s daginn næstan þyrir Mid faustv».

- 4) Om presterskapets rätt och skyldigheter. Odaterad och utan konungens namn och insigel.
- 5) Om 'felags gerð'. Odaterad.
- c) Magnús Lagabœtir:
Om »abota mal».

Historia: Å insidan af frampermen har en hand från slutet af 1500-talet skrifvit: »Laugbok Dada frænda er ec biarne hefi gefit honom», och å försätsblad i läser man följande dedikation: »Þessa Bok Sende Eg Þorvalldur Jonson þeim Lucku Borna sueine Gisla mijnum Magnus syni Til litillrar þacklætis minningar þyrir Hans .audanis[?] ma:gfalldir vellgio:dir Er hann mier og mijnum audsint hefur oskandj honom og hans allrar Luku 7 vel þiðar fra lið og Sal ad Eilíju amen. Þorualldur Jonsson a Reckium Anno 1631.» Senare under 1600-talet förvärvades handskriften af Jón Eggertsson och skänktes af honom 1681 till hans landsman, dåvarande translatorn vid Antikvitetskollegiet Guðmundur Ólafsson. Å försätsblad 2^r har Eggertsson med egen hand skrifvit: »Þessa Ísslandz lægbók Fæ Eg til Eigna: Heydligom og Vel-lærdom Gudmundi Ólafssyne, til meikis mijn handschrifft. J Kapenhafn. þan 14. Julji. Anno 1681. Jon Eggertsson.»

Användn. och beskrifn.: *Norges gamle love* 3, 81 ff., 98 ff., 128 ff.; 4, 648. *Diplomatarium islandicum* 2, 110 ff., 347 ff., 412 f.

36. Perg. 4:o nr 26. F. d. C: 3.

22,5 × 16 cm. 24 blad. Fraktur. 1300-talet. Volymen består af 3:ne, vid skilda tider nedskrifna delar och utgör i sitt nuvarande skick endast ett fragment om 4 lägg, sammanbundna i ryggen med läderremmar. Gråpapperskonvolut.

I.

Bl. 1—4. Af en hand A från senare hälften af 1300-talet. Vid sammanhäftningen hafva bladen blifvit felaktigt ordnade.

Biskopsstatuter rörande Island.

Flera i fragmentariskt skick.

II.

Bl. 5—8 + bl. 9^r rad. 1—6. Af en hand B från senare hälften af 1300-talet.

Réttarboetr af Hákon Magnússon.

I. Om mål inför lagmän och sysslomän m. m.

Daterad Bergen »þim nattvm þyrir botolfs voku a þimtanda ari».

2. Om kristinrétr m. m. Daterad Tunsbergs vókv aptan a setta ari». Jfr *Diplomatarium islandicum* 2, 342 ff.

3. Om 'felags gerð'. Odaterad.

III.

Bl. 9—24. Skrifven af en hand C från omkring midten af 1300-talet.

Kristinrétr Árna Biskups.

Uppteckningen begynner med bl. 9^v. Bl. 9^r har skrifvaren såsom smutsblad lemnat blankt. Texten slutar med bl. 24 i 32:a flocken sálunda: »Hver kristinn maðr sem uitz er uitande skal ganga til skripta hit minnza eitt sinn a xij tolf manudum. j langa postu 7 segia presti rækiliga til synda sinna 7 taka sidan pionostu a paskum. nema hann se i þeim stor». Slutbladet har gått förloradt.

Historia: Del III är volymens äldsta och ursprungligaste del. Till denna har sedermera fogats I och II, hvarvid skrifvaren af den senare, hand B, begagnat sig af det blanka smutsbladet till del III för att här inrymma de sista felande raderna af

sin text. Om volymens historia för öftright är ingenting närmare kändt. Å en i densamma instucken lapp har en 1600-tals-hand — såsom det synes aktuarien Johan Joh:son Hadorphs — nedskrifvit titeln: »Christinriettur gamle sine principio et fine», hvarvid uttrycket »sine principio» får hämföras till de framför lagtexten insatta fragmentariska biskopsstatuterna. Detta uttryck går sedermera igen i Antikvitetsarkivets inventarium af år 1693, där volymen är betitlad »Christenrätten den gamble, sine principio, Ms. membr. in 4:to», och i A. I. Arwidssons *Förteckning öfver Kongl. Bibliothekets i Stockholm isländska handskrifter*, Stockholm 1848, s. 159, heter det om densamma: »Kristinrétr. Defekt i början och slutet». Jfr V. Gödel, *Forn-norsk-isländsk litteratur i Sverige* 1, Stockholm 1897, s. 289.

Användn. och beskrifn.: *Norges gamle love* 3, 138 ff.; 4, 648 f.

37. Perg. 4:o nr 27. F. d. C: 4.

18,5 × 14 cm. 125 blad. Fraktur. Senare hälften af 1500-talet. Röda kapitel- och kolumn-överskrifter. Målade och sirade initialer. Orneradt läderband med beslag och spänne.

Innehåll:

I. Bl. 1—34^v rad. 15.

Kristinrétr Árna biskups.

Texten börjar med blad 3^v. Bl. 1—2 hafva vid bindningen blifvit insatta som försätsblad, och bl. 3^r har skrifvaren som smutsblad lemnat blankt.

2. Bl. 35^v rad. 16—68^v rad. 2.

Ordinantian af 1539.

Isländsk översättning. Börjar med afdelning 1 utan företal och inledning.

3. Bl. 68^v rad. 3—76.

Ribe recess af 1542. — »Hier By:ast oc eptir fylgia nockunir g:einir eda a:istikula: vm andliga hluti.»

- Felaktigt daterad 1552. Slutar med bl. 76^r rad.
17. Resten af bladet blank.

4. Bl. 77—125.

Réttarbætr.

Bland dem märkas följande:

a) Hákon Magnússon:

- 1) Om tromän och deras skyldighet. Odaterad.
- 2) Om kristinrétr. Daterad Bergen »Olafs voku aptan [1316].
- 3) Om olaga brytning af bref. Odaterad.
- 4) Om hot mot konungens ombudsmän. Odaterad.
- 5) Om stämmor, straff för fredlösa m. m. Odaterad.

b) Magnús Eiríksson:

Om varors förfalskning.

c) Hákon Magnússon:

- 1) Om 'felags gerð'. Odaterad.
- 2) Om rättslöshet. Daterad Tunsberg [1309].
- 3) Om försummande af lagtinget. Daterad Agvaldsnes [1313].
- 4) Om ättledning vid arf. Daterad Tunsberg »aa xix a:j Rijkis vos tys daginn næsta þyrir midfostu».

d) Öfverenskommelse mellan konung Hákon Hákónarson och Isländningarna. Daterad »Anno Mijelxijj».

Den egentliga texten slutar med bl. 122. Å de följande, som skrifvaren lemnat blanka, har en senare hand nedskrifvit ett »Registur yfir Kongsins O:dinantiu».

Historia: Å det första permbladet är skrifvet: »Pessa Bok a Sigu:dur Ma:kus son Enn einginn anna: Enn Are Olafsson

Hefu: Rijtad hana». Samme Markusson har också å bl. 76^v skrifvit sitt namn jämte årtal 1614. Å sista permbladets versosida har en annan hand antecknat: »Pesse Bok Er mier Lied af Sigrijsd magnuss Dottur Anno 1682». Vid denna tid kom den i Jón Eggertssons händer och öfverfördes med hans samlingar till Sverige. Se härom närmare ofvan sid. 9 och där anförla arbeten.

Användn. och beskrifn.: *Norges gamle love* 1, 460 f.; 3, 59 ff., 63 ff., 66 f., 86 ff., 105 f., 114 f., 116 f., 128 ff., 138 ff., 156 f.; 4, 649. *Diplomatarium islandicum* 2, 110 ff., 651 ff.

38. **Perg. 4:o nr 28.** F. d. C: 15.

18,5 × 15,5 cm. 128 blad + 2 tilläggsblad af pergament, insatta framför texten samt 2 försätsblad af papper. Fraktur. Förra hälften af 1300-talet. Skrifven af 2:e händer: bl. 1—7 af en hand A, de följande af en hand B. Tvåspaltig. Röda överskrifter. Målade och sira de initialer. Ortografiens norska. Brunt, orneradt läderband, prydt med figurer och försedt med beslag och spännen. Å frampermen läser man namnet: »ERICK BROCKENHVS», och å bakpermen: »Anno 1576».

Innehåll:

1. Bl. 1—7.

Kalendarium.

Slutar med bl. 7^r. Å bladets versosida är upptecknad en anvisning om texter och hymner för årets större helgdagar, och längst ned å samma sida har en något senare kursivhand nedskrifvit en jämförelse mellan menniskoåldern och de sex verldsåldrarna. I kalendariet för den 10 maj är antecknadt: »Obiit Oste i dantzen pro die ascensionis Domini 1548 5:ta hora

post meridiem», och vid den 11 augusti har en 1300-tals-hand skrifvit: »altid þoro amunda dottur j gauta garde».

2. Bl. 8—97.

Magnús Lagabœtirs landslag (för Borgarting) samt **réttarboetr** af Hákon och Magnús med därpå följande **epilog**.

Slutar med bl. 97^v b rad. 7. Resten af bladet är upptaget af ett register från 1575 på skatterna i Borgasyssel och Viken.

3. Bl. 98—105^r.

Farmannalög. — »Her hæfuer up far manna logh.»

4. Bl. 105^v—120^r.

Bjarkeyjar réttr (för Tunsberg). — »Her hæfuer up biærkœyar ret. oc biar manna logh. oc þæira græin.»

5. Bl. 120^v—128.

Kristinréttir hinn gamli (för Borgarting). — »Her hæfuer up kristin bolken. oc hans græinir.»

Fragmentarisk. Efter bl. 121 är en lakun på 1 blad, och den ursprungliga volymens 2:ne sista blad hafva blifvit bortskurna, hvadan också självva slutet fattas. Se härom *Norges gamle love* 1, 364 och 372.

Historia: Å bl. 1^r finner man följande af en 1500-tals hand gjorda påteckning: Liber: Severini: Ioannis: Raas: Horsnensis: Daci. Spes mea christus. da pacem domine in diebus». Af samma hand har man också åtskilliga andra anteckningar samt de genom hela lagtexten löpande kolumnrubrikerna. Såsom tydligt är, har denne Severinus Johannis Raas varit handskriftens ägare, och han har af Gustav Storm i *Norges gamle love* 4, 653 sammanställts med »skriffuer» Söfren Jenssen Rhos, som 1537 var fogde hos Peder Skram i Skiesyssel, sedermera borgmästare i Skien och slutligen (1561) lagman. Vid denna tid var volymen ännu obunden, men när på 1570-

talet länsherren på Bratsberg Erik Brockenhus († 1583) fick den i sin ägo, lät han förse den med det vackra band, som den ännu har, hvarvid årtal och ägarens namn impressades å permarna. Å insidan af frampermen har han själf antecknat: »Ano 1576 then 12 Julij lodt ieg thene Bog Binde vdj Kiópenhauffn». Själf har han också å den blanka delen af bl. 120^r nedskrifvit en stamtafla för sig och sin ätt, börjande med Gunnar Kane. Den finnes aftryckt i *Monumenta historica Norvegiae*, udg. ved G. Storm, Kristiania 1880, s. LXI. När och på hvad väg handskriften sedan kommit öfver till Sverige är icke kändt. På 1680-talet fans den emellertid här, från hvilken tid den å ett af sina tilläggsblad bär följande af translatorn Guðmundur Ólafsson nedskrifna innehållsförteckning:

»Bo:ga: þings lög. Fa:manna Lög.

Bia:ekþoya: Rettu: ok Bya: Manza lög.

Kistindoms Balku: hinn Fo:ni.»

Användn. och beskrifn.: R. Nyerup, *Rejser til Stockholm, Kjøbenhavn 1816*, s. 134 f. *Norges gamle love* 1, 363 ff.; 2, 1 ff., 179 ff., 274 ff.; 4, 653 f. *Monumenta historica Norvegiae*, udg. ved G. Storm, Kristiania 1880, s. LXI och 196.

39. **Perg. 4:o nr 29.** F. d. C: 16.

25 × 19 cm. 151 blad (96 af perg., 55 af papp.) + 8 tilläggsblad (1 af perg., 7 af papp.), insatta framför texten. 1300—1700. Fraktur och kursiv. Röda öfverskrifter, målade och sirade initialer i större delen af texten från 1300-talet. Ortografiens norsk. Volymen består af 5, vid skilda tider och af olika händer skrifna delar. Paginerad af en hand från omkring 1600. Bunden i hvitt läderband, pryd med figurer och urprungligen försedt med spänner. Å frampermen äro impressade initialerna »E. I.» och årtalat 1604 samt en teckning: en ängel sväfvande öfver en kyrka, hvarunder man läser orden: »Gloria in excelsis Deo».

I.

Bl. 1—63. Från och med bl. 2 numrerade: 1—62. Skrifven, om man undantar några anteckningar å bl. 1, af 2:ne händer: Bl. 2—59^v rad. 6 af en frakturhand A från förra hälften af 1300-talet; bl. 59^v rad. 7—63, innehållande senare tillägg, af en kursivhand B från senare hälften af samma århundrade.

Innehåll:

1. Bl. 2—59^r.

Magnús Lagabœtirs landslag (för Gulating) samt **réttarbœtr** af Håkon och Magnús med därpå följande **epilog**.

2. Bl. 59^v rad. 1—6.

Bjarkeyjar réttr (för Bergen).

Endast början: 1:a raden af prologen och 5 rader af þingskipanarþolkr, kap. 1. Slutar: »þar skolo allir menn finnazst nauðsynia; laust».

3. Bl. 59^v rad. 7—63.

Réttarbœtr.

a) Håkon Magnússon:

Allmän réttarbót. Daterad »forns haluarðz mōsso ðagh a þirtlanda are rikis vars».

b) Eiríkr Magnússon:

Allmän réttarbót (för Frostating). »Datum M. CCC. I.»

c) Håkon Magnússon:

1) Om tromäns skyldighet. Daterad Bergen »þriðagh hin nesta þyrir vætvæ a þimpta are rikis vars».

2) Om hot mot konungens ombudsmän. Daterad Bergen »VII nattom eptir mikels mōsso a XV are rikis vars».

Bl. 1, hvilket utgör ett för sig enstaka blad och vid volymens bindning blifvit insatt här framför texten, torde vara att betrakta som den återstående halfvan af det ursprungliga omslaget till denna volymens 1:a del. Det innehåller å rectosidan formulär för rådmans-, lagrettumans- och länsmans-ed, nedtecknade af en kursivhand från senare hälften af 1300-talet, samt å versosidan en latinsk bön för domaren, nedskrifven af en frakturhand från slutet af samma århundrade.

II.

Bl. 64—85. Numrerade: 63—76, 78—85. Vid pagineringen är ett hopp gjordt från 76 till 78. Skrifven af 3:ne händer: Bl. 64—73 af en frakturhand C från förra hälften af 1300-talet; bl. 74—79^r af en frakturhand D från omkring 1350 och bl. 79^v—85 af ofvan-nämnda hand B.

Innehåll:

1. Bl. 64—79^r.

Bjarkeyjar réttr (för Bergen). — »Her hæfr biorguinari bok meðr kueiðiu sending ok brefe magnvs konongs».

Fragmentarisk. Bl. 73, med hvilket hand C upphör, slutar i kap. 4 af kaupabölkr sálunda: »Nu skulo kaup oll haldazt þau er handsalað ero. ok oll þau er uattar» (jfr *Norges gamle love* 2, 253²¹). Slutet af denna uppteckning har gått förlorad, och till komplettering häraf har sedermera lagts kaupabölkr, kap. 6—26 samt þiofabölkr, kap. 2—4, 8 (fullständiga) och 9—16, 19 (i utdrag).

2. Bl. 79^v.

Riksrädsdom öfver tyska köpmän i Bergen. Daterad Bergen »daghen nesta þyrir ions voku. a siauti-anda are rikis vars». Slutar med rad 34. Å den öfriga

delen af bladet har en hand från midten af 1500-talet nedskrifvit Hákon Magnússons réttarbót om landshandel, af hvilken dock slutraderna vid inbindningen blifvit bortskurna.

3. Bl. 80—85.

Réttarbætr.

a) Magnús Hákonarson:

Om ämbeten och ämbetsmän (= Hirðskrá, kap. 36).

b) Hákon Magnússon:

1. Om »felags gerð».
2. Om fredlösa. Daterad. Överskriften lyder: »Hakon konungr sun magnus konungs. sœm huilir j oslo at mariu kirkju hanc literam dedit».

c) Eiríkr Magnússon:

Allmän réttarbót. Blott de 6 första raderna, hvarefter skrifvaren tillagt »cetera require», nämligen ofvan bl. 60^v f = I, 3, b.

d) Hákon Magnússon:

Om stämmor, fredlösas straff m. m. Daterad.

e) Eiríkr Magnússon och Hákon hertogi:

Om presterskapets anspråk och rättigheter. Daterad. Å en af marginalerna har skrifvaren antecknat: »Anno domini M ccc lxxx septimo», hvilket torde beteckna nedskrifningstiden. Texten slutar med bl. 84^v rad. 5. Å den öfriga delen af bladet har en hand från senare hälften af 1500-talet nedskrifvit tvenne réttarbætr: »Om b:effva b:odt» och »Om Tolld».

f) Hákon Magnússon:

Om ombudsmäns närvaro vid lagtinget. Daterad Bergen »ions voku æptan. a xi are rikis vars». De sista raderna äro skrifna af en annan, men samtidig hand.

g) Magnús Eiríksson:

Om kristinrétr hinn gamli. Daterad Bergen »kross mōsso dagh vm haustid. á niunda are rikis vars».

h) Hákon Magnússon:

Om rätt att lösa, köpa och sälja odaljord. Daterad Bergen »anno domini M. ccc .xvi».

III.

Bl. 86—95. Skrifven af en frakturhand E från förra hälften af 1300-talet med tillägg af några andra händer.

Kristinrétr hinn nýi (för Gulating).

Slutar med bl. 93^v. Å bl. 93^v, som skrifvaren lemnat blankt, samt å blad 94 och 95, som synas hafva utgjort omslag till denna eller någon annan af volymens delar, hafva senare händer nedskrifvit följande:

a) Edsformulär för en gjaldkeri.

b) Réttarbót af Magnús Eiríksson om förfalskning af varor. Daterad Oslo »a miðukudaghen nesta eptir niculas mōsso a tolpta are rikis vars». Efter dess slut följa å samma sida och skrifna af samma hand 2:ne rader af en réttarbót med Eiríkr Magnússons namn i spetsen.

c) Om leding.

d) Norsk konungalängd: Haráldr Hárfagri — Hans.

e) Ur kristinrétr hinn gamli (för Borgarting). Tillägg till giftermålsbalken (*Norges gamle love* 2, 338).

f) Förteckning på biskopar i Nidaros, Oslo, Hamar, Stavanger, Bergen, på Orknöarna, Färöarna och i Skálholt, gående fram i tiden till omkring 1490.

Dessa tillägg äro skrifna: a) b) e) af frakturhänder från slutet af 1300-talet, c) och d) af en kursivhand från

samma tid och f) af en kursivhand från vid pass 1400 med tillägg efter denna tid af tvänne händer från 1400-talet.

IV.

Bl. 96—112. Numrerade 95—III. Skrifven af en kursivhand F från midten af 1500-talet.

Réttarbœtr och **förrordningar** m. m. från Hákon Magnússon fram till Kristian III.

Se härom närmare *Norges gamle love* 4, 658 ff. Skrifvaren slutar å bl. 111^v med följande ord: »Scriputum bróón per nicolaum andree legiferum Schiensem a:o 1557 michaelis tempore». Bl. 112, ett vid bindningen insatt enstaka pergamentsblad, innehåller diverse annalistiska anteckningar, de flesta skrifna af en hand F.

V.

Bl. 113—151. Numrerade 112 etc. Halfraktur från början af 1600-talet. Skrifven af en hand G.

Innehåll:

1. »En domb om Gripdeiller».
2. Notiser om förrordningar af Norges ståthållare, upplästa på Oslo rådstuga den 24 augusti 1573, 'conversionis sancti Pauli' 1587 och 1591. Efter perg. 4:o nr 34: IV, 1, d; 2, a, c.
3. »En dom Jmellum Konungen och Vplendigene» om visöre och leding. Daterad 1340 »Aa Iuliane messe degi». Afskrift af perg. 4:o nr 34: IV, 1, a.
4. Réttarbót af Hákon Magnússon om köpstämmer i Tunsberg (i översättning). Överskriften lyder: »Thenne Retteboet Bór at agtis och dómmis epther och holdest her vdj schienn, forthj att denne Byes fri-

heder er giffuen efffir Tunsberge friheder och preuleiger deris Jndholdt».

Fragmentarisk. Slutar å bl. 117^r rad. 10 med orden: »Till Jndlendske Borgere och Kióbstedir, och Jngen Vtlendshe». Jfr *Norges gamle love* 3, 126ro. De öfriga bladen blanka.

Historia: Volymens äldsta och viktigaste del utgöres af cod. I, hvilken ursprungligen ej innehållit mera än landslagen. Visserligen var det skrifvarens mening att låta denna åtföljas af bjarkeyjarrétr för Bergen, men den påbörjade afskriften blef af någon anledning afbruten redan efter de 6 första raderna. Denna ofullständighet sökte man sedan afhjälpa genom att till cod. I foga en särskild afskrift af nämnda bjarkeyjarrétr, hvarvid ägaren, hand B, med diverse anteckningar utfylde de blanka bladen. Här till lades sedermera cod. III, kristinrétr, samt cod. IV, réttarbœtr och förrordningar, nedtecknade af lagmannen i Skien Nils Andersen (1545—67), hvilken haft i sin ägo alla dessa volymens delar. Anmärkningar och randanteckningar af hans hand bärer härom vittne. Efter honom synas de hafva stannat vid lagmansstolen, ty 1604 ägdes de af hans efterträdare på platsen Engel Jónsson. Denne tillfogade ytterligare några réttarbœtr och stadgar, cod. V, samt lät samla och genom inbindning förena de olika delarna till ett enda helt. Till tecken af äganderätten intrycktes därvid hans initialer å frampermen, och med egen hand har han å volymens bl. 1 skrifvit: »Anglius Ioannis. post tenebras Lucem. Bona res Quies». En del randanteckningar härröra också från honom. På 1680-talet tillhörde handskriften Antikvitetskollegiet. Af dess tjänstemän har den vid denna tid blifvit använd och delvis afskriven. Från denna tid bär den också å försätsblad 1 följande af translatorn Guðmundur Ólafsson skrifna titel:

»Gula þings Lag. N:o 2.
Bjögvina: Bókiñ.»

Användn. och beskrifn.: R. Nyerup, *Rejser til Stockholm, Kjøbenhavn* 1816, s. 135 ff. *Norges gamle love* 2, 1 ff., 179 ff., 306 ff., 338, 428—32, 453 ff.; 3, 3 ff., 18 f., 23 ff.

27 ff., 32 f., 59 ff., 63 ff., 66 f., 70 f., 88 ff., 90 f., 98 ff., 109 f., 110 ff., 112, 113, 118 ff., 120 f., 124 ff., 138 ff., 141, 143, 153 f., 156 f., 171 f., 172 f., 174, 175 f., 179 f., [193], 202 ff., 221 f.; 4, 16 ff., 654 ff. *Diplomatarium norvegicum* 1, 129 f. *Diplomatarium islandicum* 2, 404, 651 f. [Samlinger til det norske Folks Sprog og Historie 2, Christiania 1833/34, s. 125 ff. Efter Nyerup, anf. arb. och ställe.] *Monumenta historica Norvegiae*, udg. af G. Storm, Kristiania 1880, s. LIII, 183 ff.

40. *Perg. 4:o nr 30.* F. d. C: 17.

23,5 × 15,5 cm. 90 blad + 42 tilläggsblad af papper, 35 insatta framför, 7 efter texten. Volymen består af 2:ne skilda codices, sammanbundna på 1500-talet i brunt, orneradt läderband med spännet.

I.

Bl. 1—18. Fraktur. Skrifven af en hand A från förra hälften af 1300-talet. Överskrifterna röda, där de blifvit utförda. Initialer saknas. Ortografiens norska.

Innehåll:

1. Bl. 1—17.

Bjarkeyjarréttir (för Bergen) med **prolog** för Gulating (från landslagen).

Fragmentarisk. Slutar med bl. 17 i þjofabølkr, kap. 8. Fortsättningen saknas, i det att slutbladet af lägget gått förloradt.

2. Bl. 18.

Kristinréttir hinn nýi (för Gulating).

Fragment. Börjar i kap. 10 med orden: »halft konung: en halft biskup», och slutar i kap. 13 sålunda:

»enn ef hann gerir eigi sua þa a konung: io:dina 7 komi» (jfr *Norges gamle love* 2, 311¹⁸—313¹⁶). Bladet är aldeles enstaka och insatt vid bindningen i stället för det förkomna slutbladet af föregående lägg. Det är emellertid skrifvet af samma hand som de föregående.

II.

Bl. 19—90. Fraktur. Förra hälften af 1300-talet. Röda överskrifter och initialer. Svarta kolumnöverskrifter af en norsk hand från 1500-talet. Skrifven af 2:ne händer: Bl. 19—85 af hand B, de följande af hand C. Ortografiens norsk.

Innehåll:

1. Bl. 19—85.

Magnús lagabœtirs landslag (för Eidsivating) samt **réttarbœtr** af Håkon och Magnús med därpå följande **epilog**.

Texten begynner med bl. 20. Bl. 19^r har skrifvaren såsom smutsblad lemnat blankt. Det har visserligen sedan under senare hälften af 1300-talet användts för en del anteckningar, men dessa äro dock numera på grund af kemisk behandling af pergamentet till största delen oläsliga. Bl. 19^v innehåller register till lagen.

2. Bl. 86—90.

Kalendarium.

Fragmentariskt. Sista bladet har gått förloradt och detta redan tidigt, så att bl. 90^v, som innehållit oktober månad, är aldeles oläsligt till följd af smuts och nötning.

Historia: Handskriften torde, åtminstone hvad cod. II beträffar, hafta blifvit nedskrifven i Oslo och under 1300- och 1400-talen ägts af dominikanerklostret därstädes. I kalendariet har nämligen, såsom Gustav Storm påpekat, en hand från 1400-

talet tillskrifvit namnen på åtskilliga helgon, bland hvilka man möter flera af dominikanernas specielle. Där finner man också vid den 23 september en anteckning från 1300-talet om ett förfärligare dödsfall med därå följande begravning inom klostrets kyrka. Den rör herr Gyrd Gyrdssons fru († före 1396) och lyder: »Obitus fru mildridu a klaupuastodum er ligget at predikara .j. oslo innar .j. skrudhusinu firir altaren». Vid mitten af 1500-talet fans handskriften sedan kvar i Oslo, och ägdes då af borgmästaren därtades, förutvarande fogden på Follo Olaf Glad. Å bl. 19^r nederst har en hand från omkring 1550 skrifvit: »Gud gifte thik godu nat olaff glad ᄂ thiinne dande kuinnu». Genom denne Olaf Glad torde volymen hafva fått sitt nuvarande prydliga band, hvarpå den sedan efter dennes död (c. 1595) hamnat hos lagmannen i Stavanger Mats Olafsson Svale. Med egen hand har denne öfverst å marginalen af bl. 50^v antecknat: »Thezne bog kommer mig Matz Ohlsen Suale till med Rete A:o 1601». När och på hvad väg den sedan förts öfver till Sverige är icke kändt. På 1680-talet fans den emellertid i Antikvitetskollegiets ägo, från hvilken tid den å försätsblad 1 bär följande af translatorn Guðmundur Ólafsson skrifna titel:

»Gula þings lög 2. Balka:. № 3.

Æidzifa þings lög. Med Rett-a:böhum og Kalandario.»

Användn. och beskrifn.: R. Nyerup, *Rejser til Stockholm, Kjøbenhavn 1816*, s. 139 f. *Norges gamle love 2*, 179 ff., 311—13; 4, 661 ff. *Monumenta historica Norvegiae*, udg. ved G. Storm, Kristiania 1880, s. LXI f. och 196.

41. Perg. 4:o nr 31. F. d. C: 18.

22,5 × 16,7 cm. 94 blad + 2 försätsblad af papper vid frampermen samt 43 tilläggsblad af papper, insatta efter texten och samtliga blanka. Kursiv. Slutet af 1500-talet (c. 1590). Tvåspaltig. Röda öfverskrifter och initialer. Skrifven af 2:ne händer, af hvilka den

senare begynner med lägg 8, bl. 57, i omedelbar fortsättning till den föregående. Bunden i brunt, orneradt läderband, prydty med inpressade figurer och försedt med spänner.

Innehåll:

1. Bl. 1—89.

Magnús lagabœtirs landslag.

Redigerad att gälla för hela landet utan hänsyn till något visst tingsområde, om också Gulathing på flera ställen är nämndt. Här och där i marginalerna tillägg af hand B ur Äldre Gulatingslagen.

2. Bl. 90—94.

Tillägg. — »Appendix».

a) »Huad æider ord haſa at þyda».

b) Réttarbœtr af Hákon och Magnús »ollum Gula þings monnom».

c) »Conclusio» eller epilog till Gulathing. Daterad »Jons vacku dag» 1274. Texten är nedskrifven år 1590, enligt det af skrifvaren vid slutet tillfogade årtal.

d) Lagmannen för Gulathing Gunder Hiarandarsons bref om Erlander Philippsons klagomål öfver Sigurður Kolbiörnsson. Dateradt Bergen »a korssmösse affthen om vaaren aa XX. aar rickis verdeligenn Herra Hackonar». Nedskrifven vid samma tid som föregående.

e) Hákon Magnússons bref om laga dom öfver Sigurður Kolbiörnsson. Dateradt »Ka:msundt a Ma:gietta messo dag a XIX aa: Rijckis vors Norgis. Tillskrifvet senare och af en annan hand än de föregående.

Historia: Handskriften är tillkommen i Bergen. Den del, som härrör från hand B, är nedskrifven af dåvarande byskrifvaren

därstädes, sedermera lagmannen i Stavanger Martin Nilsson. Å frampermen har han själf antecknat: »Anno 1591. thenn 7. Junij. paa Aggershuus. denn tijd klockenn om Morgenn haffde slagiet 8. da suor ieg min Laugmandz æid till Laugstollenn ij Staffuanner. siddenndis paa min Knæ for ærlige velbiurdige Mendt Niels Kaass Cantzeler Peder Munck Amirall, Hak Vliff-standt de Regierindis Herrer, Axzill gyldenn stiernn Stad holder her i Noriegæ, och Christiern Holck Secreter. och Niels Kaas staffuid mig æidenn. Gud giffue mig sin hellige Ands Visdom och Naade, at skicke mig wdj samme Embede Gud kand vere mint, Menske thient, och mig thill euig salighed. Amen». Å försätsblad 1^r läser man: »Jttem denne Bog hör Mig Peder Pedersson till med Rett och schill. Och haffuer ieg kiøbt dend aff S: Jacob Therobers [?] Arffuinger Anno 1634». Å försätsblad 2^v har en drifven 1600-tals hand skrifvit: »Cic. Jn omnibus rebus humanis nihil præclarior nihil præstantius est, quam de re publica laborare. O. Bielke». När och på hvad väg handskriften kommit öfver till Sverige är icke kändt. På 1680-talet fans den emellertid i Antikvitetskollegiets ägo, vid hvilken tid translatorn Guðmundur Ólafsson å försätsblad 1^r skrifvit titeln: »Gula þings Lög. N:o 4».

Användn. och beskrfn.: R. Nyerup, *Rejser til Stockholm, Kjøbenhavn 1816*, s. 140 f. *Norges gamle love* 2, 1 ff., 337; 4, 15, 663 f.

42. *Perg. 4:o nr 32.* F. d. C: 19.

20,2 × 16 cm. 120 blad, 1–69 af pergament, 70–120 af papper, + 13 vid bindningen insatta pappersblad, 6 vid främre, 7 vid bakre permen. Volymen består af 2:ne, vid skilda tider nedskrifna delar. Bunden i mörkbrunt, pressadt läderband med spännen. Å frampermen äro intryckta initialerna »H. B.» och årtalat 1589. Ryggen, som under senare tid blifvit reparerad, är märkt upp och ned med bokstäfverna »I. G. S. F.»

I.

Bl. 1–69.

Fraktur. Början af 1300-talet. Röda överskrifter, målade och sirade initialer. Ortografien blandad isländsk-norsk, hvilket synes tyda på att originalet varit norskt och skrifvaren islänning.

Innehåll:

1. Bl. 1–50^r.

Magnús lagabœtirs landslag (för Gulathing) samt **réttarbœtr** af Hákon och Magnús med därpå följande epilog.

Fragmentarisk. I början har ett lägg gått förloradt, så att bl. 1 börjar i sista kap. af kristinbölkr med orden: »septir comend: haua nu samþykt m̄ huaratueggju raðj». (jfr *Norges gamle love* 2, 31¹⁷). För hvarje balk har skrifvaren begynt en ny sida, hvarvid vanligen en stor del af den föregående blifvit lemnad blank.

2. Bl. 50^v–69.

Bjarkeyjarréttir (för Bergen). — »Her hefr biogyniar boc með: Quæðiu sending oc bæui magnus konungs.»

Slutar med blad 69^v rad. 17. Resten af bladet har en kursivhand från 1300-talet begagnat för uppteckning af Hákon Magnússons réttarbót om felags gerð. Den föreligger dock ej i fullständigt skick, utan slutar med orden: »En ef þau hiun vilia leggia fælagh 7 æigha» (jfr *Norges gamle love* 3, 140⁶). Helt säkert har efter bl. 69 foljt ett eller flera blad, upptagande fortsättningen och förmodligen äfven andra réttarbœtr, hvilka dock liksom de första bladen af volymen gått förlorade. Intuti texten möter man åtskilliga anteckningar och randanmärkningar, skrifna af samma hand, som gjort det här nämnda tillägget.

II.

Bl. 70—120. Kursiv. Senare hälften af 1500-talet.

Innehåll:

1. Bl. 70—106.

Bjarkeyjarréttir (för Bergen). — »Her Begynnndis Bye Laugen och Siiger om nogre Artichler som iche staar wdhy Lannslaiugenn.»

Dansk översättning. Texten begynner med bl. 71 och slutar med bl. 106^r. Slutsidan har skrifvaren lemnat blank och likaså bl. 70, å hvilket senare man därpå nedskrifvit ett formulär för lysning af julfrid.

2. Bl. 107—120.

Farmannalög. — »HER Begynnndes ffarmmanna Laug och er Gammell norsch Sió rett Eller Sió Lauugh:».

Dansk översättning. Fragmentarisk. Bl. 120, efter hvilket 3:ne blad äro bortskurna, slutar i kap. 19 med orden: »Tha maa sag löst fra seigle, om hine ville thett sueie, som wdj samflotte wo: mett» (jfr *Norges gamle love* 2, 284¹¹).

Historia: Volymens äldsta och väsentligaste del, cod. I, har helt säkert blifvit nedskrifven i Bergen. Här fans den t. ex. vid slutet af 1500-talet, vid hvilken tid den, såsom G. Storm påpekat, blifvit begagnad af borgmästaren Michel Jenssön. Utan tvifvel har den också här fått det tillägg, som ofvan är betecknat med cod. II, hvarefter den blifvit försedd med det band, som den nu har. I hvems ägo den då för tillfället var, torde icke kunna påvisas, om också de å frampermen inpressade initialerna ge en antydan om namnet. Ett liknande »bidrag till kännedomen» om dess historia från samma tid lemnar också bl. 120^r i en marginalanteckning, som lyder: »Venlig Helsen Fo[r]send med gud Allermegiktigste kierre Marquar Ragnildsen gud Allermegiktig gifue eder en Lychsallig god daug med tachsigelse for beuiste gode». Under 1600-talet hade

emellertid boken vandrat öfver från vest- till östlandet. 1678 fans den i Skien, hvarest den förvärvades af svensken J. G. Sparwenfelt under hans uppehåll här som dansk krigsfänge (se härom närmare V. Gödel, *Fornnorsk-islänsk litteratur i Sverige* 1, Stockholm 1897, s. 208 ff.). Själf har Sparwenfelt å bl. 106^v antecknat: »Denne Gamle Guletingz Laugbog är migh förähret aff H. Borgmester Anders Anderssens käreste i Scheen in Norvegen d. förnehme Matrona Margreta wolfgang's dotter, ner iagh schulle resa till Sweriget igen d. 25 Februarij A:o 1678. J. G. Sparwenfeld. m. pria». Å bl. 1^r har han också skrifvit sitt namn och, såsom ofvan är nämndt, å bandets rygg lätit inpressa sina initialer. Med Sparwenfelts donation kom handskriften 1705 till Antikvitetsarkivet. I förteckningen öfver donationen (se Bihanget till G. Peringer Lilieblad, *Ecloga sive catalogus librorum*, Stockholmiae 1706, s. 85) finnes den upptagen som nr 212 Gula-Things Lagen. S. Leges Gulathingensium». Redan innan den officielt öfverlemnades till Antikvitetsarkivet, hade emellertid Sparwenfelt ställt den till de lärdes förfogande. Å insidan af frampermen har amanuensen vid Antikvitetskollegiet Helgi Ólafsson vid tiden 1682—86 nedskrifvit följande innehållsförteckning:

»Gula-Þings Bök.

Bio:gynja: Bök.

Bya Lög.»

Användn. och beskrfn.: R. Nyerup, *Rejsen til Stockholm, Kjøbenhavn* 1816, s. 141. *Norges gamle love* 2, 31 ff., 179 ff.; 4, 664 f.

43. **Perg. 4:o nr 33.** F. d. C: 20.

26,5 × 19 cm. 79 blad + 1 försätsblad af pergament. Volymen består af 3:ne, vid skilda tider skrifna delar. Bunden i mörkbrunt, pressadt läderband, ursprungligen försedt med spänne. Ryggen är fördärvad. Å frampermen är intryckt namnet »Peder Jakobson» och å bakpermen årtalet »Anno 1599».

I.

Bl. 1—71. Fraktur. Början af 1300-talet. Skrifven helt igenom med undantag af bl. 1 af en och samma hand (A). Öfverskrifterna röda. Initialerna målade i rödt och blått omväxlande. Ortografiens norska.

Magnús lagabœtirs landslag (för Gulating) samt réttarbœtr af Magnús med derpå följande epilog.

Texten begynner å bl. 2 ett stycke in i prologen med orden: »ritaðr fyr en hefi sealfa bokina» (jfr *Norges gamle love* 2, 8¹¹). Första bladet af volymen har grått förloradt, men har dock under senare tid ersatts med ett nytt, å hvilket en frakturhand från 1400-talet nedskrifvit den felande början. Denna stannar med ordet »anduerðo» å sp. b. rad. 21. Det öfverblifna blanka stycket af spalten har en frakturhand från vid pass 1500 (jfr nedan hand C) utfyllt med prologens fortsättning sådan den föreligger i de första raderna å bl. 2. Efter textens slut har varit antecknad med skrifvarens hand i rödt: »Finitur liber iste», hvarefter man möter följande, ännu läsliga slutönskan i svart: »Dextera skrip toris benedicta sit omnibus horis.» Här och där å marginaler och blanka ställen inuti texten hafva senare händer tillfogat anteckningar och randanmärkningar. Å bl. 11^v har en frakturhand från vid pass 1400 nedskrifvit stadgendet om »þing þa: toll» på Färöarna, ersättning till nämde männen för tingsresor. Mellan bl. 19 och 20 är insatt ett litet blad med tillägg till kap. 9 i mannhelgarbölkr (jfr *Norges gamle love* 2, 55 not. 21). Nederst å bl. 67^v—68 har en hand från omkring 1400 afskrifvit ett påbud om utrotning af lyxhundar. På grund af uppfriskning och kemisk behandling af pergamentet är dock skriften nästan oläslig. Här och

där å marginalerna finner man notiser af en hand från 1400 om rättstvister och processer.

II.

Bl. 72—75.

Fraktur. Skrifven af en hand B (»Sira Teitr») från slutet af 1200-talet (1298). Öfverskrifter och initialer saknas. Ortografiens norska.

Rettarbót af hertig Hákon Magnússon för Färöarna.

Original. Daterad Oslo »laugardaghen nesta æptir Jonswaku» 1298. Det förordningen åtföljande brevet är nedskrifvet å marginalerna af bl. 73^v och 74^r. Skrifvaren tecknar sig själf »Bard: petrs son notarius». I bl. 75 återfinner man hålen efter remmarna för det ursprungligen vidhängande, men nu förkomna sigillet. Brevet är signeradt med härtigens monogram (bl. 72^v, öfverst) och försedt med kanslern Akes egenhändiga underskrift. Bl. 72^r och 75^v har skrifvaren lemnat blanka. Det förra har dock i senare tider användts för diverse anteckningar.

III.

Bl. 76—79. Arkaiserande fraktur från vid pass 1500. Skrifven af samma hand, C, som gjort det ofvannämnda tillägget å bl. 1. Färöisk dialekt.

Allmän réttarbót af konung Hans.

Daterad Oslo »V:a feria jnfra octavas visitacionis marie. 1491». Texten är inrymd å bl. 77—78^r. Å bl. 76^v har skrifvaren tecknat en vapensköld, märkt med bokstaven A; de öfriga har han lemnat blanka. Å bl. 76^r har sedermera en hand från 1500-talet nedskrifvit stadgendet om edens betydelse och om mened (jfr *Norges gamle love* 2, 337).

Historia: Volymens äldsta och väsentligaste del, cod. I, synes vara nedskrifven i Bergen eller dess omnejd. Redan på 1300-talet har den emellertid kommit öfver till Färöarna, där den i slutet af 1500-talet ägts af dåvarande lagmannen Peder Jakobsson. För hans räkning blef den 1599 bunden, hvarvid cod. II och III vidfogats såsom tillägg. Efter Peder Jakobssons död synes volymen hafva kommit tillbaka till Bergen, hvarest den omkring 1600 användes och delvis afskref af borgmästaren Michel Jensson, för så vidt den icke, såsom G. Storm förmenar, blifvit bunden i Bergen, hvarvid Michel Jensson då begagnat sig af tillfället att göra bruk af densamma. Om dess senare öden känner man ingenting förr än på 1680-talet, då man återfinner den i Antikvitetskollegiets samlingar. Från denna tid bär den å bl. 1^r som titel: »Gula Pings Lög. № 1.», skrifven af translatorn Guðmundur Ólafsson.

Användn. och beskrifn.: R. Nyerup, *Rejser til Stockholm*, Kjøbenhavn 1816, s. 142. *Norges gamle love* 2, 1 ff.; 3, 33 ff.; 4, 665 ff.

44. **Perg. 4:o nr 34.** F. d. C: 21.

24,8 × 18,2 cm. 128 blad + 21 vid inbindningen insatta pappersblad, 10 vid fram-, 11 vid bakpermen. Frånsedt dessa tilläggsblad består volymen af 3:ne, vid skilda tider skrifna delar. Bunden i mörkt pressadt läderband med spännen. Ryggen är fördärfvad.

I.

Bl. 1—7. *Fraktur. Skrifven af en hand A från senare hälften af 1300-talet. Röda överskrifter. Målade initialer. Ortografiens isländsk.*

Kristinréttir hinn nýi.

Gulatingsredaktionen, men med utelemnande af allt, som rör Gulatings lagområde. Författad bearbetning,

innehållande kap.: 3, 9—27. Texten slutar med bl. 7^r rad. 7. Å den öfriga delen af bladet har en norsk frakturhand från omkring 1400 tillskrifvit följande tvenne stadganden:

a) Om edens betydelse.

b) Formulär för rådmans-, byfogde- och lagrettu-ed.

II.

Bl. 8—90. *Fraktur. Skrifven af en hand B från slutet af 1200-talet. Röda överskrifter. Målade och sirade initialer. Ortografiens norsk.*

Innehåll:

1. Bl. 8—75^r rad. 14.

Magnús Lagabœtirs landslag (för Frostating) samt rättarbœtr af konung Magnús med därpå följande **epilog**, daterad »Jons voku ðag» 1274.

2. Bl. 75^r rad. 15—84^v rad. 20.

Bjarkeyjarréttir. — »Her hæfr Biarkeðyiar rett 7 böar manna log 7 segir þat er eigi greinir j landz bokenne».

Författad recension. Redigerad för att gälla som allmän stadsdag.

3. Bl. 84^v rad. 20—90.

Farmannalög. — »Her hæfr um þarmanna log hvern logleg þar tekia vera skal i þóum vti».

Texten slutar å bl. 90^r med följande anteckningar af skrifvaren:

»Her lykr þarma logum. En þesssa bok ritaðe Eiríkr Þróndar son.

Dextera scripto:is caret grauitate doloi:
Laude scripto:em donec uideas melio:em
Scripto: sum talis demonstrat litera qualis
Scripto: sit sanus sit sua sana manus».

Å bl. 90^v, som skrifvaren lemnat blankt, har en hand från omkring 1400 gjort några anteckningar om lösegendom. Dessa hafva dock sedermera blifvit överstrukna, och längre ned å bladet har en hand från slutet af 1500-talet nedskrifvit en quasi-lagparagraf till landsleigubölk om hund som dödar annans get.

III.

Bl. 91—128. Fraktur. Skrifven af en hand C från omkring 1350. Tvåspaltig. Röda överskrifter och målade initialer. Ortografiens isländsk.

Innehåll:

1. Bl. 91—112^v b. rad. 11.

Réttarboetr och förordningar.

Se härom närmare *Norges gamle love* 4, 670 f.

2. Bl. 112^v b. rad. 11—128.

Hirðskrá. — »Her hejr hirdskra».

Texten har ursprungligen slutat å bl 128^r sp. b, men bladets yttre spalt har sedermera blifvit bortskuren, och de sista raderna fattas nu. Sp. a slutar med orden: »konungi varum til traustz ok semdar. sealþum» (jfr *Norges gamle love* 2, 450¹⁰).

IV.

De vid bindningen insatta tilläggsbladen. Skrifven af trenne norska kursivhänder (D, E, F) från slutet af 1500-talet.

1. Bl. 1^{*}—10^{*} (framför texten).

Innehåll:

a) »Ein dom Jmellom Konungen oc Vplendingene» om visöre och leding.

Jfr *Norges gamle love* 3, 171 f. Skrifven af hand D, lagmannen i Skien, Pros Lauritssön till Nörholm.

b) Peder Hansen, Gude Galle m. fl.: Recess om tjänstehjon, båtsmän, sågmästare o. dyl.

Daterad Oslo »1551 Torsdagenn nest epther S: Paulj dag». Skrifven af hand E.

c) Axel Gyllensterne m. fl.: Recess om tjänstehjon.

Daterad Agershus den 28 januari 1591. Skrifven af hand E.

d) Povel Huitfeldt m. fl.: Recess om saköre.

Daterad Oslo den 24 augusti 1573. Skrifven af hand D.

e) Förordning för Povel Huitfeldt om reduktion af kronans gods.

Uppläst på Oslo rådstuga 1574 »Tjisdag Nest epther S: Hanns dag». Skrifven af hand D.

f) »Nogle Gamle Breffues Datum, som ieg haffuer Leest och forfarretdt.»

Afskrift, enligt G. Storm, af Cod. Deichmann, nr 11, 8:o, bl. 115, 116. Skrifven af hand D.

g) Om »Atuiste mendt i mandslag», om »Markettall i Norige» och om »Thiundtfaldt».

Skrifven af hand D.

h) Fredrik II: Förordning om utlänningsars pröfning i kristendomens lärostycken.

Daterad Köbenhavn den 20 sept. 1569. Skrifven af hand F.

2. Bl. 129*—139* (efter texten).

Innehåll:

a) Förordningar upplästa på Oslo rådstuga
»1587 Conuersionis Sancti Paulj.»

Skrifven af hand *D*.

b) Fredrik II: Förordning om äktenskapet.

Daterad Köbenhavn den 19 juni 1582. Skrifven af hand *E*. Öfverskriften härrör från hand *D*.

c) Herredagsbeslut i Oslo »Anno 1591 Conuer-
sionis Sancti Paulj.»

Skrifven af hand *D*.

Historia: Handskriftens äldsta och väsentligaste delar, cod. I—III, af hvilka I och III äro skrifna på Island, cod. II åter i Norge, hafva allt sedan omkring 1400 hört samman. Om deras ägare känner man emellertid ingenting närmare förr än mot slutet af 1500-talet, vid hvilken tid samtliga tre delarna tillhört lagmannen i Skien Pros Lauritsson till Nørholm. 1588 har han lätit förse dem med deras nuvarande band, hvarvid tilläggsbladen före och efter texten tillfogats. Å frampermens insida har Lauritsson med egen hand nedskrifvit följande verser:

»Anno 1588 thenn 23 Augusti wdii Schieenn Bye,
Bleff ieg Samblidt oc Bunden aff Nye,
Aff Erlig oc Welbiurdige Manndt,
Pross Lauritzón till Nørholm Laugmandt,
Offuer Schiesóssell oc Bratzberg Lehenn,
Jeg bleff hanom giffuen aff saa godt en wen,
Handt haffuer elskt och holdt meg Kierr,
For wisdom oc andit gott som i meg ehr.»

En något liknande strof, också skrifven af hans hand, möter man äfven å bl. 129*. Från Lauritsson har handskriften sedan gått i arf till svärsonen Nils Mund, och dennes enka skänkte den till sin svärson Peder Harbou till Birkesvold. En anteckning å bl. 8** lyder: »anno 1636 Denne bog haffer ieg güffett minn kiere Sónn Peder Harbo Innger Pros datter salig

niels muns egenn hand». Af Harbo synes den, enligt G. Storms förmenande, hafva blifvit förd ned till Danmark. »Der var den rimeligtvis i 1666, thi C 21 ligger väsentlig til Grund for Jens Dolmers Text og Oversættelse af Hirdskraen (Hafn. 1666); derfor mangler ogsaa dennes Text de sidste Linjer.» (*Norges gamle love* 4, 672). På 1680-talet tillhörde den Antikvitetskollegiet. Vid denna tid har translatorn Guðmundur Ólafsson å bl. 1* skrifvit titeln: »Føsta Íungs log.»

Användn. och beskrifn.: R. Nyerup, *Rejser til Stockholm, Kjøbenhavn 1816*, s. 142 ff. *Norges gamle love* 1, 447 f.; 2, 1 ff., 179 ff., 306 ff., 337, 338, 387 ff.; 3, 3 ff., 12 ff., 17 f., 23 ff., 32 f., 41, 42 ff., 44 ff., 56 f., 58 f., 59 ff., 66 f., 68 f., 81 ff., 86 ff., 88 ff., 110 ff., 114 f., 116, 118 ff., 124 ff., 128 ff., 132 ff., 134 f., 138 ff., 149 ff., 171 f.; 4, 667 ff. *Diplomaticum islandicum* 2, 332 f. Jfr *Historisk tidskrift udg. af den norske hist. forening* 11 (1888—90), s. 242.

45. **Perg. 4:o nr 35.** F. d. C: 22.

18,3 × 13,2 cm. 126 blad (däraf 3:ne, bl. 108, 112, 114, af papper) + 78 vid bindningen insatta pappersblad, 31 vid fram-, 47 vid bakpermen. Fraktur och kursiv. Från 1300- och 1400-talen. Ortografiens norska. Volymen består af 2:e, vid skilda tider skrifna delar. Bunden i mörkbrunt, pressadt läderband, prydt med figurer och försedt med spännen.

I.

Bl. 1—90. Fraktur. Från omkring 1350. Målade öfverskrifter och initialer. Skrifven af 4 händer: Bl. 1—5° rad. 21 och bl. 26°—29° af hand A; bl. 5° rad. 22—14 af hand B; bl. 15—26° af hand C; bl. 29°—90 af hand D, hvarjämte ett par mindre tillägg gjorts af senare händer.

Innehåll:

1. Bl. 1—5^r rad. 21.

Kristinrétrr Jóns erkibiskups.

Fragmentarisk. Slutar i kap. 16 med orden: »skall æigh siðen næistast». Jfr *Norges gamle love* 2, 351³.

2. Bl. 5^r rad. 22—14.

Kristinrétrr hinn gamli (för Frostating).

Fragmentarisk. Börjar i kap. 15 med orden: »En ef kona værð: mɔ̄ barne» (jfr *Norges gamle love* 1, 136⁷). Texten slutar midt å bl. 14^v. Å den öfrika delen af bladet har sedermera en hand från början af 1400-talet nedskrifvit:

Magnús Eiríksson: Réttarbót om förvaltningen af lagmansembetet i Oslo.

3. Bl. 15—21^r rad. 4.

Magnús Lagabœtirs landslag (för Frostating).

Fragment. Innehåller endast: Prologen, þingfarabölkr och kristinsdomsbölkr. kap. 2, 3.

4. Bl. 21^r rad. 5—26^r.

Réttarbót af Hákon Magnússon om arfsfölden till kronan.

Daterad Oslo »d:otens daghen nesta æftir krossmesso vm haustatt» 1302.

5. Bl. 26^v—90.

Magnús Lagabœtirs landslag (för Eidsivating) samt **réttarbœtr** (för Gulathing) af Hákon och Magnús.

Lagen begynner med kap. 5 i kristinsdomsbölkr: »En æftir þrafall konungs vars». Texten slutar med bl. 88 i Magnús réttarbœtr med orden: »æð: stingr vt aughu æð: sker tungu o: hoðdi. a manne. æð: mæið: æð:» (jfr *Norges gamle love* 2, 177¹⁷). Efter bl. 88

hafva nämligen 2:ne blad gått förlorade, hvarför slutet af Magnús' réttarbót med därpå följande epilog nu saknas. Bl. 89—90 hade skrifvaren lemnat blanka. Å dem har sedermera en hand från senare hälften af 1300-talet nedskrifvit följande tvenne stadgar:

a) Om äktenskap i förbjudna led (= Kristinrétrr hinn gamli, för Eidsivating, kap. 52).

b) Om fredlöshet (= Kristinrétrr Jóns Erkibiskups, kap. 62).

II.

Bl. 91—126. Kursiv. Skrifven af en hand E från förra hälften af 1400-talet. Initialerna utförda i svart. Bl. 108, 112, 114 af papper, men skrifna samtidigt och af samma hand som de öfrika. De två sistnämnda äro delvis fördärfvade. I slutet hafva 2:ne bl. blifvit bortskurna, af hvilka åtminstone det näst sista innehållit text, fortsättningen till bl. 126.

Réttarbœtr.

Se härom närmare *Norges gamle love* 4, 674 f.

Historia: Om handskriftens tidigare öden är ingenting kändt. Å inre sidan af bakpermen har en hand från början af 1600-talet antecknat: »Thenn 21 dag october kom Crestien mörk til Sówig och jeg vor ther samme dag». Den synes hafva blifvit bunden vid pass 1600 och ägdes under förra hälften af nämnda århundrade af danske biskopen Hans Povlsen Resen († 1638), af hvars hand åtskilliga överskrifter blifvit gjorda. På 1680-talet tillhörde den Antikvitetskollegiet, från hvilken tid den å försätsblad i bär följande af translatorn Guðmundur Ólafsson skrifna innehållsförteckning:

»1. Christindoms Bálku.

2. Frosta þings lág.

3. Stadga:, Biscopa- og Kongabref.»

Därunder har en annan samtidig hand tillagt: »Codex Tertius».

Användn. och beskrifn.: R. Nyerup, *Rejser til Stockholm, Kjøbenhavn 1816*, s. 144 f. *Diplomatarium norvegicum* 1, 138 (nr 156). *Norges gamle love* 1, 136—156, 155 f., 454 ff., 456 ff.; 2, 1 ff., 341—51, 379 ff., 453 ff., 484 f.; 3, 3 ff., 17 f., 19 ff., 44 ff., 59 ff., 66 f., 68 f., 70 f., 86 ff., 88 ff., 91 ff., 94 f., 95 f., 98 ff., 124 ff., 128 ff., 131 f., 138 ff., 153 f., 165 ff., 171 f., 172 f., 175 f., 176 ff., 195, 202 ff., 207 ff.; 4, 672 ff.

46. Perg. 4:o nr 36.

Kartong med ryggtitel: »Fragmenta varia islandica membranacea. In 4:o».

Innehåll:

I. F. d. »Tillägg nr 7: 7»

20 × 18,5 cm. 2 sammanhängande blad: ett blad par ur ett lägg, 2:a och 7:e bl., såsom det synes. Fraktur. Skrifven af en hand från senare hälften af 1400-talet. Har förut utgjort omslag till papp. 4:o nr 25.

Ur Stjórn.

Bl. 1 börjar: »þuiat ei haðdi honum fyrir byist mal D:ottinns», och slutar: »til hofsins Dagon ad þiona» (jfr *Stjorn*, udg. af C. R. Unger, Christiania 1862, s. 432²⁶—435²⁹). Bl. 2 börjar: »vo:s he:a d:ottins þess sem vou:s hefur loyst af ollum kland:i 7 kuolum» och slutar: »Nu þa standi þier j augliti drottins þess e: mikladis» (jfr anf. arb., s. 445⁸—448¹⁰).

II. F. d. »Tillägg nr 7: 8».

22 × 16,5 cm. 1 blad. Fraktur. Första hälften af 1300-talet. Tvåspaltig. Har förut utgjort omslag till papp. 4:o nr 26, varför den sida af bladet, som varit vänd utåt, är ytterst svårslälig.

Ur Óláfs saga hins helga.

Konungens samtal med Arnljótr gellini. Bladet börjar: »þa skalltu þui trua sem ek kenni þér» och slutar: »þuiat þat eru allt viki» (jfr *Heimskringla*, udg. for Samfund til udg. af gammel nord. litt. ved Finnur Jónsson, 2, Kjøbenhavn 1895—97, s. 473⁵—478⁵).

III. F. d. »Tillägg nr 7: 9».

21,6 × 16 cm. 4 blad. Fraktur. Från omkring 1350. Röda överskrifter. Målade initialer. Har förut utgjort omslag till papp. 4:o nr 26.

Ur Jónsbók.

Erfðabólk. Bl. 1 börjar: »gefr þa sak er hann er fulltiða», och bl. 4 slutar: »Enn ef ollum tunngum oð:um enn danskri tunngu skal enngi maðr taka at prendsemið her. nema þaðer» (jfr *Norges gamle love* 4, 227²²—238²⁸).

IV. F. d. »Tillägg nr 7: 10».

21 × 14,2 cm. 1 blad. Fraktur. Från 1500-talet. Palimpsest. Har förut utgjort omslag till perg. 8:o nr 3.

Ur Jónsbók.

Pingfararbólk, kap. 1 och 2. Texten börjar: »vmm hue:ium. 7 koma þar aa pet:z messu apttann:» och slutar: »V: þones þinge skal nefna vi menn skal huerr nefndar [madr] þadan haða fyr vestan» (jfr *Norges gamle love* 4, 187¹³—188¹²). Endast rectosidan innehåller text. Den andra är blank.

V.

23 × 16 cm. 2 sammanhängande blad ur ett lägg. Från omkring 1350. Har förut utgjort omslag till en handskrift.

Ordo servitii för isländska kyrkan (Hólar).

Börjar med *Ordo officii et missæ för 'S:t Johannes Holensis episcopus'*, hvarefter följer en uppräkning af kyrkoårets alla »festa», indelade i summa, maiora, simplicia och trium lectionum. De båda bladen hafva ursprungligen tillhört en medeltida ritualbok, och den här nämnda ordo servitii är nedskriften å en utraderad del af det ena bladets rectosida.

Användn. och beskrifn.: Cod. II: *Heimskringla* etc., se ofvan.

Oktaver och mindre format.

47. Perg. 8:o nr 1.

12,5 × 11,2 cm. 24 blad. Fraktur. Senare hälften af 1300-talet. Röda öfverskrifter. Målade och sira de initialer. Inslagen i papper och förvarad i juftfodral med ryggtitel: »MARIA SAGA.»

Maríu saga.

Fragment. Bl. 1 börjar i legenden om Huru Jung-fra Maria hjälper den förtalade drottningen. Självva begynnelsen fattas (jfr *Maríu saga* i Det norske oldskriftselskabs samlinger 5, 6, udg. af C. R. Unger, Christiania 1868—71, s. 1112). Därefter följa: »Af suikum piandans uid: eina konu» (bl. 5^v; anf. arb., s. 1133 ff.); »Af Gregorio paua hinum yngra» (bl. 12^v; anf. arb., s. 1139 ff.); »Fra hinum heilaga thomase erkibiskupis» (bl. 15^r; anf. arb., s. 1161 f.); »Af einum meistara» (bl. 16^v; anf. arb., s. 1121 ff.); »Af einum sub-diakne» (bl. 22^r; anf. arb., s. 1145 ff.). Den sista är fragmentarisk och slutar med orden: »med: hueriu mote er hann haþ» (anf. arb., s. 1147). Texten å bl. 6^r är numera till största delen oläslig på grund af kemisk behandling af pergamentet.

Historia: Handskriften, som är skrifven på Island, öfverfördes till Sverige med de manuskript, som Jón Eggertsson för-

värvade därute under sin insamlingsresa för Antikvitetskollegiets räkning åren 1682—83. Se härom närmare ofvan s. 9 och där anförda arbeten.

Användn. och beskrifn.: *Mariu saga* (se ofvan), s. XVIII f., 1112 ff., 1121 ff., 1133 ff., 1139 ff., 1145 ff., 1161 f.

48. Perg. 8:o nr 2.

16 × 10,5 cm. 12 blad. Fraktur. Från omkring 1550. Inslagen i papper och förvarad i juftfodral med ryggtitel: »LUTHERS KATEKES.»

Sa minni Catechismus Lutheri.

Efter katekesens slut följer »Ein Ba:na Bæn». Handskriften är förvarad i ett pappersomslag, upptagande »Tijunda:eikningu» för Hrafagnils socken i Öjefjord under år 1662.

Historia: Om handskriften är ingenting närmare kändt. Å framsidan af omslagsbladet har en 1600-tals hand skrifvit: »Jngemundur Jónsson a pennan i Blekid», och därunder läser man »Jon Vigfvsson m. E. H.». Å en i volymen inlagd lapp har en svensk 1600-tals hand skrifvit »Cathecismus parvus Lutheri», under hvilken titel handskriften sedan finnes uppstagan i Antikvitetskollegiets inventarium för 1693. Se härom närmare V. Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige* I, Stockholm 1897, s. 292.

49. Perg. 8:o nr 3.

13,2 × 8 cm. 8 blad. Fraktur. Från omkring 1650. Inslagen i papper och förvarad i juftfodral med ryggtitel: »BYLAG.»

Bualög íslendinga.

Fragment. Endast slutet. Texten slutar med bl. 6^r rad. 13. De öfriga blanka.

50. Perg. 8:o nr 4.

7,3 × 5,5 cm. 98 blad. Fraktur. Från förra hälften af 1600-talet. Bunden i mörkbrunt skinn. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »BÖNER OCH RIM.»

Bœnabók.

Andliga böner. Några rimmade.

51. Perg. 8:o nr 5.

63 blad. Volymen består af 2:ne skilda delar, nedskrifna vid olika tider, men af samma hand (Gottskálk Jónsson i Glaumbæ). Inhäftad i trenne sammansydda blad, tagna från en medeltida ritualbok. Förvaras i juftfodral med ryggtitel: »STYCKEN af RIM-BEGLA, KRÖNIKA till 1563, m. m.»

I.

Bl. 1—27. 11 × 19 cm. Nedskrifven vid pass 1550. Bladen äro sammansydda af pergamentsremsor, tagna från yttermarginalerna af en handskrift.

Innehåll:

1. Bl. 1—22.

Veraldar saga.

Slutar bl. 22^r rad. 7. Den öfriga delen af bladet blank.

2. Bl. 23 rad. 1—12.

Fjugur stórping. — De ekumenska mötena
Jfr *Fire og fyrrretyve Prøver*, udg. af K. Gíslason,
København 1860, s. 104.

3. Bl. 23 rad. 13—24^r.

Kennimannsskapr.

Jfr anf. arb., s. 106.

4. Bl. 24^v—25^r.

»Fjarda nofn aa islandi.»

Jfr Kr. Kålund, *Bidrag til en historisk-topografisk Beskrivelse af Island* 2, Kjøbenhavn 1879—82, s. 359 ff. Slutar midt å bl. 25^r. Å den öfriga blanka delen har en senare hand skrifvit upp och ned: »Landa merki j milli spa konv fellz 7 hola áá skaga stiond. M. iij^c lj a».

5. Bl. 25^v—28.

Ur Mariu saga.

a) »Pat e: sogn heilagra ritninga» (*Mariu saga*, udg. af C. R. Unger, Christiania 1868—71, s. 52⁸—57⁷).

b) »Suo seiger enn sæli Ye:onimus prest: at aller postola: voru þa: vid stadder sem en sæla maria andadiz» (anf. arb., s. 50¹⁷—51⁵).

II.

Bl. 28—63. 10,5 × 29 cm. 2—5-spaltig. Skrifven under senare hälften af 1500-talet. Bladen utgöras af afskurna marginaler, de öfre och nedre, af en handskrift i folio.

Annalar íslenskir.

Börjar vid Kristi födelse och slutar år 1578 med Kristina Gottskálksdotters död. Arbetet föreligger sådant, som det flutit ur författarens penna, och synes helt igenom vara skrifvet af Gottskálk Jónsson själf. Visserligen säger G. Storm i *Islandske Annaler indtil 1578*, Christiania 1888, s. xxv, att »Hovedhaanden [ɔ: Gottskálk] stanser i 1567 [bör vara 1566] og skriver et lidet Stykke i 1569 [bör vara 1568]; derpaa fortsættes til 1578 med en 2den, samtidig Haand». Men det synes dock, som om denna »2den haand», hvilken börjar med bl. 62^r sp. b. rad. 3, vore en och samma som föregående,

om ock bläcket är ett annat och stilen blifvit något hopträngd, på det att hela texten skulle kunna inrymmas å detta, det ursprungligen sista bladet. Det har emellertid ej aldeles lyckats, utan en liten pergamentlapp har måst tillhäftas, nuvarande bl. 63, slutbladet. Jfr också härom Jón Þorkelsson i *Arkiv för nord. filologi* 12 (1895/96), s. 47.

Historia: Volymen har, såsom redan är nämdt, blifvit nedskrifven på Island af séra Gottskálk Jónsson i Glaumbæ († 1593). Från slutet af 1500-talet fram till midten af följande århundrade synes den sedermera hafva förvarats på Hólar, hvarest den blifvit begagnad af Arngrímur Jónsson samt biskop Þorlákur Skúlasons skrifvare och Björn Jónsson på Skarðsá. Under de insamlingsresor, som Jón Eggertsson 1682—83 företog på Island för svensk räkning, hade denne kommit i besittning af volymen, och med hans samlingar öfverlemnades den i november 1683 till Antikvitetskollegiet. I hans manuskriptförteckning är den upptagen bland oktagformaten som nr 16. Annalar Veraldar á Kalfskin., och i Antikvitetsarkivets inventarium för 1693 återfinnes den under titeln: »25. Ett gammalt Annal. MSS. på Pergament uthi af läng Form». Se härom G. E. Klemming, *Ur en antecknare samlingsar*, Upsala 1880—82, s. 39 och G. Storms beskrifning af handskriften i *Islandske Annaler*.

Användn. och beskrifn.: *Safn til sögu Íslands og tslenzka bókmenta* 2, Kaupmannahöfn 1866 (passim). *Antiquités russes* 2, Copenhague 1852, s. 371. Kr. Kålund, *Bidrag til en historisk-topografisk Beskrivelse af Island* 2, Kjøbenhavn 1879—82, s. 359 ff. *Islandske Annaler indtil 1578*, udg. af G. Storm, Christiania 1888, s. xxv ff., 297 ff. *Diplomatarium islandicum* 2, 595; 3, 57. Jón Þorkelsson, *Séra Gottskálk Jónsson i Glaumbæ og syrpa hans i Arkiv för nord. filologi* 12 (1895/96), s. 47 ff.

52. **Perg. 8:o nr 6.** F. d. C: 5.

16 × 12,5 cm. 107 blad. Fraktur. Från omkring 1450. Öfverskrifter saknas. Initialerna i svart,

för så vidt de blifvit utförda. Bandet: träpermar, öfverdragna med skinn.

Jónsbók.

Fragmentarisk. Börjar ett stycke inuti prologen med orden: »kristinna manna 7 þeim med laugum po horsamliga eptir at vikum ad respa sem at audru uerder profader». (Jfr *Norges gamle love* 4, 186¹⁰). Slutar i kap. 13 af þjófabqlkr med orden: »En ef madr teker grip mandz áá» (jfr anf. arb., 4, 336¹⁴).

Historia: Handskriften synes hafva kommit öfver till Sverige med de manuskript, som Jón Eggertsson förvärfvade under sin insamlingsresa på Island för Antikvitetskollegiets räkning åren 1682—83. Se härom närmare ofvan sid. 9 och där anförda arbeten.

53. Perg. 8:o nr 7. F. d. C: 6.

15,5 × 11 cm. 161 blad + 6 försätsblad af papper, 3 vid hvardera permen. Fraktur. Från omkring 1450. Röda kapitelöfverskrifter. Målade initialer. Bunden i brunt, pressadt läderband med spännen.

Innehåll:

1. Bl. 1—129.

Jónsbók.

Slutar med bl. 129^r. Bl. 129^v blankt.

2. Bl. 130—151^r.

Kristinréttir Árna biskups.

Titelöfverskrift saknas.

3. Bl. 151^v—159^r rad. 8.

Bualög íslendinga. — »Hier hefur vpp bua log epte: . . .»

4. Bl. 159^r rad. 9—26.

Tiundargerð. — »Tiunda: giord».

5. Bl. 159^v—161.

Kongl. bref och förordningar rörande Island.

De sista, å bl. 160^v—161, äro senare tillägg från slutet af 1500-talet.

Historia: Volymen, som å ett af försätsbladen bär det Seefeldtska vapnet, har tydlig kommit öfver till Sverige med Jörgen Seefeldts bibliotek. Se härom närmare V. Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige* 1, Stockholm 1897, s. 103 ff.

54. Perg. 8:o nr 8. F. d. C: 7.

14,3 × 11,5 cm. 63 blad. Fraktur. Från omkring 1450. Målade initialer och öfverskrifter. Bunden i träpermar, utan till öfverdragna med skinn och invändigt beklädda med blad från en katolsk ritualbok.

Jónsbók.

Fragmentarisk. Slutar i kap. 16 af kaupabqlkr med orden: »7 áá hann honum pa ku at» (jfr *Norges gamle love* 4, 310¹¹).

Historia: Å bl. 1, hvilket skrifvaren lemnat blankt, har en hand från 1600-talet skrifvit: »Jon Þorða: son A þessa Bok m̄ Riettu». När den kommit öfver till Sverige är ej kändt.

55. Perg. 8:o nr 9. F. d. C: 8.

13 × 9,5 cm. 238 blad + 8 försätsblad, 3 af pergament, 5 af papper. Fraktur. Senare hälften af 1500-talet. Målade öfverskrifter och initialer; röda kolumnrubriker. Bunden i helläder.

Innehåll:

1. Bl. 1—194.

Jónsbók.

2. Bl. 195—238.

Réttarboetr.

Den yngsta »Vm kaupskap vtlendskia» är utfärdad af Kristian III »Joladag Anno Domini 1542».

Historia: Å bl. 238^v har skrifvaren antecknat: »Va: þessi laugbok bædi vppby:jud aa Holtte 7 suo endut j sama stad þann 10. Maij. þad var fimttudaginn fyrir heilag:ar þrenzinga: dag a þui aae eptter lausna:ans föeding M.v... 7 viij [1548]». Å ett af försätsbladen är skrifvet: »Solwe Odds son A þessa Bök med Riettu enn Einge Annar» och därunder: »Eigandi þessarar Laugbókar er John Johnson Spaaruefield, er hanum geifin var a Kaupmannahafn af virdilikom manni Jon Egerson fogati a Islandi. 1682 d. 14 Marti J. G. Sparuenfeld.» Med Sparfwenfelts donation af 1705 kom den till Antikvitetsarkivet. Se härom närmare V. Gödel, *Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige* 1, Stockholm 1897, s. 191 och 208 ff.

Användn. och beskrfn.: *Diplomatarium islandicum* 1, 646 ff., 655 f., 658 ff.; 2, 6 f., 108 ff., 292 ff., 323 ff., 367 ff.; 3, 432; 4, 25 f. *Norges gamle love* 3, 59 ff., 63 ff., 66 f., 86 ff., 105 f., 114 f., 116 f., 128 ff., 138 ff.; 4, 649 f.

56. Perg. 8:o nr 10.

Kartong med ryggtitle: »Fragmenta varia islandica membranacea. In 8:o.»

Innehåll:

I. F. d. »Tillägg nr 6».

a) 17 × 11,7 cm. 4 blad. Från omkring 1550.

Fragment af en isländsk **Messusongs-bók**.

Innehåller slutversen af hymnen 'Af Adam er um allann tijd' samt musik och text till »Af þaudus hia:ta ba:n e: bo:ed», »Christu: alla: endu:lausn 7 von», »Jate þad allu: heimur hie:» och »Suo vijtt vm heim sem solenn fe:». Jfr *Graduale. Ein Almeneleg Messusaungs Book*. Hoolum 1711, s. 225 ff.

b) 16,5 × 14 cm. 2 blad. Från omkring 1550.

Ur en isländsk **Messusongs-bók**.

Utsidorna äro hårdt nötta. Såväl dessa som de under a) uppförda bladen hafva utgjort omslag till papp. 8:o nr 1.

II. F. d. »Tillägg nr 7: 11 a».

19,5 × 12 cm. 1 blad. Från slutet af 1400-talet.
Öppna platser för initialer.Ur **Sigrgarðar saga ok Valbrandar**.

Har utgjort omslag till papp. 8:o nr 23.

III. F. d. »Tillägg nr 7: 11 b».

19,5 × 12,5 cm. 2 blad. Från omkring 1500.

Ur en »fornsaga suðrlanda» om en konung Quinatus och hans dotter Porfila.

Har liksom II utgjort omslag till papp. 8:o nr 23.

IV. F. d. »Tillägg nr 7: 12».

11 × 11 cm. 6 blad. 1500-talet.

Ur ett **kalendarium** på isländska.

Har utgjort omslag till papp. 8:o nr 7.

V. F. d. »Tillägg nr 7: 13».

15,5 × 13,5 cm. 2 blad. Från vid pass 1400.

Ur **Michaels saga**.

Om biskop Bonus. Jfr *Heilagra Manna Sögur*, udg. af C. R. Unger, 1, Christiania 1877, s. 701. Har utgjort omslag till perg. 8:o nr 2.

VI. F. d. perg. 4:o nr 20: 6.

13 × 11,3 cm. 3 blad (bl. 2, 5, 7 ur ett lägg).

Fraktur. Från omkring 1500.

Ur Friðþjófs saga frækna.

Se härom närmare *Sagan ock rimorna om Friðþjófr hinn frækni*, utj. för Samfund til udg. af gammel nord. litteratur af Ludvig Larsson, København 1893, s. XXIX f., 64²³—68²⁹, 75²⁶—80³², 85¹⁶—90²⁹.

VII. F. d. perg. 4:o nr 20: 7.

12 × 11 cm. 1 blad. Fraktur. Från slutet af 1400-talet.

Ur Nitida saga frægu.

Delar af kap. 7 och 8.

VIII.

13,2 × 11 cm. 1 blad. Från omkring 1500.

Ur S:t Martins gillestadga.

IX.

10,4 × 5,3 cm. och 17,5 × 5 cm. 2 bladstycken.

Fraktur. Slutet af 1300-talet.

Ur Laxdæla saga.

Tagen ur bandet till perg. fol. nr 10, f. d. C: 1. Se för öfright *Laxdæla saga*, udg. för Samfund til udg. af gammel nord. litteratur ved Kr. Kålund, København 1889—91, s. XXII f. och 316 ff.

VI. F. d. perg. 4:o nr 20: 6.
13 × 11,3 cm. 3 blad (bl. 2, 5, 7 ur ett lägg).
Fraktur. Från omkring 1500.

Ur Friðþjófs saga frækna.

Se härom närmare *Sagan ock rimorna om Friðþjófr hinn frækni*, utj. för Samfund til udg. af gammel nord. litteratur af Ludvig Larsson, København 1893, s. XXIX f., 64²³—68²⁹, 75²⁶—80³², 85¹⁶—90²⁹.

VII. F. d. perg. 4:o nr 20: 7.

12 × 11 cm. 1 blad. Fraktur. Från slutet af 1400-talet.

Ur Nitida saga frægu.

Delar af kap. 7 och 8.

VIII.

13,2 × 11 cm. 1 blad. Från omkring 1500.

Ur S:t Martins gillestadga.

IX.

10,4 × 5,3 cm. och 17,5 × 5 cm. 2 bladstycken.

Fraktur. Slutet af 1300-talet.

Ur Laxdæla saga.

Tagen ur bandet till perg. fol. nr 10, f. d. C: 1. Se för öfright *Laxdæla saga*, udg. för Samfund til udg. af gammel nord. litteratur ved Kr. Kålund, København 1889—91, s. XXII f. och 316 ff.

Pappershandskrifter.

Folianter.

57. Papp. fol. nr 1.

30 × 18,5 cm. 432 blad + 2 försätsblad. Half-fraktur och kursiv. Förra hälften af 1600-talet. Mållade öfverskrifter och initialer. Skrifven af flera händer. Läderband med spännen.

Innehåll:

1. Bl. 1—9^r.

»Heimskringlunar Hegdunar Blomstvr.«

Om himmelstecknen, väderleken och de fyra elementen. Slutar å bl. 9^r rad. 22 med öfverskriften: »XVI CAP:». Resten af bladet blank.

2. Bl. 9^v—16.

»He[im]ms Kringlvrnar Landa Blomstvr.«

Allmän geografi i fyra kapitel. Det sista behandlar Amerika. Slutar å bl. 13^r rad. 41. Följande blad blanka.

3. Bl. 17—35.

»Heims Krijnglvrnar Wedurattyva:s Blomstu:«

Om väderlek, jordbäfningar o. dyl. Afbrytes med bl. 30 i kap. R., om regn. De öfrighta bladen blanka.